

Les

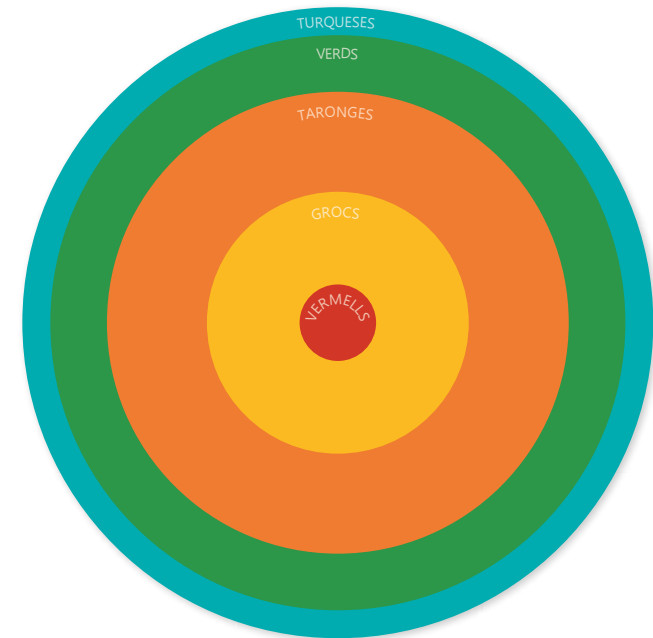
COSMOVISIONS

SOCIALS:

La peça que faltava

El desenvolupament integral de la ciutadania i el seu impacte sociopolític

Daniel Gabarró - Jaume López

Correcció: Isabel Casadevall – *isabel@tractadu.com*
Disseny i Maquetació: Jorge Herreros – *hola@jorgeherreros.com*

© **Boira Editorial** (d'aquesta edició)
www.boiraeditorial.com
info@boiraeditorial.com

© **Text:** Daniel Gabarró i Jaume López

Primera edició: novembre de 2019

ISBN: 978-84-16680-78-8
Dipòsit legal: L 1287-2019

*A totes les persones que es van atrevir a liderar canvis
i a fer seves noves mirades.*

Gràcies a elles hem avançat.

Biografia dels autors

La missió de **Daniel Gabarró** és inspirar, acompanyar i transformar conscientment les persones, les empreses i les organitzacions per arribar a viure en plenitud, lliures i feliços.

Imparteix cursos, conferències i tallers en la línia d'Antonio Blay, Anthony de Mello i Gerardo

Schmedling, partint sempre de la seva pròpia experiència personal.

Professionalment és empresari, llicenciat en humanitats, expert en PNL (programació neurolingüística), diplomat en direcció i organització d'empreses, psicopedagog i diplomat en magisteri amb cinc especialitats diferents reconegudes. Exprofessor de la Universitat de Lleida i de la Universitat Ramon Llull.

Habitualment col·labora en diversos mitjans de comunicació, ràdio, premsa i televisió, com *L'ofici de viure* de Catalunya Ràdio, on ofereix eines d'autoconeixement per viure amb més consciència.

Entre els seus llibres destaquen: *Temps difícils, accions sàvies, Lideratge conscient, 21 creences que ens amarguen la vida, 7 eines de l'amor, Revolució sense enemics*.

El seu web és www.danielgabarro.cat

En **Jaume López** és professor associat de Ciència Política i epistemologia de les ciències socials a la Universitat Pompeu Fabra i a l'Institut Barcelona d'Estudis Internacionals (IBEI). També és consultor a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC).

Doctor en Ciència Política per la Universitat Pompeu Fabra i Màster en Filosofia de les Ciències Socials per la London School of Economics and Political Science. També és Màster en Realització de Documentals per l'Escola de Cinematografia i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC).

S'ha especialitzat en l'estudi de l'acció col·lectiva, la innovació democràtica, el dret a l'autodeterminació i el dret a decidir, i l'epistemologia de les ciències socials. Li entusiasma la transferència de coneixement i col·labora en diversos mitjans (Ara, Ser Catalunya). Ha participat en diversos projectes audiovisuals, sobretot a través de la productora Más Allá Films.

Autor, entre d'altres, dels estudis i llibres: *Análisis de experiencias de democracia directa en el ámbito internacional, Noves estatalitats i processos de sobirania, Qualitat democràtica per a un nou Estat, Revolució sense enemics, Referéndums. Una inmersión rápida, Els processos constituents al món. Experiències internacionals en democràcia deliberativa, Derecho a decidir. Teoría y práctica de un nuevo derecho, El derecho a decidir. La vía catalana*.

Més informació a: www.jaumelopez.cat

Índex

Pròleg . Per què hem escrit aquest llibre?	14
Introducció. De què et pot servir llegir aquest llibre?	18
1. Connectant l'àmbit individual amb l'esfera política	24
Hi ha problemes sociopolítics que semblen irresolubles. Ens deixen desconcertats, o apàtics. També indignats	25
El que és personal és social: la dimensió sempre ignorada	28
Un vincle que avui fa por	32
Cossos igualment adults, cervells diversos	34
En resum	38
2. Les diferents cosmovisions	40
A partir del capítol anterior	41
Una visió evolutiva del desenvolupament integral	44
Paral·lelismes entre el desenvolupament individual i el desenvolupament històric	46
5 cosmovisions socials	50
Cosmovisions evolutives	55
Vermells	56
Grocs	56
Taronges	57
Verds	58
Turqueses	59
Les cosmovisions conviuen i impacten políticament	60
En resum	66
Infografia: Les 5 cosmovisions socials	68
3. Les cosmovisions i el seu impacte sociopolític	70
A partir del capítol anterior	71
Benestar social i relacions humanes	76
Seguretat i via pública	78
Participació política	82
Cultura, oci i esport	84
Ciència i creences	86
Sostenibilitat	88
Educació i joventut	90
Sexualitat i gènere	92
Salut pública i drogues	94
Drets i llibertats	96
Ciutadania i immigració	99
Economia i hisenda	101
En resum	103
Taula fotocopiabile	105
4. El camí individual: l'evolució personal	110
A partir del capítol anterior	111
L'aportació de cada color	113
La visió dels altres per als vermells	114

La visió dels grocs	115
Els altres colors vistos pels taronja	116
Els altres colors des de la perspectiva verda	117
Més enllà d'aquests límits	118
Capacitats i limitacions de la cosmovisió vermella	119
Capacitats i limitacions de la perspectiva groga	120
L'aportació i els límits de la cosmovisió taronja	120
Limitacions i aportacions de la perspectiva verda	121
En resum	124
Com evolucionar: palanques i ponts	125
Palanques	131
<i>a)</i> La palanca dels vermells cap als grocs: Els vermells creixen quan	131
Eines pràctiques per a aconseguir-ho	133
<i>b)</i> La palanca dels grocs cap als taronges: els grocs creixen quan	134
Eines pràctiques per a aconseguir-ho	136
<i>c)</i> La palanca dels taronges cap als verds: els taronges creixen quan	138
Eines pràctiques per aconseguir-ho	140
<i>d)</i> La palanca dels verds cap als turqueses: els verds creixen quan	140
Eines pràctiques per aconseguir-ho	142
Ponts	146
En resum	150

5. El camí col·lectiu: l'evolució sociopolítica	152
A partir del capítol anterior	152
L'impacte de les cosmovisions en l'esfera col·lectiva	156
<i>a)</i> I si les ideologies no fossin tan importants?	156
<i>b)</i> Enemics o conciutadans? Els “anti-” que es reforcen mútuament	163
<i>c)</i> El populisme i la “superioritat” verda	165
Com actuar políticament des de la coherència amb la perspectiva de les cosmovisions socials	172
No busquis “salvar” a ningú	173
Els antagonismes són inútils i generen molt patiment	175
Cal reinterpretar els conflictes polítics	176
Cal buscar resoldre sense imposar un únic relat	177
Cal valorar el que aporta cada cosmovisió en la recerca de solucions als problemes col·lectius	178
Cal que la participació política s'adeqüi a la pluralitat de cosmovisions	178
Sintèticament:	179
El futur: el desenvolupament integral de la ciutadania és inevitable	180
En resum	183
Epíleg 1. Què fer amb aquesta informació?	186
Què pots fer tu?	188
Què pot fer l'Administració pública?	189
Epíleg 2. Un esbós de la cosmovisió turquesa	192
Bibliografia	204

Pròleg.

Per què hem escrit aquest llibre?

Hi ha **claus analítiques que resulten molt eficaces** per entendre, transformar i millorar el món. Sens dubte, tenir presents **l'eix socioeconòmic o l'eix del gènere** a l'hora d'elaborar polítiques públiques no només es fa avui imprescindible, sinó que d'això en depenen, en gran mesura, les seves probabilitats d'èxit.

Tenir-los en compte ha beneficiat moltes persones perquè han facilitat una **anàlisi més acurada de la realitat i una acció més efectiva**.

Escrivim aquest llibre amb la voluntat d'influir en moltes persones.

Volem **contribuir a millorar les polítiques públiques**, que afecten milers de persones i que **busquen millorar les seves vides** a fi que siguin més eficaces. Ens agradaria que les seves **probabilitats d'èxit** fossin superiors.

Ho fem presentant una **nova clau d'anàlisi de la realitat social: l'eix de les cosmovisions socials**.

Guardar-nos aquesta informació, no compartir-la, i no publicar aquest llibre seria perdre la possibilitat d'intentar ser útils a molta gent.

Precisament per aquest motiu, l'hem escrit amb un **llenguatge senzill i accessible**. També la presentació en paràgrafs curts, no gaire habitual, vol afavorir la seva

comprensió, tot **destacant-ne les idees claus** i evitant els embolcalls literaris innecessaris per tal que es faci evident la interconnexió dels arguments que presentem.

Amb les pàgines següents, volem **contribuir a beneficiar molta gent**, tan bon punt aquest nou eix s'incorpori en la visió habitual de la ciutadania en general i, en especial, en el dia a dia de les administracions públiques, les associacions, les fundacions, les ONGs... Perquè aquesta clau connecta allò que és col·lectiu amb allò que és individual.

Introducció. De què et pot servir llegir aquest llibre?

Avui ningú se sorprèn quan es pren la renda per càpita com un dels principals **indicadors** de fenòmens com el fracàs escolar, el tipus de consum i oci, o l'esperança de vida i el tipus de malalties que pateixen els ciutadans. No és possible dissenyar polítiques públiques sense tenir en compte l'existència de diferents classes socials.

Els **índexs de pobresa, desigualtat econòmica i distribució de la renda** no només són una **peça clau** per explicar la realitat social, sinó que resulta **imprescindible tenir-los en compte** per a aconseguir incidir en la transformació social amb garanties d'èxit.

Igual passa amb **altres eixos** fonamentals per entendre el que passa a les nostres societats i incidir-hi. Per exemple, el **gènere**. Descobrir que les dones que ocupen càrrecs directius a les grans empreses són només un 16% i, alhora, presenten una bretxa salarial d'un 13% menys de sou de mitjana que els homes a les mateixes feines¹, o que de cada 10 assassinats per temes vinculats al gènere quasi 9 són patits per dones²,

1 Informe *Talento femenino 2019. Diferencias retributivas y cuotas de presencia en puestos directivos*, d'ICSA Grupo i EADA Business School.

2 Document del Consell General del Poder Judicial (2015) on s'exposa que el nombre de dones presumptament assassinades per les seves parelles o exparelles entre el 2008 i el 2015 va ser de 485. En aquest mateix període, el d'homes va ser de 58.

o que els nois tenen una taxa d'abandonament escolar un 57% superior al de les noies³ o, per posar un últim exemple poc tingut en compte, que per cada 92 homes a presó, hi ha 8 dones⁴...

En el camp de la política, l'**eix esquerra-dreta** també sorgeix com un d'aquests eixos vertebradors, de gran utilitat per la quantitat d'informació que sintetitzen i les seves implicacions pràctiques a l'hora d'incidir en la realitat sociopolítica. Sense el mapa que ofereixen seria, sens dubte, més difícil guiar-se en el món sociopolític.

En aquest llibre volem presentar un nou eix que pensem que gaudeix d'una potència explicativa i predictiva similar, o potser superior, als anteriors: **l'eix de les cosmovisions socials**.

Aquesta és **la peça que faltava**. Una perspectiva nova i que, unida a les anteriors, ens hauria de permetre **anàlisis més profundes i realistes**, més coincidents amb la realitat, i així facilitar que les polítiques que volen incidir sobre aquesta realitat tinguin **més garanties d'èxit**.

³ Estudi *Asimetría negativa masculina en el fracaso escolar*, elaborat per l'Institut de Estudios del Capital Social (INCAS) de la Universitat Abat Oliba CEU (2006).

⁴ Informe d'impacte de gènere que va acompanyar els Pressupostos Generals de l'Estat Espanyol (PGE) el 2016.

Si tenir en compte la classe social és imprescindible, si tenir en compte el gènere és un pas endavant, volem mostrar que tenir en compte les cosmovisions socials no és menys important. Al contrari, algunes informacions que vehiculem amb eixos com el d'esquerra-dreta fins i tot podrien superar-se, o clarificar-se, tenint en compte les diferents preconcepcions de la ciutadania i el seu nivell de desenvolupament integral.

Aquest és el segon aspecte que voldríem remarcar. Aquest llibre neix de la necessitat de **connectar el món de la política**, de l'esfera pública, col·lectiva, **amb la de l'individu**, la seva psique i el seu desenvolupament moral. És el que anomenem el **desenvolupament integral de la ciutadania**.

Fa unes dècades la política es va revolucionar al plantejar que *“allò que és personal és polític”*. Es reconeixia que calia tenir en compte també aspectes que s'havien reclusos en l'àmbit privat o de la família per poder seguir avançant cap a societats més justes i desenvolupades. Van emergir noves eines per millorar la igualtat entre els homes i les dones, o la defensa dels drets i les llibertats associades a la identitat de gènere o a l'orientació sexual.

En aquest llibre plantegem la importància d'ajudar les persones perquè **avancin en el seu desenvolupament**, i així contribuir també en el canvi social: l'evolució de les persones és la millor via de **transformar en profunditat les societats**.

Els reptes globals que tenim al davant al segle XXI fan encara més imprescindible aquesta evolució per aconseguir una ciutadania capaç de pensar globalment, connectant els reptes sociopolítics més propers i locals amb els del conjunt de la humanitat.

Aquest llibre és una proposta i alhora una invitació al debat. A **debatre sobre les virtuts i els límits** de l'eix de les cosmovisions. A **debatre sobre les seves possibles aplicacions**, que nosaltres considerem múltiples.

Creiem que, un cop conegut, l'**eix de les cosmovisions socials** se t'apareixerà, lector, lectora, com una **eina imprescindible**, amb la qual ja no tornaràs a analitzar com fins ara temes com la **cohesió social, l'ecologia, la seguretat, la diversitat, la immigració, la violència de gènere, els populismes, la crisi de la democràcia**, etc.

1.

Connectant l'àmbit individual amb l'esfera política

Hi ha problemes sociopolítics que semblen irresolubles. Ens deixen desconcertats, o apàtics. També indignats

Només cal obrir un diari o mirar un telenotícies per **constatar els reptes que com a societat ens preocupen**. N'hi haurà prou citant-ne alguns: insolidaritat i comportaments xenòfobs, fracàs escolar i abandonament prematur dels estudis de molts joves, comportaments masclistes i violència de gènere, gent que no recicla i malbarata energia sense cap consciència, dificultats per aconseguir una major cohesió social... Tots aquests reptes tenen una dimensió col·lectiva evident, el que fa que els situem en l'àmbit de la política.

Alguns d'aquests reptes o problemàtiques sociopolítiques són de tota la vida, tot i que podríem dir que s'han aguditzat en les darreres dècades per l'impacte de la globalització. És el cas, per exemple, de la gestió de la immigració i els comportaments xenòfobs.

N'hi ha d'altres que semblen nous (encara que potser no ho siguin tant com sembla a vegades) o han pres unes noves formes que ens fa més difícil el seu abordatge, fins i tot la seva comprensió i la de les seves causes. Ens fan pensar que no disposem d'eines, que suposem que haurien de ser també noves, per donar-los una resposta. Per exemple:

- el canvi climàtic
- l'auge del populisme
- l'enfrontament continuat a la política en lloc d'una predisposició al diàleg i a una política de qualitat
- l'emocionalitat en el discurs polític
- la nova emergència de posicions moralment conservadores que semblaven pertànyer a d'altres temps (neofeixismes, discursos antifeministes, supremacistes...)
- la utilització de les falses notícies o *fake news* i d'un llenguatge provocador i políticament incorrecte amb total intencionalitat

Què tenen en comú la majoria d'aquestes qüestions, més enllà de formar part de l'agenda pública, acaparar molta atenció dels mitjans i generar preocupació en la ciutadania?

Que semblen irresolubles o de difícil tractament.

Alhora, són problemàtiques “de fons”, que no se solucionen amb una intervenció puntual.

Sovint se les s'associa a “problemes estructurals”, de difícil gestió i solució, especialment en el termini d'una única legislatura política.

Naturalment, aquesta situació fa que s'acabin “normalitzant”, com si formessin part del paisatge social de fons, sobre el qual la política té poca incidència. O, més encara, com si formessin part del que s'ha d'assumir com “la normalitat” de les nostres societats del segle XXI.

La resposta individual que acostuma a generar aquesta percepció bascula entre **el desconcert, l'apatia i la indignació**.

El desconcert ens deixa sense capacitat d'anàlisi ni resposta, el que sovint porta a l'apatia, ja sigui com a reacció passiva (“*no ho entenc*”, “*no hi puc fer res*”), o com a reacció activa (“*no penso votar*”, “*no val la pena implicar-se per mirar d'arreglar-ho; no té solució*”). Sovint aquestes actituds poden derivar cap a una indignació difícil de canalitzar.

La suma de tot plegat ens aboca a un pessimisme global, a una sensació de retrocés, acompanyada de visions apocalíptiques sobre el futur: “*el món s'ha tornat boig!*”.

“*Com és possible?!*” “*Què està passant?!*”

Per donar resposta a aquestes preguntes **ens cal connectar el desenvolupament humà individual amb el desenvolupament social o col·lectiu**. Adonar-nos que si les persones individuals són les que generen aquests conflictes **ens cal una acció adreçada als individus que tindrà conseqüències col·lectives**. Just d'això en parlem a continuació.

El que és personal és social: la dimensió sempre ignorada

Moltes vegades s'insisteix en el fet que molts d'aquests problemes requereixen, per a la seva solució, un canvi de model social només accessible a través de grans canvis sistèmics, globals, on el paper de l'individu queda en un segon pla.

A més, algunes ciències socials tendeixen a subratllar els aspectes més contextuals i sistèmics en les seves anàlisis i la seva recerca de solucions (institucions, estructures...). Ambdues consideracions tendeixen a reforçar l'apatia, fins i tot donant-li una certa coartada "d'alt nivell intel·lectual".

És evident que hi ha elements que necessàriament s'escapen de qualsevol abordatge individual perquè requereixen una actuació col·lectiva, coordinada i fruit d'una iniciativa conjunta de gran abast. Tanmateix, hi ha diverses consideracions que ens permeten **subratllar l'evident connexió entre l'individu i l'àmbit sociopolític**.

Per un costat, és un fet que qualsevol individu té al seu abast canviar el seu entorn més immediat i això, poc o molt, pot tenir un impacte sobre els altres. Un granet de sorra, si es multiplica per milers, té, naturalment, un impacte col·lectiu, de baix a dalt.

Igualment, és evident que qualsevol societat està formada fonamentalment per individus. Tanmateix, a aquest fet inqüestionable sovint no li prestem l'atenció que es mereix des de l'àmbit de la política a l'hora de fer front a tots els reptes que abans comentàvem. Sovint estem molt més acostumats a prestar atenció només a allò que té una dimensió col·lectiva: partits, grups, interessos corporatius, territorials, etc.

És a dir, gairebé sempre treballem des d'una perspectiva de dalt a baix.

Però el que també és evident és que qualsevol acció política que es vulgui fer s'adreça a un conjunt de persones, d'individus, i l'impacte i l'èxit d'aquesta depèn de com aquests individus són tractats i la fan seva. En definitiva, en la mesura que connecti allò que és polític amb l'àmbit més personal i individual.

No hem d'oblidar mai que **les problemàtiques de les quals parlàvem abans tenen, com a mínim, una dimensió individual: són els individus qui les generen, protagonitzen i pateixen**.

Cal subratllar aquesta connexió sovint ignorada, o menyspreada, que ens dificulta, d'entrada, reconèixer que moltes d'aquestes problemàtiques tenen unes arrels comunes. Fins i tot –com veurem més endavant– que, en

molts casos, puguem considerar-les com a manifestacions diverses, o símptomes, d'una mateixa situació.

I quina és aquesta arrel comuna? Encara que el seu impacte és evidentment social, una part important dels seus fonaments ens han passat desapercebuts i no els tenim presents políticament. De fet, aquests fonaments tenen molt a veure amb **el nivell de desenvolupament humà** en dimensions com l'ètica i els valors, **el nivell de comprensió de la realitat** que ens envolta i **el grau d'empatia cap a la resta de la ciutadania**.

És a dir, l'arrel concreta té molt a veure amb el nivell de creixement integral de la ciutadania que va molt més enllà de l'estricta àmbit de l'educació reglada i del nivell intel·lectual.

Una primera intuïció de l'impacte que pot tenir el fet de reconèixer la relació entre allò que és públic, polític i col·lectiu, i allò que és privat, personal i individual ens el pot donar **un exemple com el dels importants avenços del feminisme** en les darreres dècades.

Aquest progrés ha estat possible quan s'ha aconseguit que qüestions que en el passat es consideraven estrictament part de l'àmbit domèstic, personal o no públic, han passat a qüestionar-se i a considerar-se d'impacte públic. El maltractament a una dona, a casa o a la feina, ens afecta a totes i tots. A més, només des d'aquesta consciència la

societat pot avançar més enllà d'aplicar alguna mesura correctiva o punitiva. Avançar, en el sentit d'evolucionar en el camí cap a un major aprofundiment en els valors humans que siguin compartits per tota la població i que faci que, en conseqüència, el maltractament sigui impensable.

Una cosa semblant es pot dir que ha passat amb el moviment LGTBI i les institucions que, de voler donar resposta a unes demandes que semblaven centrar-se en un col·lectiu relativament reduït, han entès que la lluita per la igualtat, el reconeixement i la dignitat són valors fonamentals que impliquen al conjunt de la ciutadania i ens ajuden a progressar com a societat.

No és només que el col·lectiu LGTBI estigui millor gràcies als canvis legislatius dels últims anys. És que tots serem i viurem en societats millors si, gràcies a aquestes demandes, incrementem el nostre nivell d'empatia individual i col·lectiu, i ens adonem de les oportunitats que tenim per evolucionar en el nostre nivell de consciència i de valors. A més, cal entendre que molts d'aquests valors estan en el cor mateix de tots els plantejaments humanistes, ètics i, fins i tot, religiosos. **El que és personal sovint té una dimensió política evident.**

Un vincle que avui fa por

No obstant això, i al mateix temps, les llargues lluites per separar la política de la religió, en la seva versió més institucionalitzada, han fet que es vegi amb prevenció qualsevol acostament des de l'àmbit públic a qüestions que es vinculin amb la reflexió sobre l'evolució moral, el creixement personal i, encara més, el sentiment d'espiritualitat o de transcendència. Des de la defensa de la laïcitat i una visió plural per a la ciutadania, resultat de moltes lluites socials, acostuma a haver-hi una aproximació a aquestes qüestions amb por, com si fossin la porta del darrere per on podria entrar, de nou, un pensament únic o un nou vincle entre institucions religioses i política.

No és estrany, així, que qüestions, d'altra banda fonamentals per al bon funcionament social, com l'ètica i els valors, pràcticament quedin relegades a un parell d'assignatures durant l'ensenyament obligatori.

Això sembla donar per fet que, sobre aquesta qüestió cabdal per a la convivència i una bona vida pública, l'única via possible d'abordar-la és l'autoformació per no entrar en contradicció amb una visió laica i plural de la societat. En la mateixa línia, són coneguts tots els problemes que assignatures d'educació “per a la ciutadania” han generat i

que han reforçat aquesta idea de “no ficar-se en qüestions de valors” per part dels poders públics.

Ara bé, paradoxalment ens preguntem amb sorpresa i espantats com és possible que els populismes, la xenofòbia, les *fake news*, la política de l'insult i la falta d'arguments, vagin guanyant terreny cada dia. **I en les diagnosis i les propostes sempre es deixa fora de l'equació**, com afectada per un **tabú**, la qüestió del grau de maduresa, no només intel·lectual, sinó de desenvolupament ètic, de la ciutadania, el que podria denominar-se com ***desenvolupament humà integral***.

De fet, les versions més actuals de la definició del *desenvolupament humà* que fa les Nacions Unides⁵, ja inclouen una dimensió que té a veure amb el desenvolupament de les potencialitats de les persones i el benestar no material i, en aquest sentit, connecten amb el que aquí denominem *desenvolupament humà integral*, encara que no incideixen amb tanta claredat sobre la dimensió ètica i cognitiva de la ciutadania⁶.

⁵ Vegeu, per exemple: PNUD (2018) *Índices e indicadores de desarrollo humano. Actualización estadística de 2018*. [http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update_es.pdf; consultat 27.05.2019]

⁶ També hi ha una àmplia bibliografia que vincula el desenvolupament humà amb les capacitats de les persones, tan innates, apreses o entrenades (internes), com les que ofereix l'entorn (externes) en forma de condicions que possibiliten la seva realització. Vegeu, per exemple: Martha C. Nussbaum, *Crear capacidades. Propuesta para el desarrollo humano*. Barcelona: Paidós, 2018.

Cossos igualment adults, cervells diversos

Des del seu naixement, qualsevol infant evoluciona no només en el seu aparell motor i de comprensió pràctica, sinó que hi ha una evident evolució moral que no és totalment automàtica i que es veu facilitada o dificultada amb determinades interaccions amb els adults: ha d'arribar a tenir una moralitat autònoma partint d'una de totalment dependent o heterònoma.

Aquesta evolució no s'esgota necessàriament amb l'adolescència, sinó que pot continuar al llarg de la joventut i la vida adulta.

Ara bé, no tothom continua avançant de la mateixa manera en aquesta evolució. Si bé **tots els cossos acaben arribant a la maduresa física, no es pot dir automàticament el mateix de la “maduresa interna”**.

Resulta sorprenent que, una vegada una persona ha acabat l'educació obligatòria, s'assumeixi que la seva evolució personal o desenvolupament humà integral ja estigui totalment complet i tancat. Això no només és fals, sinó que provoca una cadena d'errors. Això comportarà tota una sèrie de dificultats socials en cadena que, mentre se segueixi ignorant el seu origen, seran difícilment abordables.

Per **desenvolupament humà integral** entenem el nivell de desenvolupament humà en dimensions com l'ètica i els valors, **el nivell de comprensió de la realitat** que ens envolta i **el grau d'empatia** i de **reversibilitat**, és a dir, la capacitat de situar-se en el lloc dels altres, no només des d'un punt de vista emocional, sinó també intel·lectual i moral.

Sembla que des de la política no hi hagi res a dir ni res a fer per continuar-lo incrementant. Escapa així de l'esfera pública qualsevol reflexió sobre l'impacte del desenvolupament humà integral en els problemes sociopolítics més bàsics que, ahora, són tan centrals com els que hem vist.

Creiem que aquesta és una gran mancança actual de les nostres societats. Des de la nostra perspectiva, és una forma evident de **malentendre el laïcisme**, la **neutralitat moral**, i la protecció dels àmbits de privacitat. **S'ha confós el laïcisme amb desentendre's de l'evolució personal o el desenvolupament humà integral** en les seves dimensions més bàsiques.

Aquesta confusió ens impedeix ajudar la ciutadania a assolir un aprofundiment en la seva autoconsciència, la consciència sobre els altres i el món. Ahora, també és un obstacle per ajudar-la a incrementar la seva empatia en les seves dimensions bàsiques: emocional, cultural, cognitiva.

Les conseqüències de l'anterior no són, com es deduirà, gens positives per a les polítiques públiques i ens situen en

un carreró sense sortida. **Necessitem repensar-ho i trobar formes de transformar l'acció individual perquè la social també es canviï.**

Quina relació hi ha entre aquest nivell de desenvolupament individual i la política? Quin grau d'impacte positiu tindria un augment del desenvolupament humà integral en una població sobre les seves principals problemàtiques sociopolítiques? I sobre el seu dia a dia?

I al mateix temps, a nivell de la gestió política, com influirien uns majors nivells de desenvolupament humà integral sobre el debat polític? I si aquesta evolució es donés en les treballadores i els treballadors públics i representants polítics?

Val la pena explorar aquestes preguntes des del coneixement i l'experiència ja assolida en camps tan diversos com els de la psicologia evolutiva, el creixement personal o la ciència política. Ens cal tenir en compte els resultats científics que ens aporten disciplines com la psicologia evolutiva, la psicologia social, les neurociències i l'estudi de les emocions en la política, entre d'altres.

No es tracta, en absolut, d'abandonar la mirada macro de dalt a baix: regles del joc, institucions, territoris... Ni tampoc de suprimir altres eixos d'anàlisi del comportament polític, com el gènere, l'edat, la classe social o la ideologia. Ben al contrari: són molt útils i cal continuar fent-los servir.

Però afirmem que **cal incorporar-ne un nou eix d'anàlisi: el grau de desenvolupament integral de la ciutadania.**

Creiem que aquest nou criteri és fonamental per **entendre i superar molts dels problemes polítics actuals** que ens preocupen i als que volem trobar una resposta. És més, considerem que, si s'ignora, molts dels actuals conflictes són irresolubles en la pràctica.

Com veurem en el següent capítol, els nivells d'evolució o desenvolupament humà integral es poden sintetitzar en 5 grans estadis que hem anomenat *cosmovisions socials*. Ens centrarem a comprendre'ls per, posteriorment, veure com podem ajudar la ciutadania a avançar per aquests 5 estadis. La nostra hipòtesi és que, com més avancem en la nostra evolució integral, més fàcil serà trobar respostes als grans reptes globals de la nostra societat.

En resum

Afirmem que:

- **Cal tenir en compte la dimensió del desenvolupament integral de la ciutadania.** Com a mínim per tres raons:
 - Perquè s'ajusta més a la realitat (els ciutadans adults són diferents pel que fa al seu nivell de maduresa interna).
 - Perquè és una dimensió que s'ha ignorat (o s'ha considerat tabú) i té importants implicacions en els conductes col·lectives.
 - Perquè ens permet adonar-nos de l'arrel comuna de molts problemes polítics actuals, vinculats al nivell de desenvolupament integral de la ciutadania i, per tant, abordar-la per tal de resoldre'ls.
- Això pot ajudar tant a la ciutadania, com a les administracions públiques i als governs. **Proposem un nou eix d'anàlisi** que, com es veurà al llarg d'aquest llibre, té moltes conseqüències. No ignorem altres eixos d'anàlisi: gènere, edat, classe social, ideologia. Però afirmem que el que reflecteix el grau de desenvolupament integral de la ciutadania és fonamental. **Altament explicatiu.**

- Qualsevol acció d'una persona ve precedida d'una visió del món; així, doncs, aquesta visió és un marc previ per a l'acció, incloent-hi l'acció amb repercussions socials i polítiques. Es tracta d'una **cosmovisió**. (Aquest punt només ha estat mencionat en aquest capítol, dediquem el capítol següent a desenvolupar-lo.)
- Tenir en compte les cosmovisions socials de la ciutadania ens ajuda a analitzar els problemes polítics d'una altra manera. Amb una perspectiva més essencial, que ens porta a l'**arrel de molts problemes** i, per tant, amb **més garanties d'èxit**.

A la bibliografia final trobareu algunes fonts i referències per ampliar els continguts d'aquest capítol.

2.

Les diferents cosmovisions

A partir del capítol anterior

Dèiem en el capítol anterior que **el grau de desenvolupament integral de la ciutadania és fonamental per entendre els problemes polítics** que ens preocupen i poder-hi donar una resposta.

Ho dèiem després de constatar el **vincle** existent entre allò que és **individual** i allò que és **col·lectiu** en un doble sentit:

De baix a dalt: qualsevol acció individual pot acabar tenint un impacte col·lectiu quan se suma a altres accions individuals. Cada granet de sorra compta.

De dalt a baix: qualsevol política ha de partir de la constatació que tot el que succeeix a l'esfera pública és fruit d'accions i decisions individuals. Per tant, que no pot tenir èxit si no es té en compte que qui provoca els problemes i produeix les solucions, al final, són els individus. Per fonamentar sòlidament una casa has de conèixer de què està format el sòl on la vols construir.

També dèiem que aquests individus són diversos i que no tots els adults són igualment "adults". Al contrari, **els cossos d'adult amaguen nivells de desenvolupament integral** diferents que impliquen nivells de comprensió de la realitat, d'empatia i de reversibilitat molt diferents.

Aturem-nos un moment aquí: **aquesta idea passa sovint desapercebuda**, però té moltes implicacions.

Les democràcies en les quals vivim es fonamenten sobre el supòsit que, un cop arribats als 18 anys, tots els adults són iguals, ja són plenament desenvolupats i en igualtat de condicions. Tots els vots compten igual. La igualtat és una idea clau sense la qual les nostres democràcies no s'entendrien. Tanmateix, aquesta idea potser s'hagi de matisar d'alguna manera: **tothom té la mateixa dignitat, però no tothom ha assolit el mateix nivell d'evolució i d'expressió de les pròpies potencialitats**.

Això no hauria de sonar estrany perquè, al mateix temps, ningú dubte de les diferències importantíssimes que conviuen en les nostres societats. Per començar, diferències socioeconòmiques, o de classe social, diferències ideològiques, territorials, etc.

Ara bé, ningú mai assenyala una diferència, molt més fonamental al nostre entendre: el grau de desenvolupament integral de la ciutadania, el nivell de desenvolupament en una escala de creixement personal o d'evolució moral-cognitiva.

Nosaltres afirmem que aquestes diferències són la clau per entendre el que passa en les nostres societats i el que genera moltes de les problemàtiques polítiques. Creiem,

a més, que **sense abordar aquesta diferència la gran majoria d'aquestes problemàtiques no es poden resoldre**. Literalment: són irresolubles.

Una visió evolutiva del desenvolupament integral

Afirmar que no tots els ciutadans i ciutadanes són iguals, perquè no tota la ciutadania està igualment evolucionada, pot resultar xocant o, fins i tot, provocatiu. Però no ho és tant si acotem aquesta reflexió, d'entrada, a la nostra experiència personal sobre el nostre propi desenvolupament o el dels que ens envolten.

De fet, ho vivim constantment: els infants, quan creixen, no només modifiquen el seu cos, sinó les seves capacitats per entendre el món i per relacionar-se amb els altres.

Sovint assumim que un cop s'acaba l'adolescència ja estem formats plenament com a adults, que la maduresa és una única dimensió. És a dir, que **la maduresa física ve acompanyada d'una maduresa completa**, però tots els estudis i coneixements científics ho neguen. L'evolució psicocognitiva no s'atura necessàriament en arribar a la majoria d'edat. Malauradament, però, en molts casos sí que es queda estancada, fins i tot abans d'aquesta edat.

Així mateix, hi ha una **àmplia literatura científica** que ha descrit amb precisió **les etapes del desenvolupament psicològic, moral i cognitiu** per les quals passem tots els

éssers humans. Es poden mencionar, en aquest sentit, autors ja clàssics com Lawrence Kohlberg, Jean Piaget, Jane Loevinger, Carol Gilligan, als quals caldria afegir una llarga corrua de resultats científics àmpliament acceptats.

Tots ells, a vegades amb tipologies i denominacions lleugerament diferents, constaten com l'infant passa des d'una etapa totalment egoista i egocèntrica inicial a etapes en què l'empatia i el descentrament van guanyant força. Quan som nadons no som capaços de distingir entre nosaltres i els altres, i som incapaços d'entendre que hi ha altres persones que senten coses diferents i que veuen coses diferents al que veiem nosaltres.

A mesura que creixem també creix la nostra capacitat d'ampliar punts de vista i d'entendre que no som el centre del món. La possibilitat de comprendre els altres i de posar-se en el seu punt de vista són consecucions posteriors en el desenvolupament de les persones, que van arribant a mesura que es produeix una evolució en l'individu. Totes les persones passen per aquestes mateixes etapes.

Paral·lelismes entre el desenvolupament individual i el desenvolupament històric

Alguns autors, des de diverses disciplines i punts de vista, com ara Abraham Maslow en economia, Ken Wilber i Clare W. Graves en filosofia i història, han **relacionat aquestes etapes de desenvolupament personal**, comú a totes les persones, **amb etapes de desenvolupament històric** en constatar uns paral·lelismes importants amb l'evolució de les idees i creences principals de les societats.

Podríem resumir l'evolució personal en dues dimensions, cognitiva i moral.

Pel que fa a la primera, ens adonem com els infants comencen amb una etapa en què el seu pensament està imbuït de fantasia. Podríem dir que tenen una cognició preoperacional i viuen en un món “màgic”. De la màgia passen a un estadi mític (déus, en comptes d'esperits) o operacional-concret (en paraules de Piaget). Els déus fan la màgia, no els éssers humans. I des d'aquest pensament mític arriben a un pensament racional-científic que pot ser transcendit per un pensament post-racional o espiritual. Aquest darrer, sense negar la dimensió més material i empirista del món, s'obre a d'altres formes de coneixement.

Alhora, si ens fixem en l'evolució moral i de capacitat empàtica de les criatures, observem una progressiva ampliació des del jo. Qualsevol infant va progressant a mesura que va ampliant el subjecte de la seva preocupació: del jo al nosaltres i d'aquest nosaltres a tots els altres. De l'egoisme i la incapacitat empàtica a la reversibilitat i l'altruisme. Jo, nosaltres, tothom.

En el món actual, l'**estadi màgic-egocèntric** acostuma a predominar fins als 3 anys. La transició **de màgic a mític** té lloc entre els 4 i els 7 anys. Després, l'**estadi mític-etnocèntric** (esperit de grup) aflora entre els 6 i els 11 anys, amb els seus diferents subestadis, i va seguit del gran **estadi racional** que, com veurem, apareix avui en dia durant l'adolescència i al qual poden seguir altres estadis.

D'aquesta manera, és habitual que **els infants fins a 3 anys i escaig**, encara que vagin a una llar d'infants i convisquin amb altres infants, semblen ignorar-los força i creuen, per exemple, que una idea no ha estat realment dita fins que no la diuen ells. És per aquest motiu que, a aquestes edats, una mateixa frase es pot repetir diverses vegades en boca de diferents infants: fins que jo no la dic, no ha estat dita realment. Es tracta d'una visió força egocèntrica. No estem parlant d'egoisme, no és que es posin davant els altres; sinó que parlem d'**egocentrisme**: jo sóc el centre i els altres, simplement, no existeixen; encara no han estat descoberts com a persones autònomes i en igualtat a mi mateix. Encara

que són una minoria, algunes persones adultes –que semblen totalment normals– han detingut el seu nivell d'evolució interior en aquest estadi.

Posteriorment, **a partir dels 6/7 anys** apareix el grup. Apareix un nosaltres. En aquesta etapa és molt fàcil que el docent sigui molt reverenciat i valorat: el *nosaltres* necessita de normes clares, d'un fort lideratge que ens aglutini per no confondre'ns amb els altres. És en aquesta edat on apareixen discussions per saber quin pare és més important i es diuen coses de l'estil: *“doncs la meva mare és important perquè treballa en una oficina”* i *“la meva ho és més: treballa en una oficina molt gran”*; *“doncs la meva encara ho és més, treballa en una oficina d'oficines!”*. És un estadi on la **jerarquia** és clau i on el **nosaltres** es construeix contra un vosaltres. Comparat amb l'estadi anterior, hi ha un salt espectacular. Lamentablement, encara és difícil convocar l'empatia pels que no formen part del meu grup i el pensament encara no és prou abstracte com per posar en dubte les contradiccions que aquesta posició genera. Mal que ens pesi, algunes persones adultes estan aturades en aquest nivell d'evolució.

Per sort, en arribar a l'**educació secundària** poden assolir un **pensament realment abstracte** i, si encara fan un pas més enllà, situar-se en una veritable **capacitat empàtica** vers els altres, al marge que siguin persones properes o no. Encara que sovint s'ignora, un alt percentatge de la població adulta no té accés a un veritable pensament abstracte i un

tant per cent molt elevat tampoc té una completa capacitat empàtica. Per aquest motiu, per exemple, són habituals les oposicions a certes polítiques beneficioses però que em generen incomoditat o em treuen *“privilegis que percebia com a meus”*.

Aquest **dobte eix**: “pensament màgic – mític –racional – post-racional” i “jo, nosaltres, tothom” permet **establir un vincle entre l'evolució personal i l'evolució històrica** de les nostres societats.

Si parlem de grans etapes històriques, la humanitat ha passat de viure en **tribus** dominades per un **pensament màgic i animista** a, després de la revolució neolítica, societats fonamentades en un pensament mític en què la religió, els costums i les tradicions juguen un paper fonamental.

Alhora, **el grup cultural o la nació**, a l'entorn d'aquesta cultura i religió comunes, es configura com **el nosaltres** fonamental des del que s'albira el món. La referència fonamental és un nosaltres davant del qual tota la resta de la humanitat són potencials enemics.

Finalment, la **revolució científic-racional**, juntament amb el capitalisme, donen pas a la **modernitat**. S'estableix un nou pensament fonamentat en l'experimentació i la comprovació empírica, que s'aparta de qualsevol acte de fe, i que comença a desenvolupar una perspectiva mundicèntrica o global.

5 cosmovisions socials

Cadascuna d'aquestes etapes **podem associar-les amb una manera d'entendre el món**, de jutjar el que és correcte i incorrecte, del que té sentit i del que no en té. Cadascuna d'aquestes etapes impliquen un “**criteri de normalitat**”, allò que es dona per descomptat i des del qual jutgem les nostres accions i les accions dels altres.

Tot i que aquestes etapes representen una evolució històrica, i a grans trets podem dir que unes són superades per les altres de manera col·lectiva, a escala individual ens trobem que **hi ha persones amb nivells evolutius diferents que conviuen en una mateixa societat**. És a dir, persones que resulten més fàcils de connectar amb el nivell mitjà de diferents etapes històriques.

De fet, per caracteritzar el nivell de desenvolupament integral dels adults ens resulta molt útil adonar-nos que hi ha **diferents maneres d'entendre el món** que connecten més o menys fàcilment amb cada etapa. És el que anomenem **cosmovisions**, o cosmovisions socials.

Què és una **cosmovisió social**? Un **marc interpretatiu**, referencial, a partir del qual l'individu interpreta l'àmbit social, el que és correcte i incorrecte, el que cal fer o és just,

qui forma part del grup de referència, etc. Aquests **filtres** tenen una multitud d'impactes en l'àmbit social i polític que explorarem en els següents capítols del llibre.

Tenint en compte una extensa literatura al respecte, hem optat per distingir **cinc grans cosmovisions** que connecten les etapes de desenvolupament històric amb l'evolució psicocognitiva i moral de totes les persones. Naturalment, és una simplificació de la realitat, que és molt més diversa i complexa, però ens permet comprendre-la i actuar-hi de forma concreta.

Seguint autors com Ken Wilber, cada cosmovisió l'hem associat a un color per facilitar-ne la representació: el vermell, el groc, el taronja, el verd i el turquesa.

Aquestes cinc cosmovisions són:

- 1. Primària.** Connecta amb l'estadi **egocèntric** del desenvolupament humà i el seu **pensament màgic**. Propera a l'etapa històrica màgic-tribal. Color: vermell.
- 2. Tradicional.** Connecta amb l'estadi **etnocèntric** (importància del nosaltres enfront dels altres) i el **pensament mític**. Propera a l'etapa històrica mític-tradicional. Color: groc.
- 3. Moderna.** Connecta amb l'estadi d'emergència de l'**individualisme** i del **pensament racional**. Propera a l'etapa històrica de la Il·lustració. Color: taronja.

4. Postmoderna. Connecta amb un estadi de **reconeixement màxim dels altres** com a necessaris i d'un **pensament** que s'obre a **incloure i transcendir la racionalitat instrumental** com a única eina de relació amb el món. Propera a un estadi històric postmodern. Color: verd.

5. Integral. Connecta amb un estadi que **integra** les diverses formes de pensament en un tot coherent, sense tensions, i desenvolupa un marc de referència que no s'esgota amb els éssers humans. **No és proper a cap estadi històric assolit fins ara.** Color: turquesa.

En les nostres societats plurals i heterogènies, conviuen persones amb aquestes cinc diferents cosmovisions socials que, a continuació, detallarem.

Posem només un exemple per començar (aquest tipus d'exemples ocuparà el capítol següent): imaginem una família que va a parlar amb el/la mestre/a del seu fill o la seva filla sobre què vol dir rebre una bona educació i què cal fer amb el seu infant. Ens podem imaginar que una família afirmi que *“cal fer que el nen s'espavili”, “que sigui valent i amb empenta perquè la vida és molt dura”*. També a una altra família que afirmi que sobretot el que cal és *“educar en els valors de tota la vida”, “fer que el nen cregui i respecti als adults i es faci un home de bé”*.

No ens costarà d'imaginar tampoc una altra família dient que *“cal buidar d'ocellets i fantasies la ment del nen i dotar-lo d'un cervell racional, preparar-lo per la vida moderna, tenir un bon lloc de treball i guanyar-se el pa”, “perquè aconseguixi triomfar a la vida on només els millors tiren endavant”*. Finalment, també podríem escoltar, segur, a uns altres pares que li dirien que *“el més important és que el nen es realitzi i sigui feliç”, “que pugui connectar amb el seu interior i expressar tot el que porta a dins, que trobi les seves potencialitats”*.

Quina de les famílies està més ben encaminada?

Quina té una millor definició del que és l'educació?

Òbviament, totes elles plantegen criteris amb sentit, tot i que subratllen i traspuen concepcions diferents sobre el que és important i com veuen el món a l'hora de parlar d'una qüestió tan fonamental com és l'educació dels seus fills.

D'una manera indirecta, **ens estan informant sobre la seva cosmovisió social, sobre com entenen la vida en societat i, per tant, també la política.**

Algú podria dir que potser reflecteixen també el seu nivell d'estudis o la seva ideologia, fins i tot la seva classe social. Però, en realitat, aquestes qüestions són secundàries.

Poden tenir relació amb les cosmovisions, però el que es determinant aquí no és el nivell econòmic dels pares, o a quin partit voten, sinó com entenen el món social en el sentit més fonamental.

Cosmovisions evolutives

Aquestes cosmovisions **són evolutives**, és a dir, situar-se en una d'aquestes cosmovisions pot representar **entendre, sense necessitat de compartir**, els punts de vista i els supòsits de les **etapes anteriors**. O el que és el mateix: un no pot entendre i compartir els punts de vista que sorgeixen d'una etapa evolutiva posterior fins que no hi ha arribat.

Aquesta evolució no es produeix a nivell col·lectiu, tot i que és cert que, d'acord amb les etapes del desenvolupament històric hi ha idees més o menys dominants en un moment històric determinat. **L'evolució es produeix**, com veurem, a **nivell individual**, de les persones que formen la societat.

Com veurem amb detall en la resta del llibre, **una etapa no es pot saltar** i totes tenen **aspectes clarament positius**, però també **el risc de caure en patologies** que dificultaran l'avenç a estadis posteriors i, fins i tot, l'harmonia dins del propi estadi. Totes les etapes representen un **avenç** respecte de les cosmovisions anteriors i alhora plantegen uns **límits** cognitius i morals.

Les 5 cosmovisions socials **condicionen i fan previsible el comportament polític dels ciutadans**, de manera **molt més determinant** que les diferències de classe, o d'informació o, fins i tot, de nivell educatiu reglat.

Sovint les tensions que es produeixen entre elles, entre la ciutadania amb diferents cosmovisions socials, impliquen grans “batalles culturals” soterrades que es desenvolupen a tots els països i poblacions, deixant altres divergències, com l’oposició esquerra-dreta, a un segon pla. Veiem aquestes cosmovisions amb una mica més de detall.

Vermells

El seu àmbit natural és la família àmplia, el **clan**. Són **fidels** als seus. Res els atura: sempre tenen “la seva” raó. Es regeixen pels seus valors tradicionals. Són **valerosos**. Molt **connectats a les seves pròpies necessitats**, que regeixen els seus comportaments. Això fa que, igualment, siguin **impulsius** i tendixin a les **solucions violentes** i puguin ser conflictius quan les seves necessitats no es veuen satisfetes. Sovint prenen la justícia pel seu compte. Són **egocèntrics** i **poc empàtics**. Poc solidaris. Tenen una **gran incapacitat de preveure** els resultats de les seves accions a mig termini. Molt habitualment són **masclistes, homòfobs i xenòfobs**.

Grocs

El seu àmbit natural és la **nació**. Són respectuosos amb les normes socials i les lleis, que consideren expressions

“naturals” d’un **nosaltres** que està per sobre de qualsevol individualitat. La religió (o les creences) ocupa un lloc destacat entre els seus **valors tradicionals**. Poden ser empàtics i solidaris però només amb els seus connacionals. Són **hiperpatriotes** (el seu país és el millor) i reclamen que la societat es regeixi, per sobre de tot, per l’imperi de **la llei i l’ordre**, el seu ordre. Són conformistes i **acrítics** amb la seva realitat social, els costa posar en dubte intel·lectualment el seu marc cognitiu. Sovint tenen un **pensament concret** i no abstracte. Tot sovint són **militaristes, masclistes, homòfobs i xenòfobs**.

Taronges

El seu àmbit natural és l’**estat-nació**, però estan abocats al món que miren com si fos un mercat a conquerir. Valoren la raó i la ciència i exalcen la modernitat de la Il·lustració. Treballen pel progrés i hi creuen. Defensen els drets humans i les llibertats individuals. Són individualistes i valoren el mèrit i el mercat capitalista on aquest es pot desenvolupar. Sovint tenen una visió materialista de la vida i s’aparten de les religions, o com a molt les adapten a les seves necessitats personals. El lucre és la millor recompensa. No són sensibles a les diferències i a les necessitats singulars, i consideren que la millor manera de fer justícia es tractar tothom per igual, entenen la igualtat d’una manera estàndard, no diferenciada.

Són cecs davant la pluralitat i la diversitat. Tenen el risc de ser dogmàtics i poc solidaris: qui no té és perquè no s'ho mereix, per no haver-se esforçat prou. A través de la seva defensa del mercat, acaben tenint una visió que depassa les fronteres estatals i abasta tot el món, on els individus han de poder moure's sense restriccions. La llibertat és no posar límits a aquestes possibilitats per part d'un poder superior. Consideren que la identitat de gènere i l'orientació sexual formen part de l'àmbit privat de les persones. Consideren l'exèrcit com un instrument per defensar el mercat, més que no pas "la nació".

Verds

El seu àmbit natural és el conjunt de la humanitat. Valoren la ciència tant com l'espiritualitat i la transcendència. Consideren que la raó no abasta tot el coneixement. Treballen per l'empoderament de les persones i l'emancipació dels col·lectius. Defensen tant els drets individuals com els col·lectius. Són molt sensibles a les diferències i les múltiples identitats, que valoren i promouen. Tenen una gran empatia emocional. Exalcen les diferències enriquidores per sobre d'una igualtat considerada com estandarització. Proposen la discriminació positiva i el tracte desigual pels que són desiguals: cadascú té les seves necessitats. Amb ells/elles apareix el concepte d'*equitat*. La valoració extrema d'aquesta diversitat els pot arrossegar cap al relativisme: tot és relatiu, no es pot jerarquitzar, tot pot

ser correcte. Són ecologistes convençuts perquè entenen el món com una globalitat, un ecosistema. Consideren que la identitat de gènere i l'orientació sexual són trets definitoris de comunitats socials. Tanmateix, els costa extraordinàriament aplicar aquesta empatia i comprensió de la diversitat als estadis anteriors, i els acaben acusant de gran part del que socialment els sembla que funciona malament.

Turqueses

El seu àmbit natural **va més enllà de l'ésser humà, entès com una de les múltiples criatures del planeta Terra**, desenvolupant una visió més omnicomprendiva, centrada en el **kosmos** on la racionalitat i l'espiritualitat, el que és material i el que és transcendent, formen un **tot indestruïble**. Consideren que cal contribuir al **desenvolupament humà** sense menystenir les aportacions de cada etapa evolutiva, que cal anar integrant i superant. Creuen que hi ha **jerarquies de sentit** que es contraposen a les visions relativistes i a les jerarquies de domini: no tot és correcte ni possible. Valoren totes les persones que conformen els col·lectius però no als col·lectius en si mateixos, ni les idees que promouen. Malauradament, a vegades decideixen aïllar-se i centrar-se més en la recerca de sentit i l'anàlisi que a exercir una acció transformadora de la realitat des de la seva àmplia visió. Dediquem l'epíleg final a desenvolupar aquesta visió.

Les cosmovisions conviuen i impacten políticament

Aquestes **5 cosmovisions conviuen avui en les nostres societats plurals**, tot i que això no vol dir que tinguin un mateix pes, ni en el nombre de ciutadans que les tenen com a pròpies, ni en la seva influència política.

Es fa difícil calcular aquestes xifres, però hi ha alguns estudis, especialment als Estats Units, on es mostra que **els taronges i els grocs són els grups més nombrosos en la població**, seguits dels verds. Els vermells i els turqueses són avui en dia molt minoritaris, però els primers tenen una gran presència en l'àmbit de la justícia i dels serveis socials⁷.

La influència política no té una relació automàtica amb l'extensió del grup, perquè sovint hi ha petits grups que lideren canvis socials que contribueixen a canviar la percepció social sobre algunes qüestions, tot i ser quantitativament minoritaris. Ara bé, certament, la influència política més important és la que tenen els taronges, els grocs i, a una certa distància, els verds.

⁷ La investigació realitzada sobre això per Robert Kegan de la *Graduate School of Education* de Havard ha posat de manifest que tres de cada cinc estatunidencs (el 60%) es troben atrapats en estadis etnocènrics o inferiors (Wilber, 2018: 34).

Sovint, no tenir en compte l'existència d'aquestes cosmovisions socials no ens permet interpretar correctament molts dels conflictes que es produeixen en l'esfera pública. Sense tenir-les present, no tenim eines per superar les importants dificultats que hi pot haver perquè puguin entendre's persones de cosmovisions diferents.

Des de dues **cosmovisions** es pot estar fent referència a un mateix principi o objectiu col·lectiu amb **interpretacions completament oposades**. O es poden tenir valors primordials, en alguns casos, gairebé oposats. Per exemple, pel que fa a una idea clau en les societats com és la jerarquia:

Els **vermells** no les tenen en compte, són **a-jeràrquics**.

Als **grocs** els semblen fonamentals, són **pro-jeràrquics**.

Els **taronja** poden acceptar-les **si els són útils**, però són fonamentalment pro-individualistes.

Els **verds**, tot sovint, les volen combatre, són **anti-jeràrquics**.

Els **turqueses** les promouen com a instrument organitzatiu i de sentit, però estan en contra de les jerarquies de dominació d'uns éssers humans sobre els altres. Són **pro-jeràrquics de sentit, anti-jeràrquics de dominació**.

Igualment, es poden destacar diferències fonamentals pel que fa a quin és el marc de referència social fonamental, allà on s'han de trobar les solucions, i alhora quin és el subjecte bàsic de les decisions polítiques:

Pels **vermells**, no hi ha un nosaltres social, més enllà del seu **clan** o família.

Pels **grocs**, l'àmbit central de la política ha de ser la **nació** (cadascú la seva).

Pels **taronges**, el **mercat** és l'eix sobre el qual gira tot i pot depassar fronteres.

Pels **verds**, és la **Terra** en el seu conjunt i els diversos ecosistemes naturals (Gaia), no només el que han creat els éssers humans, la que ha de protagonitzar les decisions polítiques.

Pels **turqueses**, el **kosmos** entès com a expressió d'un ordre superior, que depassa la vida a la Terra, ha de ser un referent fonamental. En altres paraules, l'esfera de l'espiritualitat -amb valors com la pau, l'harmonia, l'amor- ha de poder guiar les nostres decisions col·lectives.

És molt important no confondre aquests filtres amb les ideologies, ni tan sols amb els partits polítics o els votants, tot i que puguin establir-se relacions. Es poden defensar, per

exemple, polítiques d'esquerres, que promoguin una major redistribució, des de totes les cosmovisions (per raons i amb valors diferents).

O, en sentit contrari, des d'una mateixa cosmovisió es pot optar per posicions d'esquerres o de dretes. Per exemple, es pot ser taronja, amb una concepció del món racional i materialista, i tenir una ideologia marxista, o igualment taronja i ser un defensor del capitalisme i de les idees d'Adam Smith.

Això també ajuda a explicar per què, a vegades, membres d'un mateix partit polític arriben a conclusions polítiques tan diferents (no sempre com a resultat de la defensa d'interessos particulars divergents) i per què, per altra banda, es poden establir complicitats i enteses fàcils entre membres de partits oposats ideològicament, però que poden compartir una mateixa cosmovisió. Quan es parteix d'una mateixa cosmovisió, l'intercanvi d'idees es facilita i, per tant, és més factible trobar un punt en comú.

Las cosmovisions socials són prèvies a les disputes ideològiques i partidistes, però les condicionen totalment.

En el proper capítol veurem com, sobre qualsevol temàtica política, les mirades de les diferents cosmovisions li donen un significat diferent.

També és important adonar-se que només des dels estadis més avançats d'evolució, amb els seus valors i marcs referencials, és possible donar una resposta eficaça a la majoria dels reptes als quals han de fer front les societats del segle XXI. La majoria dels problemes que avui ens afecten són de naturalesa global i, per tant, difícilment abordables des de plantejaments no gaiacèntrics o, encara més, kosmocèntrics.

Per tant, i aquesta conclusió és fonamental, **com més població assoleixi un nivell de desenvolupament integral que impliqui una visió gaiacèntrica, més fàcil serà abordar els reptes polítics que acostumen a ser globals, locals i globals** *ahora*. Per exemple, reptes com la sostenibilitat i el canvi climàtic, la immigració, el treball i l'atur, la concentració de la riquesa, etc., depenen d'assolir un suficient gruix de persones amb una visió gaiacèntrica per poder-los resoldre.

Però com facilitar l'evolució de la població vers els estadis més avançats?

Justament d'això, dels instruments per facilitar aquest desenvolupament individual, ens n'ocupem en un capítol posterior.

Cal deixar molt clar que aquesta línia evolutiva no implica un judici des de la superioritat de les darreres etapes: uns ciutadans no són millors que els altres, ni més dignes,

però sí que uns estan més avançats en les seves qualitats empàtiques, de comprensió (un nivell posterior comprèn els anteriors, tot i que no hi estigui d'acord) i de reversibilitat.

Alhora, les etapes superiors tenen més fàcilment al seu abast la generació de fórmules des de les quals resoldre els problemes que abans esmentàvem. Som un **conjunt de persones iguals en dignitat, però diverses en evolució i capacitat. Incrementar i potenciar aquestes dues últimes és el repte que tenim com a societat.**

En resum

Afirmem que:

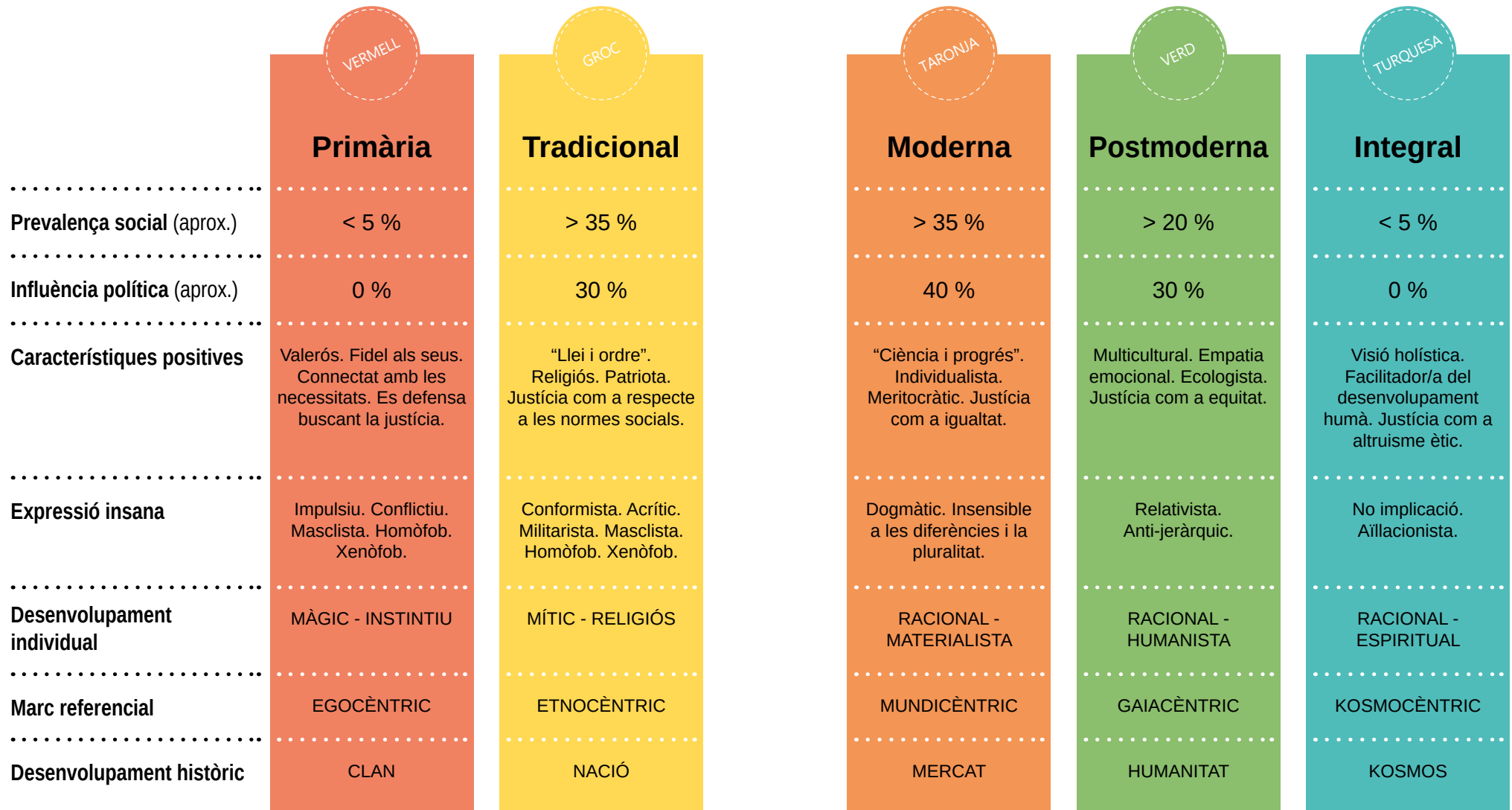
- A les societats actuals, conviuen **ciutadans amb diversos nivells de desenvolupament** integral.
- És a dir, en les nostres democràcies:
 - No totes les persones adultes tenen el mateix nivell de **pensament crític/abstracte**.
 - No totes les persones adultes tenen la mateixa **capacitat empàtica**.
 - No totes les persones adultes tenen la mateixa **capacitat de reversibilitat** (són capaces de situar-se en una postura que transcendeix la seva posició particular i prendre un punt de vista més ampli).
- Aquests nivells de desenvolupament **poden relacionar-se amb etapes d'evolució històrica** de les societats.
- Cadascun d'aquests nivells de desenvolupament implica una **cosmovisió social concreta**.

- Podem distingir **5 cosmovisions** socials diferents que suposen punts referencials diversos, concepcions socials i valors diferents dins d'una mateixa societat.
- **Tenir en compte aquestes cosmovisions**, i la diversitat que introdueixen en les societats plurals avançades, és fonamental per **entendre els conflictes socials** i polítics que hem d'abordar i **trobar-hi solucions**.
- No es poden confondre amb consideracions ideològiques o partidistes perquè són **prèvies a qualsevol posicionament polític**. Generen línies de tensió o de coalició pròpies.
- Els **problemes globals** només es poden resoldre des d'una psique amb **perspectiva global**: gaia-cèntrica o superior.
- Tenim reptes immensos ara mateix com a humanitat i **només els resoldrem si** una part significativa de la població **assoleix un nivell de desenvolupament verd**.

Vegeu la infografia, a continuació, que resumeix les característiques de cada cosmovisió.

A la bibliografia final trobareu algunes fonts i referències per ampliar els continguts d'aquest capítol.

Infografia: Les 5 cosmovisions socials

3.

Les cosmovisions i el seu impacte sociopolític

A partir del capítol anterior

Dèiem en el capítol anterior que podem establir una **relació entre el grau de desenvolupament integral de les persones i la seva visió fonamental**, la seva “normalitat”, des de la qual valoren el món social i polític i jutgen què està bé i què està malament.

Tenint en compte els punts comuns de diverses teories de la psicologia evolutiva, podem sintetitzar aquestes perspectives en cinc grans grups. La comprensió de les seves lògiques es fa més fàcil si, d'acord amb teories historiogràfiques i filosòfiques, connectem aquests grups amb cinc grans estadis d'evolució de la humanitat.

Hem anomenat cosmovisions socials aquests diversos enfocaments de la ciutadania que **representen alhora diferents “punts focals”** (en què s'hi fixen) i **criteris per jutjar**, finalment, si és justa/correcta o no una determinada política o intervenció pública. Ambdues coses s'interrelacionen de manera lògica en cadascuna de les **cosmovisions**.

Tenint en compte això, podem plantejar-nos quina relació estableixen les diverses cosmovisions amb les temàtiques que acostumen a ser abordades des de la política i per les administracions públiques: des de la immigració a la cura de les persones, passant per la seguretat i les presons.

La perspectiva de l'evolució integral ens obre una nova perspectiva. Des d'aquesta perspectiva **podem elaborar uns “mapes” de situació**, és a dir, de la resposta o **actitud que podem esperar de cadascun dels col·lectius o individus** d'acord amb el seu nivell d'evolució.

Aquests mapes o guies ens permeten no només conèixer la reacció de la ciutadania, sinó **incidir millor en com elaborar les polítiques públiques**.

Un pla d'igualtat, per exemple, que no parteixi de les desigualtats en les cosmovisions difícilment pot prosperar de manera efectiva. Possiblement el que plantegem és políticament incorrecte perquè afirma que no tots som iguals. Per tant, remarquem que totes i tots som iguals en dignitat, però diversos. **Negar la diversitat és negar la realitat. Tractar igual als diferents és faltar a la justícia.**

Sovint les diferències que aquests mapes expressen, d'una manera molt simple però efectiva, es plantegen com diferències de tipus ideològic: dreta-esquerra. Però no ho són, almenys si considerem les posicions de dreta i esquerra com aquelles que utilitzen els partits polítics per presentar les seves posicions. És perfectament possible que hi hagi ciutadans que voten partits d'esquerres des d'una cosmovisió verda, o taronja, o groga... o polítics que defensen posicions conservadores o de dretes des de perspectives grogues, taronges o, fins i tot, verdes...

De fet, depenent de l'àmbit de les polítiques es tendeix més fàcilment a situar-se en un color o en un altre: segurament, en política econòmica el punt d'atracció de la discussió actual es trobi en el taronja, mentre que la majoria de partits, a l'hora de plantejar-se una política d'igualtat de gènere i LGTBI, tendeixi cap al verd (perquè, possiblement, és el nivell d'evolució que ha plantejat aquest tema en els últims anys de forma innovadora i amb més èxit).

Això també introdueix contradiccions en els programes electorals dels partits: depenent de la matèria, s'emmarca (*frame*) en una preconcepció o en una altra (perquè sembla encaixar més fàcilment).

En aquest capítol proposem **examinar com des de cadascuna de les 4 cosmovisions prèvies a la turquesa s'aborden diverses temàtiques** que hem agrupat com si es tractessin de les àrees d'un ajuntament o d'un govern:

- Benestar social i relacions humanes
- Seguretat i via pública
- Participació política
- Cultura, oci i esport
- Ciència i creences
- Sostenibilitat

- Educació i joventut
- Sexualitat i gènere
- Salut pública
- Drets i llibertats
- Ciutadania i immigració
- Economia i hisenda

Atenció: la redacció en tot moment busca comprendre cada cosmovisió. **El propòsit no és criticar-la, sinó comprendre-la.** No parlem de justificar-la, ni d'estar-hi d'acord, sinó de comprendre-la. Veure les mancances de cada cosmovisió serà, en tot cas, tema per al capítol següent, on abordarem tant les aportacions com les mancances de cada cosmovisió.

El capítol actual serveix per entendre que allò “normal” o just són coses diferents per a cada cosmovisió. Totes tenen la seva “lògica” comprensible i la nostra intenció és ajudar a captar-la.

No hem introduït el turquesa perquè creiem que aquesta visió avançada no està prou estesa encara ni és significativa de la realitat actual i podria desviar l'atenció sobre els “públics” als que han de donar resposta les persones amb responsabilitat política i les administracions. Això no vol dir que no ens haguem de plantejar què implicaria una visió turquesa sobre les diferents temàtiques: una que integrés el

millor de les aportacions que fan les cosmovisions anteriors i les superés des d'un nivell d'evolució més avançat. En tot cas, en els propers capítols anem apuntant alguns dels seus aspectes i la descrivim amb més detall a l'epíleg final.

Per tant, aquests mapes no ens han de servir per criticar, sinó per **entendre millor les cosmovisions i comprendre l'impacte real** que tenen en el dia a dia a les nostres ciutats i societats.

Benestar social i relacions humanes

Si parlem de polítiques de benestar social, ens adonem que els **vermells** tenen molt clar que el més important és **satisfer les seves necessitats** i l'Administració és, en aquest sentit, **un instrument per aconseguir-ho**. Com que és vista com una cosa aliena i, en absolut, vinculada a ells, no els importa treure'n el màxim "suc" possible. Mentir, exagerar... no són més que tàctiques possibles per aconseguir un benefici que, d'una altra manera, s'emportaria un altre i deixaria "injustament" sense resposta les necessitats d'un mateix en competició amb les dels altres.

Un **groc**, en canvi, veu els ajuts i serveis socials com una expressió de la col·lectivitat en la seva millor expressió, **la nació que ajuda als seus**. Des d'aquesta perspectiva, **es fixen sobretot en qui té dret a rebre-les** perquè pertany a la nació i compleix amb els deures que li pertoquen. Senten com injust que els serveis socials prestin més atenció als que consideren que no estan dins del grup o que no compleixen adequadament, com ara immigrants o gitanos. Ells, en canvi, **són gent decent que, moltes vegades, es consideren expulsada del sistema** per culpa d'aquests "aprofitats".

Als **taronges** no els acostuma a encaixar gaire bé la idea de benestar social i ajuts. Cadascú ha d'espavilar-se i és

responsable del que li passi a la vida. Ajudar és una forma de perdre diners, a no ser que, en un **càlcul cost-benefici**, es pugui arribar a la conclusió que aquestes actuacions, per injustes o immerescudes que puguin ser, ajuden a resoldre problemes que tindran un cost posterior superior. Des d'aquests paràmetres es poden plantejar valorar si, per exemple, un salari universal podria tenir sentit.

Per als **verds**, la **injustícia principal és que hi hagi gent pobre**. Els serveis socials han d'intentar revertir aquesta situació per diverses vies, i intenten tenir una **visió global o sistèmica** del problema. Per tant, aposten per **solucions múltiples**: des de formació, fins a suport emocional i econòmic. Els verds tenen clar que en el món, en les nostres societats, **hi ha d'haver lloc per a tothom**, en la seva diversitat, cap persona o col·lectiu és superior, ni té més importància que un altre. Això sí, creuen que **cal ajudar abans als que més ho necessiten** i, habitualment, això implica fer-los passar per davant d'altres que, des d'altres cosmovisions, afirmen que "s'ho mereixen" més.

Seguretat i via pública

La visió de l'espai públic de les diverses cosmovisions també és molt diferent i això té impacte sobre la seva cura i manteniment.

Els **vermells**, simplement, **l'utilitzen**. És seu perquè **l'han conquerit i ara hi tenen dret**. Ho és de qualsevol que pugui fer-se'l seu perquè no és de ningú. El concepte “cura de l'espai públic” els supera, no l'entenen. Els parcs, els bancs, l'enllumenat... pot o no funcionar. No els importa. El fan servir. Quan deixi de funcionar, esperaran que d'altres ho resolguin o marxaran a un lloc diferent si realment està inutilitzable, però no es plantegen “tenir cura de l'espai públic, ni la seva sostenibilitat”. Curiosament, poden **considerar que algun espai és “seu”** i amenaçar qui el vulgui ocupar perquè no és “públic”, sinó seu, se l'han fet seu i aquesta, paradoxalment, pot ser una via perquè el cuidin. Tanmateix, la seva visió de “cuidar un espai”, no té per què coincidir amb els estàndards de cura dels altres nivells.

Els **grocs** acostumen, en canvi, a ser més **curosos amb l'espai**. També el consideren seu però d'una altra manera. No d'ells com a “persona o clan”, sinó del col·lectiu social amb el que s'identifiquen: els del poble, els del país, la gent de bé... Així, **l'espai públic és un atribut més del grup** i no

els agrada que l'ocupi o en faci ús algú que no identifiquen com a integrant del seu col·lectiu, generalment, nacional. Ho perceben com un abús, un robatori, **una amenaça**.

Els **taronges** entenen bé la idea de tenir cura de l'espai, en la mesura en què **aquest és de qui se'l mereix**, qui ha contribuït al seu manteniment, ja sigui en forma d'impostos o pagant perquè algú en tingui cura. **No els agrada compartir-lo**, doncs, **amb qui consideren que no ha fet res per merèixer-lo**. Sovint entenen que una forma justa d'establir aquesta relació es **privatitzant espais o els seus usos**: així, qui realment el sosté pot garantir-ne l'ús que creuen just.

Els **verds** cuiden l'espai **pensant en els altres, en tothom**. Com més diversitat en pugui fer ús millor, tot i que això sovint pot generar problemes de convivència i gestió. No neguen la complexitat, però creuen que el **dret a ús en peu d'igualtat** justifica aquesta dificultat i busquen resoldre-la d'una forma que no exclou ningú. Volen que tothom comparteixi l'espai de forma amistosa. De fet, ho donen per descomptat i els costa acceptar que algú no ho entengui d'aquesta manera. Això pot dificultar entendre les altres cosmovisions (perquè sovint no són capaços de veure la realitat des d'aquestes altres perspectives) i, per tant, els pot dificultar trobar-hi solucions.

En **l'àmbit de la seguretat**, la visió de les **presons** i la **justícia** també presenta grans diferències en funció de la cosmovisió.

Pels **vermells**, els **delictes a vegades són inevitables**. Són “coses” que poden passar. Sovint consideren que les lleis i l’Administració de justícia es fiquen en “qüestions” que no els pertoca. La legislació **la fan altres “contra” ells**. Això no vol dir que tot estigui permès, sinó que hi ha **formes d’aplicar justícia pròpies de cada “clan”**. La justícia és aplicar les seves pròpies lleis, no les que “imposa” la societat sense tenir en compte com es resolen les coses d’acord amb les normes pròpies.

Pels **grocs**, en canvi, **la llei és fonamental**, forma part dels elements nuclears que structuren la societat. Cal **castigar de forma exemplar** qui trenqui la llei perquè així la gent aprèn a respectar-la, ja que aquesta té un paper preeminent per **gaudir de l’ordre** que tan valoren. Ara bé, des d’aquesta cosmovisió, i com que la llei és un atribut de la nació, si aquesta està en perill, **poden saltar-se-la per defensar-la dels enemics**. Aquests no es mereixen un tracte que els pugui beneficiar, “aprofitant-se” de la llei. Perquè, abans que res, són “els altres”, els enemics que volien posar en perill l’ordre mateix on se sustenta la pròpia llei.

Els **taronges** entenen la **justícia d’una manera més pragmàtica**. Cal preservar un ordre perquè la vida social no sigui un caos i la presó, o qualsevol altre mesura, és una forma de preservar aquest espai endreçat on viure. El sentit de justícia com a càstig o venjança els és aliè. També el de rehabilitació. S’ha d’apartar la gent que no segueix les

regles del joc i les posa en risc. La justícia en si mateixa és **un sistema de regles que es pot utilitzar més o menys a favor del propi interès**, però cal saber-ne, cal conèixer-lo.

Pels **verds** no hi ha enemics, o aprofitats: **hi ha víctimes de la societat**. L’Administració de justícia és un espai de **reinserció** on ajudar les persones a integrar-se en una societat dinàmica i diversa. Però, al mateix temps, els costa comprendre la dimensió activa i voluntària de la criminalitat, veure més enllà de la idea que qui delinqueix és “víctima” del sistema. També en relació als **Tribunals tenen una posició ambivalent**: creuen en els tribunals internacionals i de drets humans, però desconfien dels més propers perquè els sembla que no comparteixen la mateixa visió de la justícia.

Participació política

Per als **vermells**, el clan o l'individu no tenen expressió política. No tenen **cap interès en la participació** perquè la democràcia és dels altres. La veritable llibertat és fer el que vull i necessito i això no m'ho pot oferir ningú. La política és la forma com *“intenten sotmetre'ns”*. No la reconeixen, ni la fan seva: és dels altres. *“Jo faré el que vulgui i evitaré que els altres m'ho impedeixin.”*

Per als **grocs**, només el “nosaltres”, sovint identificat amb la nació, té expressió política. **La gent no pot canviar l'essència del nosaltres**. La democràcia està molt bé... sempre que **no es toquin els valors fonamentals** del grup: *“no es pot votar l'existència de Déu o la unitat de la pàtria”* perquè són “coses” enteses com un fet, un **fet fonamental i tan sòlid i real com la gravetat**. Escoltar la veu de les persones, participar, està bé, tot i que **no sempre s'hauria de donar veu a tothom** perquè hi ha persones que no estan prou capacitades (podria ser el cas dels immigrants, els pobres, o les dones...). No tothom sap el què és millor per a si mateix, per tant, sovint hem de **confiar en certes persones o experts**, la gent que ens representa.

Per als **taronges**, només els individus i les associacions voluntàries haurien de tenir expressió política per **lluitar pels**

seus interessos. Aconseguir la **màxima llibertat individual** és l'objectiu, i en aquest sentit **la democràcia pot ser molt útil**. Els poders públics, però, s'han de limitar a incidir sobre aspectes molt concrets i nuclears. Tot el que pugui resoldre's entre individus sense el suport de l'Estat és millor i més eficient. Les **persones són més sàvies i àgils que no pas les estructures** i, si són temes col·lectius, les associacions o empreses privades són més eficients que no pas la burocràcia pública. S'ha de **reduir al mínim tota estructura, inclosa la democràcia**, perquè la participació no sempre és eficient, o intel·ligent.

Els **verds**, a diferència de la resta de cosmovisions, **creuen molt en la participació política de tothom**. Aposten per una profunda participació a la vida pública. **La gent sap el que vol si en té prou informació**. Cal **empoderar** les persones, escoltar-les. Ningú millor que la gent sap el que és millor per a ella. És imprescindible que **tothom participi i s'hi senti partícip**. Els temes comuns han de ser abordats des del que és comú, des del grup, des de la comunitat. **Tothom té dret a dir la seva**. Totes les opinions han de ser escoltades. A més, la idea “una persona, un vot”, encaixa amb el nucli de la seva perspectiva: **tots som iguals** i pretendre que certes persones han de tenir un pes o una ponderació superior els sembla aberrant. Alhora, totes les identitats i punts de vista han de tenir una expressió col·lectiva i, per tant, política. Les diferents formes d'entendre la vida han de **poder expressar-se políticament i conviure en l'espai públic**.

Cultura, oci i esport

Per als **vermells**, l'oci i, especialment, les festes tenen molta importància com un espai on **reforçar el “clan”**, superar friccions i cohesionar el grup. L'expressió artística forma part de l'espontaneïtat, connecta amb la necessitat, en aquest cas, d'expressar-se. Cantar, ballar, jugar... de forma **espontània**, pot ser el resultat de la trobada festiva, en cap cas és una recerca per generar un art perdurable o que influeixi socialment. **L'art és una part de la vida i l'oci, l'espai on expressar-lo.**

Per als **grocs**, la cultura, i l'oci associada a ella, també **reforça la identitat de grup**, en aquest cas, d'un grup més gran, el grup que comparteix unes mateixes tradicions, llengua i cultura. En el temps d'oci sovint no es busca donar resposta a les necessitats, sinó poder complir amb els compromisos i els deures que van més enllà de l'àmbit laboral: religiosos, tradicionals, etc. **L'art està al servei d'aquests grans principis.** Hi ha **artistes** que, amb la seva tècnica, saben com desenvolupar-los estèticament. Ells saben el que és art i el que no ho és. El que són expressions “salvatges, primitives, degradades” i el que és artístic i superior. **Algú regula quin és “l'art” que pot representar la comunitat.** Molt sovint **l'esport** també s'aprecia en tant que una forma d'expressió d'aquesta **identitat col·lectiva** i dels seus valors.

Per als **taronges**, la cultura és sovint entesa o bé com una **eina de control social** o, quan no es imposada o regulada, com una forma de **demostrar la pròpia diferència** individual. Aquesta s'aconsegueix amb **l'estudi, l'esforç i la tècnica** que, quan es domina, pot fins i tot trencar amb el passat i generar coses noves. L'artista sobresurt, és especial, perquè és millor i **pot tenir fans i despertar admiració.** L'art permet diferenciar-se, conquerir una identitat pròpia i tenir èxit. Aquests principis també estan presents en l'àmbit de les festes i l'oci, fins i tot els esports: un espai per demostrar **la pròpia diferència i la identitat individual, un aparador social per l'èxit.**

Per als **verds**, l'oci i les festes són espais per **generar vincles i cohesió social** entre tothom, **incloent-hi els diferents.** La recuperació de les **tradicions** és vista com una via per recuperar els valors dels nostres avis, suposadament més fonamentats en la solidaritat i la convivència. L'art és una forma d'**expressar els sentiments**, la personalitat, per arribar a connectar amb la sensibilitat dels altres. Pot fins i tot arribar a ser un espai **terapèutic** i d'evolució personal. El que importa és expressar-se de forma “autèntica”. Els **esports de masses són vistos com una perversió** de la pròpia definició de l'esport vinculada a la salut i al gaudi gratuït.

Ciència i creences

Als **vermells** la ciència no els interessa. El que veuen és el que creuen. El que senten és el que compta. **No volen trobar la causa, sinó cobrir les necessitats pròpies.** No volen perdre el temps, estan per coses concretes i pràctiques. **La seva opinió és la veritat.** Són **supersticiosos**, busquen sentir-se segurs. La religió no pot anar en contra d'aquests sentiments ni supersticions.

Els **grocs**, tot i que poden **acceptar l'ús de la ciència**, tenen clar que les creences fonamentades en el que va ser revelat als avantpassats i forma part de la **tradicció són superiors.** Si hi ha **arguments que contradiuen aquestes creences** els obliden, els neguen o, directament, **no els entenen.** La seva visió **no és crítica, sinó moralista**, de reafirmació d'uns valors que donen sentit a les seves vides. Des d'aquests valors, la moral és molt important. La moral la dicta la “natura” i el “sempre s'ha fet així”. No pecar. No trencar les normes. Ser bon “patriota”, o “comunista”, o “catòlic”, és el més important. Pensen que han d'aconseguir que **els altres es converteixin a aquestes creences** superiors perquè les seves vides també tinguin sentit.

Els **taronges** són els que més **valoren el mètode científic**, les proves, les estadístiques, les inferències... De fet, la ciència passa **sovint a ocupar l'espai que en els grocs té la religió** pel que fa a una visió omnicomprendiva del món que no necessita res més. Sovint **neguen el que no és mesurable** i acaben renegant del que no es pot captar amb els sentits o quantificar-se d'alguna manera. El mètode científic i la racionalitat són entesos com a eines claus per saber on anar i poder construir la pròpia vida al marge del grup. **La moral ha de ser útil i raonada.**

Els **verds** també **valoren la ciència i el mètode científic**, però s'adonen que aquesta **no és neutra** ideològicament, com a mínim la seva aplicació i difusió. Sovint cauen en un *“tot és una construcció social i podríem demostrar el contrari”*. Cauen en l'error de creure que totes les opinions gairebé sense excepció són, per tant, respectables.

Consideren que la ciència hauria de promoure o, com a mínim, ser harmònica amb la seva visió del món, que **valora els sentiments i les emocions** i posa en dubte la racionalitat instrumental, tan útil socialment. No es refien només de “les xifres”. Més que de moral, prefereixen parlar de les normes dels diversos grups i de l'espiritualitat de l'individu, **tot sovint des d'una perspectiva laica**, que inclogui el dret de tothom a una diversitat en l'expressió d'aquesta **espiritualitat.**

Sostenibilitat

Quan als **vermells** se'ls parla d'ecologia i sostenibilitat no entenen de què es parla. No és un tema que vagi amb ells. Tendeixen a ignorar les conseqüències no immediates de les seves accions i molt més si aquestes cal buscar-les a anys vista o sobre tercers llunyans. **Usen el que necessiten i no es plantegen res més.** Si intueixen el problema, creuen que no són ells qui l'han de resoldre.

En canvi, als **grocs** sí que els preocupa en funció del que els diuen els mitjans de comunicació i de **com afecta el seu país.** Volen resoldre-ho, però **no volen canviar el seu estil de vida: perdrien la identitat.** En tot cas, ho farien si els canvis fossin clars, fàcils i si impliqués remarcar els seus valors. Creuen que els responsables dels problemes de sostenibilitat són uns altres. La seva **visió és naïf i poc interconnectada.** No veuen les relacions d'un tema amb un altre. Creuen en el canvi climàtic si els mitjans afins l'afirmen, però no en cas contrari. Poden culpar-se individualment: *“hi ha canvi climàtic perquè jo no vaig reciclar el pot del meu iogurt en els últims anys... sóc culpable del que passa”*, però els costa copsar l'estructura econòmica i productiva que tenen per sobre.

Els taronges confien en la tècnica: *“inventarem quelcom que ho resoldrà”, “millor no fer un gra massa ara o quedarem endarrerits econòmicament i llavors sí que serà difícil de recuperar posicions”.* Reconeixen el problema, però **no volen que els obligui a canviar d'estil de vida,** ni tenen una alternativa econòmica ni social a la qual aspirar: som al millor dels mons possibles i aquest n'és el cost. Segur que es resoldrà amb algun invent... De fet, quan la contaminació sigui realment important, segur que obrirà –pensen– alguna oportunitat de negoci a què dedicar-s'hi. Creuen en el canvi climàtic si es demostra científicament, però poden assenyalar igualment informes i anàlisis que mostren que no hi ha cap alternativa viable, especialment que impliqui **no haver de renunciar als beneficis personals** (econòmics i d'estatus) que els atorga el model actual.

Els **verds** sí que estan **molt preocupats pel tema.** Volen **promoure un canvi de cultura** econòmica i de valors, **però el seu model no agrada (ni l'entenen) a les altres cosmovisions.** Sovint volen consumir diferent, però no sempre ho aconsegueixen (per inèrcia, costos econòmics, publicitat, perquè no troben alternatives equivalents, perquè no volen renunciar a certes coses...). A vegades el desig de canvi els fa ignorar els costos de la transició, o les pèrdues que implicaria el canvi per a alguns col·lectius.

Educació i joventut

Les diferents perspectives sobre l'educació ja les hem mostrat en un exemple del capítol anterior. Però podem recuperar-les breument aquí, atesa la seva importància també en relació amb l'actitud sobre les polítiques educatives i de joventut.

Per als **vermells**, el principal valor a transmetre és el de la **fortalesa i la valentia**. *“Atreveix-te: sigues valent”*. *“Sigues fort”*. *“No et deixis domar”*. L'educació formal és una pèrdua de temps, allò important ho aprens del clan. Pel que fa al jovent, els donen permís per fer animalades amb els que no són del clan i també amb els del clan, en aquest darrer cas per demostrar que han crescut i demostrar quin serà el seu lloc a la vida del clan, el seu rol jeràrquic. Alguns d'ells mantenen **rituals** per demostrar que els joves han arribat a l'adulthood.

Per als **grocs**, l'educació és, sobretot, l'aprenentatge de l'**obligació i el deure**. *“Compleix amb el teu deure”*. *“Sigues bo”*. *“Sigues normal”*, és a dir, integrat a la societat, complidor amb el que s'espera de tu. Si estudies, podràs **trobar una bona feina**. Amb aquesta perspectiva, els grocs pateixen quan els joves no segueixen els seus passos. Els volen controlar, sovint generant patiment i la rebel·lió o autorepressió dels joves. Els grocs, igual que la resta de següents cosmovisions, **han perdut els rituals** que abans

ajudaven els joves a saber quan havien entrat a la vida adulta. Sovint això comporta **una adolescència molt llarga, amb un final difús** i conductes de risc no supervisades que els joves realitzen per demostrar la seva adultesa.

Els **taronges** volen **promoure l'esforç i el mèrit** a través de l'educació, i una capacitat analítica-instrumental que permeti aconseguir ser *“un home de profit”*. Si pot ser, destacant per sobre dels altres. *“Esforça't, competeix i guanya”*. **Qui vol, pot**. El món està per ser conquerit. Els taronges procuren que els seus joves i adolescents estiguin **professionalment molt preparats**. No paren tant d'esment en la preparació en valors o autoestima, només si afecta el seu futur laboral.

Els **verds** volen que l'educació permeti aconseguir la felicitat i l'autorealització. Consideren que l'educació no s'ha d'imposar. En tot cas, *“s'ha de pactar”*. L'educació és *“una construcció col·lectiva”*, en què tan important són les habilitats instrumentals com l'art, la filosofia, l'autoconeixement, la gestió emocional... Els verds pateixen per la felicitat dels joves, però alhora **els costa posar-los límits** que els ajudin. Tendeixen a “salvar-los” i a infantilitzar-los, desresponsabilitzant-los allargant aquesta etapa i fent difuses les fronteres de l'adolescència i la joventut.

Sexualitat i gènere

Per als **vermells**, el principal objectiu de la sexualitat és **satisfer-se**. Alhora, hi ha un component de poder per part dels homes que utilitzen la sexualitat per demostrar la seva virilitat. Els **rols de gènere estan molt definits**: “*els homes a caçar i les dones amb la canalla*”. En un clan està clar el rol de cadascú. El **mascle alfa** marca. Qualsevol desviació en aquests rols és menystinguda, agredida o invisibilitzada.

Per als **grocs**, la sexualitat ha de complir amb unes normes i té per principal **objectiu la reproducció**. Qualsevol altra consideració és tabú o poc moral. Déu ens ha fet diferents, però complementaris per a reproduir-nos i això **constitueix l'essència (junt amb la família i la pàtria) dels nostres valors**, de com ordenem el món. Qualsevol desviació també és menystinguda o invisibilitzada (homosexualitat, famílies monoparentals, etc.). En tant que aquest tema és nuclear, per això l'aborden amb tanta insistència: **volen mantenir un estatus quo que, tot sovint, està essent depassat**. Fins i tot els grocs que, en contra del que s'hauria de suposar, ja han integrat el divorci com a natural/moral, és possible que tinguin **por dels canvis que estan vivint** socialment (però també dins seu) en aquest aspecte tan nuclear per a ells.

Els **taronges** distingeixen reproducció de sexualitat i entre desig sexual biològic i sexualitat com a producte d'una cultura. No defensen explícitament la superioritat de l'home, però **no fan res per canviar-ho**. Cal adaptar-se. **Ets qui vols ser**. La diversitat de gènere i orientació sexual és una realitat social sobre la que no tenen una valoració especialment negativa. Poden fins i tot promoure-la si això es vincula a algun **negoci**. Però **no es comprometen amb un model de societat més igualitària** en aquest sentit.

Per als **verds**, no només **la sexualitat és cultural**, sinó la pròpia **identitat** de gènere. Consideren que caldria **superar les barreres** que impedeixen la lliure expressió de tota identitat. Tenir fills és un **dret** individual, no el resultat de ser una família.

Salut pública i drogues

Els **vermells** usen els serveis de salut perquè hi confien. Però busquen no ser controlats per ells. No fan gaire sexe segur perquè **els costa autocontrolar-se** i perquè l'autocontrol és poc “viril”. Les **drogues són divertides** i algunes poden estar lligades al fet de fer-se gran. També poden ser **una forma de guanyar-se la vida**.

Els **grocs** segueixen la **normativa**. La culpa d'infeccions com la sida és dels altres: “*pecadors*”, “*viciosos*” i similars. S'ho mereixen per no haver seguit les regles. Acostumen a fer sexe segur excepte si són víctimes d'una gran autorepressió perquè quan la salten no es poden autocontrolar. Preveure-ho implicaria que estan “planificant” el pecat. Les **drogues són tabú**, però s'accepta amb naturalitat el consum de les drogues socialment acceptades, en concret, l'**alcohol** usat “socialment”.

Els **taronges** segueixen sense problemes els consells de salut pública perquè volen cuidar-se. A nivell de **polítiques de salut fan càlculs** per saber si han de donar suport a una acció o no. Si donar suport a una acció de salut pública fa baixar-ne el cost... hi donen suport. Des d'aquesta perspectiva, alguns defensaran la legalització de certes drogues, però d'altres, no. Les drogues poden ser **eines per aconseguir coses** (estatus, concentració, plaer) d'un mateix o dels altres.

Els **verds** segueixen els consells de salut pública com a forma de **cuidar-se i cuidar els altres**. Les drogues poden tenir un **ús recreatiu**. El més important és l'ús des de la **llibertat amb responsabilitat**. Estan a favor de la legalització de certes drogues, tot perseguint les estructures criminals que treuen profit del seu comerç.

Drets i llibertats

Si, com a mostra d'aquest àmbit, ens fixem en la **llibertat d'expressió i el llenguatge políticament correcte** o no, també podem distingir clarament les perspectives de les diverses cosmovisions.

Per als **vermells**, la llibertat d'expressió no és un objectiu a defensar, però per altra banda l'exerceixen sempre, sense cap intencionalitat política: **diuen el que pensen, el que els surt i, per tant, incloent-hi l'insult**. No fan una previsió de l'impacte de les seves paraules. Parlar seguint unes normes, i entre aquestes un llenguatge políticament correcte, és cosa de "*fluixos*". Ni tan sols entenen quina és la virtut d'un llenguatge així: per què han de complicar-se la vida i dir coses que neguen la realitat tal com ells la veuen? Els que parlen controlant tant les seves paraules són uns dèbils que volen quedar bé amb tothom perquè "*no tenen collons*".

Els **grocs** estan a favor de la llibertat d'expressió... sempre que, amb aquesta "excusa", no es vulgui trencar amb la seva visió del món. **Hi ha temes tabú**. No tot es pot dir: la llibertat d'expressió acaba on comencen les veritats dels seus valors. Així, el llenguatge políticament correcte sovint no té sentit per a ells perquè contradiu, o no descriu correctament, la seva visió del món, que hauria de ser compartida per tothom.

No entenen per què els acudits "*de tota la vida*" (sobre les dones, "*maricons*", negres i estrangers) ara no es poden dir... **Sovint se senten oprimits pels verds**, que els criden l'atenció quan s'expressen sincerament... sembla que se'ls acusi **tot i que ells sí que tenen valors, no com els altres!**

Els **taronges** estan a favor del **lliure pensament i la llibertat d'expressió**. Però el poden reprimir si certes expressions posen en perill l'harmonia social i el benestar material. **La seguretat està per sobre de la llibertat d'expressió**, però entesa com a **seguretat econòmica i protecció de la propietat**. La propietat privada està per sobre de molts altres drets, perquè sobre aquesta es construeix una societat que genera riquesa i, finalment, pot ajudar tothom, també els més pobres. Consideren que si el llenguatge políticament correcte és important per certes persones cal fer-lo servir, tot i que recelen de la identitat grupal que aquest llenguatge a vegades reflecteix, ja que consideren que **les identitats només són individuals**.

Els **verds** estan a favor de la llibertat d'expressió i els costa saber quins límits pot tenir la lliure expressió. **No hi ha temes prohibits, es pot parlar de tot**. Pensen que cal ser respectuós amb tothom. El llenguatge ha de reflectir una realitat que **empoderi**. **El llenguatge reflecteix i construeix el nostre psiquisme**: si el canviem, facilitem el canvi mental i social. Hem de castigar i renyar els que no el fan servir: així l'utilitzaran i esperen que, per aquesta via, descobreixin els

valors que aquest llenguatge vol promocionar. Entendran que els verds tenen raó. Per a ells el llenguatge és molt important perquè crea la realitat. La societat real està farcida de grups i d'identitats diverses que el discurs dominant no reflecteix: **cal donar-los veu** també a través del llenguatge.

Ciutadania i immigració

Per als **vermells** no hi ha una pàtria col·lectiva: “*jo sóc la meva pàtria*”. I, en tot cas, el clan és qui imposa les lleis. La immigració no ataca una pàtria, sinó que **competeix per un espai i els recursos que els vermells consideren seus**. En aquest sentit, es converteix en una realitat enemiga que cal eliminar d'alguna manera.

Per als **grocs** la **pàtria és clau**, juntament amb el gènere i la família, perquè formar-ne part és el que dota d'identitat a l'individu i, fins i tot, de superioritat. Els grocs, d'una manera o altre, es pensen que **el seu poble és millor**, és “*l'escollit*”. La pàtria va associada a uns **valors superiors a l'individu** i cal protegir-la: “*Más vale honra sin barcos, que barcos sin honra*”. Els altres països, i la resta de cultures i valors del món, estan molt bé, però “*cadascú a casa seva*”. Quan els *altres* els porten a casa nostra entren en conflicte amb *nosaltres* perquè debiliten la nostra forma de viure. En aquest sentit, **els immigrants estan sempre sota sospita**. Els únics immigrants respectables són els que passen a formar part de la cultura autòctona a través de l'esport, la música, etc.

Per als **taronges** “*la pàtria és la cartera*”, és a dir, fins allà on arriben els diners d'un individu. No hi ha pàtries físiques, sinó classes socials. Tots els rics són “*d'un mateix país*”,

compartint estatus i complicitats. Tots els individus tenen els seus propis interessos i aquests no tenen a veure amb pàtries. També els immigrants, que són vistos com a potencials treballadors en busca d'oportunitats. **No se'ls acull, sinó que se'ls utilitza**, com ells ens utilitzen a nosaltres pels seus propis plans de vida. Es tracta d'una **relació mercantil** que ha de venir regulada per un contracte social o individual, ja que creuen que qualsevol contracte entre persones és “entre iguals” (tot i que una part tingui més poder que l'altra).

Per als **verds**, la pàtria no és més que **el lloc on s'ha nascut**, sense que aquest hagi de tenir una preeminència especial, ni sobre d'altres, ni sobre l'individu. Estimen la Terra en el seu conjunt, tot i que s'interessen per la cultura i les tradicions més locals: l'expressió autòctona d'aquesta globalitat que valoren. Veuen la immigració des de la percepció que totes les persones i cultures són iguals i que **si no hi ha fronteres per al capital i els diners, tampoc n'hi pot haver per a les persones**. Cal **acollir la immigració** i reconèixer el seu valor més enllà del simple profit econòmic. **Els drets** no són fruit d'un contracte social que cal guanyar-se, sinó que **pertanyen a tots els éssers humans** des del seu naixement.

Economia i hisenda

Per als **vermells**, **els diners són un mitjà, cal “recol·lectar-los”**. Sí, aquest és el verb, més que generar-los: cal aconseguir-los de gent que en té. La visió és més de “**caçador-recol·lector**” que de productor. Naturalment, els impostos són una imposició dels “altres” (com en la seva arrel etimològica). Amb la mateixa lògica, cal intentar eludir-los perquè els altres no “recol·lectin” de mi. En aquest sentit, poden veure com totalment lícites activitats qualificades d'il·legals com el robatori, el xantatge, el tràfic de drogues...

Per als **grocs**, **els diners són el fruit de l'esforç**, del treball dur i el patiment. (L'etimologia de “treball” pren tot el seu sentit: de *tripalium*, una mena de trípede per a la tortura.) **Tenir-ne molts és dolent**. La gent rica, o és rica perquè Déu els ha beneït (visió calvinista), o és rica perquè és dolenta (alguna n'ha fet). Els pobres/treballadors han de seguir els valors i no seran mai rics si són honrats. Però seran moralment bons, perquè **el treball dignifica**. **L'impost** cal pagar-lo perquè **és per ajudar els que són com nosaltres**, però perd tot el sentit quan serveix per finançar *els altres*.

Per als **taronges**, **els diners són fonamentals**. Són un indicador d'èxit en la vida perquè responen al mèrit. **Els pobres** són pobres perquè no són prou bons o no s'han

esforçat prou: **és culpa seva**. El treball no és el centre de la vida com en els grocs, sinó un mitjà per guanyar diners, que són el veritable centre. Els **impostos acostumen a no estar ben dirigits i treuen eficiència al sistema**. Calen uns mínims, però no finançar el sistema “paràsit”. Mirar de pagar el mínim és un objectiu lloable, fins i tot si es fa amb “enginyeria financera” de legalitat dubtosa.

Per als **verds** cal **repartir la riquesa i ajudar els més pobres, víctimes del sistema**. Com els grocs, tendeixen a pensar que els rics són dolents. Ni el treball ni els diners són el centre de la vida, sinó la realització personal que ha de poder generar uns ingressos, ha de ser reconeguda. Els impostos són la manera que **els rics reparteixin el que han acumulat injustament**. Creuen que **qui més té ha d'aportar més**: una forma d'aplicar la visió de la diversitat als impostos.

En resum

Afirmem que:

- Les **cosmovisions tenen un impacte molt important en la política** i en les polítiques.
- El nivell de **desenvolupament integral** d'una persona **fonamenta la seva visió** del món. I, per tant, també del món social i polític.
- La **comprensió** de la política i el **comportament** dels votants **es basa en les seves cosmovisions socials**.
- L'**èxit de les polítiques públiques** que es poden fer des d'un Ajuntament o el govern variarà segons la població que les rep: **la cosmovisió de la població és central perquè tinguin més o menys receptivitat i èxit**. Cal tenir-ho molt present a l'hora de dissenyar-les, impulsar-les i avaluar-les.
- Els temes sobre els quals es desenvolupen les polítiques públiques **són vistos de maneres diferents**. **Totes expressen una lògica pròpia**, plena de sentit, però que impedeix entendre les altres o ho dificulta.

- No es poden oposar com si unes fossin positives i altres negatives. Com veurem en el pròxim capítol, **totes tenen components positius a integrar i possibles patologies**. Cal partir de la realitat existent per, sense negar-la, intentar-la millorar.
- **Orientar les polítiques segons les 5 cosmovisions és clau.**
- **No hem inclòs la perspectiva turquesa** perquè pensem que, precisament, el repte d'extreure tot allò que tenen de positiu les 4 cosmovisions precedents és la primera passa per a constituir una visió que les superi i les integri.

Taula fotocopiabile

Proposem al **personal tècnic** de l'Administració, i a lectores i lectors, que **emplenin les seves pròpies taules** sobre qualsevol temàtica en funció de les cosmovisions.

Podria ser també interessant incloure-hi una reflexió sobre com seria la perspectiva turquesa, tot i que no l'abordarem en aquest llibre en detall a causa de la seva complexitat i perquè només serveix per a un col·lectiu molt reduït de la població que, políticament, no genera dificultats socials. Vegeu, en tot cas, l'apèndix final.

Un exemple de taula podria ser la següent:

Temàtica:	La corrupció
Vermells	No la critiquen. Cal aprofitar-se d'un sistema, vist com a aliè, que busca aprofitar-se de la gent.
Grocs	És un pecat. Però si és contra algú que no és dels nostres és justificable. Si diuen que ho ha fet un dels nostres que tenim idealitzat, segurament és que el volen criticar.
Taronges	Quedar-se un tant per cent d'un negoci que jo facilito, no és corrupció, sinó guanyar-se uns diners als quals hi tinc dret: <i>“sense mi això no es faria, jo ho facilito i tinc dret a beneficiar-me'n”</i> . El contrari és robar-me. Si puc, m'evito pagar el màxim: tot el que evito (encara que sigui il·legal) parla de la meva astúcia, de la meva intel·ligència. Hem d'acabar amb la corrupció si m'impedeix tenir èxit... però que jo em quedi alguns diners no és corrupció: és un sou que m'he guanyat.
Verds	No hi ha dret. Els impostos serveixen per redistribuir la riquesa dels que tenen molt. <i>“Els funcionaris i els polítics són servidors públics... no tenen dret a robar!”</i> La gent és bona i els rics i qui mana són dolents. Hem d'acabar amb la corrupció!
Turquesa	Cada persona fa el que pot segons el seu nivell de saviesa. Cal buscar fórmules perquè la corrupció no sigui possible, igual que poses una mosquitera quan no vols que els mosquits entrin... però no intentes convèncer-los: han de comprendre-ho per si mateixos, ningú no pot comprendre per un altre. En tot cas, cal ser conscient de les diferents lògiques amb què la corrupció és interpretada per les diverses cosmovisions i procurar d'actuar sense odi, però buscant l'evolució dels que encara la duen a terme. D'altra banda, comprenent que, per transformar aquesta realitat, cal integrar els aspectes positius de la moral dels grocs, de la utilitat d'una Administració eficient dels taronges i de l'ètica en la diversitat dels verds per fonamentar una visió més omnicompreensiva del problema.

A continuació tens una graella fotocopiable per plasmar-hi els temes que vulguis.

Aquestes graelles poden ser molt útils per a personal tècnic que estigui planificant les seves accions: així poden planificar què fer per a cada cosmovisió.

Tanmateix, estem preparant uns materials i unes formacions perquè el personal tècnic d'ajuntaments, diputacions, consells comarcals i similars tingui un entrenament que els faciliti la feina de planificar accions globals que tinguin presents les diferents cosmovisions⁸.

⁸ Si tens interès en aquestes formacions i materials, contacteu amb els autors.

Temàtica:	
Vermells	
Grocs	
Taronges	
Verds	
Turquesa	

4.

El camí individual: l'evolució personal

A partir del capítol anterior

Vèiem, en el capítol anterior, com totes les **cosmovisions tenen la seva lògica que es fonamenta sobre valors, principis i preconcepcions diferents sobre el que és “normal”**, sobre com és el món.

Això fa que sigui **difícil que s'entenguin ciutadans que tenen cosmovisions diferents**. Però és molt important que ho facin en les nostres societats plurals i democràtiques per al seu bon funcionament. I és possible.

Perquè, de fet, **totes aquestes lògiques són el fruit d'una evolució**. Es podria dir que són “lògiques successives”. Una evolució que passa per **cinc etapes**, i que, com passa en les etapes del creixement, **no poden saltar-se**.

Ara bé, això no vol dir que tot el que cada perspectiva aporta sigui negatiu i només la darrera sigui la bona.

Al contrari, **cada una té unes aportacions positives** que poden veure's en forma de capacitats, i **d'altres que més aviat suposen un límit** a la comprensió i a una acció sense patiment. Fins i tot **poden existir patologies** que poden dificultar el propi avenç.

En aquest sentit, tot i que les cosmovisions tenen un impacte clarament col·lectiu i públic, no hem d'oblidar que **estem parlant de persones i les persones poden evolucionar. De fet, són les persones les que evolucionen quan els col·lectius ho fan. Certament, algunes mesures col·lectives poden accelerar aquest canvi.** Però, finalment, és un fet que **aquest canvi sempre se substanciarà, es produirà, en les persones.**

Per això en aquest capítol, després d'haver vist l'impacte sociopolític en el capítol anterior, **volem abordar l'evolució de les persones i com es pot ajudar que es produeixi.** En el pròxim capítol reprendrem la dimensió més col·lectiva o política.

Ara, en primer lloc, analitzarem **què aporta cada color i en quin sentit ha de ser superat.** El que aporta i els seus límits cal que siguin integrats en la cosmovisió posterior.

Després, abordarem el tema de **com ajudar aquesta evolució, tot introduint un seguit d'eines que hem classificat com a “palanques” i “ponts”.**

L'aportació de cada color

Tots els colors tenen uns punts forts o capacitats i un punts febles o susceptibles d'experimentar una evolució. Com veurem tot seguit, aquestes capacitats poden prendre diverses formes no sempre fàcils de distingir. Podem posar l'exemple de les intel·ligències múltiples. Cada color pot implicar, per la seva especificitat, un major o menor desenvolupament d'un aspecte o un altre de la intel·ligència⁹, per exemple, en les expressions de la intel·ligència següents:

Intel·ligència cognitiva

Intel·ligència emocional-interpersonal

Intel·ligència emocional-intrapersonal

Intel·ligència pràctica

⁹ Hi ha moltes formes d'entendre les intel·ligències múltiples. Avui el coeficient intel·lectual no s'acostuma a entendre com un concepte que mesura una única capacitat. Al contrari, està constituït per un conjunt de capacitats que poden estar més o menys desenvolupades. Per exemple, és possible que una persona tingui una elevada intel·ligència matemàtica i intrapersonal (o capacitat d'introspecció honesta i objectiva), però dificultats per a relacionar-se amb d'altres persones (poc desenvolupament de la intel·ligència interpersonal) i per expressar-se lingüísticament (intel·ligència lingüística poc desenvolupada). Per tant, parlarem d'una intel·ligència global equilibrada quan les diverses capacitats s'hagin desenvolupat suficientment i de forma homogènia i equilibrada.

No hi ha una intel·ligència absoluta. Ni el contrari. Una persona que sigui un geni criminal pot tenir una elevada intel·ligència cognitiva i pràctica però, al mateix temps, unes intel·ligències emocionals molt baixes. O, per exemple, un activista polític, pot tenir intel·ligència emocional-interpersonal i cognitiva molt altes, però no l'emocional-intrapersonal ni la pràctica. I un científic podria tenir la intel·ligència emocional-intrapersonal molt alta, així com la cognitiva, però molt baixes les intel·ligències emocional-interpersonal i la pràctica.

Ara bé, tot i aquesta **multidimensionalitat de les capacitats** i el fet que les persones no es defineixen per una única capacitat o feblesa, **entre cosmovisions sovint hi ha una incomprensió mútua** que acostuma a veure els altres en una única dimensió i sobretot d'una manera negativa. Des de la superioritat. **Com si els altres no aportessin “res de bo” a la societat,** sinó tot el contrari. Vegem-ho.

La visió dels altres per als vermells

Ras i curt, els **vermells** acostumen a veure els **altres colors com a espais per ser explotats.** Com a objectes, no empàticament.

No tenen cap interès a comprendre'ls, ni a pactar amb ells. De fet, una persona amb una perspectiva vermella poc

evolucionada no els veurà com a persones i congèneres, sinó, tal com hem dit, com a éssers explotables, als quals “munyir”.

La visió dels grocs

Els **grocs**, en canvi, veuen **els vermells com uns grans pecadors**, però ingenus. Ara bé, també els poden veure com a **perillosos** si es tracta de vermells que es dediquen al delictes de forma organitzada, o quan perceben que són nombrosos. Aleshores representen un “mal” que ha de ser extirpat de la societat. Però un mal en tot cas “més sa” que la maldat dels **verds que volen subvertir el règim** trencant els valors tradicionals. Uns són pecadors i males persones, però només pels seus actes contraris a la llei, els altres ho són per les propostes que defensen i que poden dinamitar la societat mateixa.

Per altra banda, sovint els grocs entren en conflicte directe amb altres grocs en la defensa de les seves respectives pàtries.

Pel que fa a la seva visió dels **taronges, els grocs els consideren perversos** materialistes, sense ànima, però, almenys, tenen seny i acostumen a estar ben informats i preparats, el que permet que, en certs temes, es pugui pactar amb ells com a mal menor, cosa molt més difícil en el cas dels verds.

Aquests darrers, els **verds**, són **a ulls dels grocs, els “grans pecadors”**. Els veuen rebuscats, pequen amb intel·ligència i **mala fe i no se'n penedeixen**. Ens porten a l'abisme perquè **destrueixen “els valors” tradicionals¹⁰**, tot i que, a diferència dels taronges, no són materialistes i, per tant, grocs i verds coincideixin en la importància dels valors.

Els altres colors vistos pels taronja

Per la seva banda, els taronges veuen **els vermells com uns éssers primitius**, “troglodites”. Però també pensen que poden ser potencialment perillosos si, segons l'activitat que facin, poden posar en perill l'èxit econòmic, els seus negocis, o la seguretat o harmonia social bàsica que cal perquè els negocis floreixin.

Als grocs els veuen com uns “manipulables”, poc racionals i intel·ligents. **Són el “mercat” principal** sobre el qual cal conèixer els “gustos” i “valors” per poder vendre'ls.

Als verds els veuen com a tous i amb massa miraments, que **imposen les seves autolimitacions morals**, com gent que tot ho embolica i dificulta, que impedeix el progrés material

¹⁰ Per exemple, vegeu l'anàlisi que fa el Papa Benet XVI sobre l'escàndol de la pederàstia clerical. Situa el seu origen i principal causa en la “davallada moral” viscuda després de la revolució del Maig del '68. https://www.corriere.it/cronache/19_aprile_11/papa-ratzinger-chiesa-scandalo-abusi-sessuali-3847450a-5b9f-11e9-ba57-a3df5eacbd16.shtml?refresh_ce-cph (consultat el 10.10.19)

amb les seves exigències “excessives” de protecció del medi, la defensa de la igualtat i les condicions laborals dignes, etc. Els veuen obsessionats amb coses com el canvi climàtic que, possiblement, –pensen– se solucionaran soles quan arribi el moment gràcies al progrés que és inevitable quan hi ha necessitat (els invents arriben quan fan falta, no abans).

Els altres colors des de la perspectiva verda

Els verds intenten superar aquestes visions i prejudicis, però és **fàcil que també caiguin en una posició de superioritat i enfrontament**, potser fins i tot més que els altres... encara que ho negaran tant com puguin perquè a molts verds els costa assumir que hi ha jerarquies al món. Es poden veure a si mateixos com “els evolucionats”, “els que tenen la raó”, tinguin o no el poder polític o econòmic, i això els **pot impedir, a la pràctica, integrar i entendre les altres cosmovisions com pressuposen**.

Tot sovint, els verds neguen verbalment la seva superioritat i s'afirmen com a defensors de la diversitat i el diàleg com a eines claus... però la seva forma d'actuar implica un clar menyspreu vers molts grocs i taronges, cosa que acaba fent que aquests es revoltin. A més, tot sovint, els vermells els provoquen sentiments de rebuig que senten profundament, però que reprimeixen i neguen perquè, des de la seva visió del món, això no és el que haurien de sentir.

Més enllà d'aquests límits

Totes aquestes visions només tenen sentit des dels prejudicis i límits de les pròpies cosmovisions. Com hem vist gràcies a l'exemple de les intel·ligències múltiples, el que a priori pot semblar una manca de capacitat, sovint pot resultar ser una capacitat diferent.

A vegades, una perspectiva neutral i no esbiaixada de les aportacions de cada color es fa més fàcil quan es visualitzen les capacitats de cada color fent un paral·lelisme amb les etapes d'evolució individual i escolars: preescolar-vermell, primària-groc, secundària-taronja, universitària-verd. Cap infant/adolescent és imperfecte, només està vivint un meravellós i inevitable procés d'evolució. Tothom és igualment digne, independentment del seu nivell d'evolució: **la dignitat no depèn de les capacitats.**

Com veurem en el pròxim capítol, és important també tenir en compte què implica aquesta pluralitat coexistent en una mateixa societat, i **com caldria treure'n el màxim partit**, igual que ho plantejem quan parlem del multiculturalisme o la integració de la diversitat a l'escola.

De la mateixa manera que l'infant que sap ben bé el que vol –màxima capacitat, no cal que li expliquin– però es deixa

guiar fins casa els avis –perquè no disposa d'aquesta altra capacitat–, si aconseguim que cada cosmovisió porti a l'esfera pública el màxim de les seves capacitats i, alhora, miri amb més confiança les altres cosmovisions, tindrem societats més sanes i amb menys patiment.

Vegem, doncs, les capacitats i els límits de cada cosmovisió.

Capacitats i limitacions de la cosmovisió vermella

Els vermells aporten, sobretot, **la capacitat de captar les pròpies necessitats**. No les ignoren, ni reprimeixen, ni cauen en lluites internes per a sublimar-les. En són plenament conscients i, per tant, podrien atendre-les de formes diverses si veiessin més d'una alternativa. Aquest contacte tan pur i directe amb les pròpies necessitats sovint resulta molt complicat per a altres cosmovisions. La connexió amb allò que és biològic se'ls apareix com a evident, així com el vincle genètic (la relació amb els familiars, fins i tot, llunyans): es cuiden, saben de les seves necessitats i miren de resoldre-les com a base fonamental abans d'abordar altres coses.

Tenen el compromís de cuidar-se a ells mateixos i no hi pensen renunciar.

Si ho mirem amb atenció, això és quelcom fonamental que no hauríem de perdre en evolucionar.

Però, en sentit negatiu, sovint confonen els seus desitjos i necessitats amb el món. No són empàtics, ni calculen les **conseqüències** dels seus actes i poden resultar **violents** si no poden satisfer els seus desitjos. Confonen l'espiritualitat amb els favors a un Déu personal que els protegeix, és a dir confonen els propis desitjos i necessitats amb l'espiritualitat.

Capacitats i limitacions de la perspectiva groga

Els grocs aporten la capacitat de **situar al centre de la vida una missió, uns valors, un significat**. Conceben i actuen d'acord amb la idea que **la vida és valuosa perquè està plena de sentit: basada en els valors**. També tenen un elevat sentit de la **cooperació social**, on tothom pot aportar, com **una peça del tot**.

Però, **en sentit negatiu, generalment són acrítics** i tendeixen a acceptar-ho tot si “ve de dalt”. Tenen una gran incapacitat de posar en dubte intel·lectualment. Així mateix, **confonen l'espiritualitat amb la llei**, els rituals, allò concret.

L'aportació i els límits de la cosmovisió taronja

Els taronges aporten la capacitat d'**avaluar per poder portar a la pràctica**. Són **pragmàtics i verifiquen** les seves hipòtesis. **Actuen**. L'acció, planificada però no idealitzada, concreta, és una clara aportació. Són **capaços d'arribar a**

acords, de negociar entre interessos diferents per arribar a un progrés. **Fan avançar la ciència i la tècnica**.

Però, molt sovint, són **cecs davant de la diversitat**, no l'entenen. Pensen que aquesta diversitat és un estadi previ a l'estandardització. No són empàtics perquè **els costa entendre l'àmbit interior** (valors, emocions). També **els costa abordar el que no és quantificable** i, per tant, no entenen la dimensió espiritual.

Limitacions i aportacions de la perspectiva verda

Els verds tenen la missió d'**aportar valors per a la humanitat sencera**, no lligades a un poble o a un clan, ni als individus desagregats com faria un taronja. Defensen **els drets més enllà del mèrit i el grup** (de classe, família, etc.). Perceben perfectament la diferència i **desenvolupen l'empatia**, es poden posar en el lloc dels altres perquè entenen que hi ha diverses identitats i formes d'abordar la relació amb el món. **La dimensió interior de les persones no els és aliena**, sinó que també la integren en la seva perspectiva, el que ajuda a fer efectiva aquesta empatia. I, al mateix temps, a desenvolupar una **espiritualitat no fonamentada en els cultes institucionalitzats**.

Ara bé, també **poden presentar alguns límits importants** a la comprensió que haurien de ser superats per la cosmovisió

turquesa. En la seva defensa de la diversitat, acaben per **menystenir molts criteris amb què avaluar la validesa de les opinions** i els punts de vista. Al mateix temps, poden ser fortament antijeràrquics, perquè **igualen totes les jerarquies com una dominació** (jerarquies de domini) i no com una fórmula de comprensió i ordenació de la realitat (jerarquies de sentit). La seva identitat passa per negar que hi hagi una posició o punt de vista superior, perquè **identifiquen la superioritat amb la dominació, i no amb la veritat**. Tot i així, en el pitjor dels casos, es comporten **com si els únics que tenen raó són ells**, però **no ho poden dir** perquè trencaria amb els seus supòsits bàsics: això enfurisma els taronges i grocs, perquè aquesta posició hipòcrita els menysté i els talla tota opció de parlar-ne. **No es pot parlar d'una cosa que, encara que es fa, es nega.**

Així, acostumen a tendir cap al **relativisme**, fins i tot pel que fa a les afirmacions científiques que poden arribar a posar en dubte o situar al mateix nivell que qualsevol opinió al considerar que tot és “una construcció social”. A vegades, inclús poden relativitzar els drets humans si consideren que entren en contradicció amb la visió d'alguna cultura o religió.

La manca de referents clars i la **incapacitat de jerarquitzar obre la porta a un nihilisme i un narcisisme perillosos**. Això és el que autors com Wilber (2018) han anomenat “la patologia o desviació verda” i ho identifiquen com un problema per evolucionar cap a una etapa de

desenvolupament integral superior. A diferència d'altres límits que plantegen altres cosmovisions, aquests són molt contemporanis (no s'havien donat en moments històrics anteriors) i estan molt presents en l'esfera pública actual, atès que els pateixen una **part important de certes elits intel·lectuals amb influència pública**.

En resum

Es podrien resumir els **límits** que presenta cada cosmovisió observant les seves dificultats amb alguna *dimensió* de l'existència: **interna o externa, individual o col·lectiva**.

Per exemple, hi ha cosmovisions on les necessitats interiors estan subdesenvolupades. En d'altres, en canvi, és l'objectivitat davant del subjectivisme i l'experiència pràctica la que resulta afeblida.

Per una altra part, en alguns colors el *nosaltres* com a grup resta subdesenvolupat, mentre que en uns altres el que queda menys desenvolupat és allò que és global i depassa qualsevol col·lectiu concret o local.

Aquest **marc d'anàlisi, intern/extern i col·lectiu/individual**, pot ser una **eina clau** per a personal amb responsabilitat política i/o tècnica a l'hora de **planificar, impulsar i avaluar polítiques públiques** que busquin una veritable transformació social.

En aquest text no hi insistim, però en les formacions i documents que els autors proposem per a desenvolupar-lo, aquestes dimensions són fonamentals per tal de proposar accions realment globals i eficaces¹¹.

¹¹ Suggestim a les persones interessades que contactin amb els autors per conèixer aquestes possibilitats formatives i els materials per a personal tècnic.

Com evolucionar: palanques i ponts

Evolucionar d'un estadi a un altre és, des de la perspectiva del desenvolupament integral de la ciutadania, **el principal motor de canvi social**. Ja hem vist que totes les cosmovisions aporten coses positives a la comprensió i a la superació del patiment.

Ara bé, només es pot passar d'un estadi a un altre quan s'ha completat, s'han depassat els límits amb la intuïció o/i la vivència que hi ha altres formes diferents de veure les coses. En paraules d'autors diversos: **fins que no estàs “saturat d'un color” no passes a un altre**. És a dir, fins que no l'has integrat, consolidant les seves capacitats i comprovant, alhora, les seves limitacions en la teva pròpia pell.

Certament, és possible que aquesta experiència no sigui completa en totes les dimensions. Per exemple, pot ser que en un aspecte s'hagi produït una evolució, però que en altres, no.

Seguint amb l'exemple de les intel·ligències, potser has aconseguit superar la manca d'una intel·ligència desenvolupant-la sense que això impliqui també el desenvolupament de les altres. Potser algú segueixi sent **vermell en la seva vida laboral**, però passi a **ser groc**

quan es tracta de la dimensió religiosa o a través del descobriment de la pertinença nacional.

En passar d'una cosmovisió a una altra, com passa amb les etapes de creixement, **no s'haurien de perdre les capacitats anteriors** que desenvolupa una cosmovisió. Si les tinc degudament integrades i equilibrades, en puc afegir de noves sobre les anteriors perquè s'han consolidat, tinc uns bons fonaments per sumar-hi les noves. Per contra, **tot allò que no s'hagi integrat realment, dificultarà l'avenç** cap a etapes superiors de desenvolupament integral.

Per exemple, un verd no pot ser fermament amorós i solidari si no està reconciliat amb el seu instint (vermell) i amb els valors (groc) des d'una individualitat ferma i el pensament objectiu típic de l'estadi taronja.

D'altra banda, **és impossible saltar-se nivells evolutius**. Quan se supera un nivell s'inicia, si tot va bé, l'evolució vers el nivell immediatament posterior. Això planteja unes preguntes fonamentals a nivell social i polític:

Es pot, doncs, potenciar aquesta evolució entre les persones adultes?

És possible ajudar a la ciutadania d'una determinada cosmovisió a avançar més àgilment vers les cosmovisions següents?

Des de la nostra perspectiva (i reconeixem que estem als inicis d'aquesta visió i que, per tant, esperem enriquir-la molt en els propers anys), hi ha **dos tipus d'eines per produir aquesta evolució**, des del punt de vista individual, de la persona, que hem anomenat: **palanques i ponts**.

Una **palanca** és un **repte o contradicció** que ha d'afrontar una persona i que **la força a avançar a l'haver de resoldre una tensió interna**. Diverses teories de l'aprenentatge afirmen que aprenem per conflicte cognitiu. Una palanca genera un conflicte cognitiu i ajuda a avançar. Naturalment (i això és clau), per poder abordar una contradicció interna hem de generar un **espai emocionalment segur per a la persona**. Si em sento acceptat/da, podré investigar i resoldre les tensions o reptes vitals que se'm plantegin. Per contra, quan entro en contradicció en un entorn que considero que m'agradeix emocionalment, tendiré a tancar-me i l'avenç serà avortat o, si més no, molt dificultat.

Per exemple, quan a un groc se li fa evident que no compleix amb els valors que predica i donen sentit a la seva visió del món, i s'adona que potser no podrà fer-ho mai o, fins i tot, que ni tan sols és bo que ho faci, entrarà en una profunda contradicció que el pot fer avançar.

Aquesta contradicció interna l'obliga a mentir o a ser hipòcrita, fet que trenca amb els seus propis valors. La consciència de la incoherència profunda el pot ajudar a avançar. Naturalment,

això serà molt més fàcil si, com hem dit, percep l'entorn com un espai segur i, a més, la contradicció no és només intel·lectual, sinó vital, emocional, sentimental.

Un exemple d'això és quan un groc té una filla lesbiana, un fill homosexual o trans: el seu amor vers la seva filla o el seu fill pot fer trontollar la separació ells/nosaltres si troba un espai segur on elaborar la crisi profunda que viu.

Un segon exemple podria ser quan un vermell s'enamora d'una persona que no és del seu clan. O quan un verd percep que la seva visió és superior en certs temes, però no s'atreveix a dir-ho i ho nega verbalment mentre, internament, pateix una crisi profunda de manca de coherència.

Les palanques, que poden plantejar-se específicament per a cada cosmovisió, ajuden a evolucionar i alhora a superar certs límits causats per la pròpia cosmovisió. Per exemple, un taronja (o un verd) pot recuperar la centralitat dels valors (d'uns valors concrets) quan se sent culpable de quelcom que l'ha beneficiat però que ha perjudicat algú amb qui té un vincle important.

O un groc (o un verd, o un taronja) pot recuperar la dignitat de les seves necessitats quan manifesta problemes sexuals i va a teràpia i desitja recupera-la.

D'altra banda, un **pont** és una **connexió entre cosmovisions** que, en generar un **vincle de confiança i empatia**, permet

que **des d'un color més avançat es pugui contribuir a l'evolució d'un color menys desenvolupat**.

Per exemple, el pas del vermell cap al groc pot ser facilitat a través del sentiment religiós tan característic del groc i que el vermell pot integrar tot transformant la seva visió centrada en el clan per passar a una visió centrada en els valors d'un grup més gran.

Igual que una estudiant de batxillerat pot ensenyar a una nena de primària, però difícilment al revés, **des de qualsevol cosmovisió es poden establir ponts amb les cosmovisions anteriors** des dels quals arrossegar “cap amunt”, **però això no acostuma a ser possible en sentit contrari** (“cap avall”).

En tot cas, sí que podria passar que un estadi superior hagués perdut o reprimit quelcom positiu de l'estadi anterior; com quan hem suggerit que molts cops els grocs o els verds poden auto-negar les seves necessitats. En aquest cas, els vermells els recorden que ho han de recuperar. Tot i així, **no és el mateix recuperar quelcom que vas tenir i ara reprimeixes, que assolir un nou estadi on no hi havies estat mai**. Per tant, des dels estadis superiors és molt més possible ajudar als previs que a l'inrevés.

Per fer-ho, cal establir **espais de comprensió mútua i emocionalment intensos** i, alhora, segurs, que **posin en dubte algunes certeses** d'una cosmovisió i **ofereixin una**

alternativa a investigar gràcies al marc de confiança mútua que s'ha creat.

Un mateix repte potser haurà de ser **definit de maneres diferents si es vol convertir en un pont per diferents cosmovisions.**

A continuació, plantegem un seguit de possibles palanques i ponts que es poden utilitzar per contribuir al desenvolupament integral de la ciutadania. Creiem que són exemples senzills i **útils com a punts de partida per a les persones que han d'impulsar polítiques públiques transformadores i eficaces.**

Palanques

a) La palanca dels vermells cap als grocs: Els vermells creixen quan...

Són capaços de deixar enrere el seu infantilisme i **s'adonen que no són el centre del món**, sinó que formen part d'un grup i que només es poden desenvolupar dins del grup. Que no viuen aïllats i **que sense els altres no podrien** fer moltes coses. Però aquest grup va més enllà de la família, d'aquells que estan emparentats genèticament. És necessari **establir llaços de solidaritat** que van més enllà de la família estricta. **Cal descobrir els altres.**

Hi ha unes **regles comunes que cal seguir** en una comunitat. Les reaccions a les emocions individuals han de ser superades per unes normes grupals, més raonables, comunes a la col·lectivitat (país, cultura, nació).

Els altres també són importants i, per tant, cal **controlar l'instint quan és agressiu i els perjudica.**

Són persones que no són capaces de preveure el que fan i després s'adonen de les conseqüències. El cervell reptilià té més importància en la seva conducta que no pas el frontal i pensen que ells són la llei, la llei externa els suprimeix, els reprimeix. Cal que se n'adonin que **la llei no els està**

reprimint, els està protegint: un cinturó de seguretat no és una imposició de la policia, sinó una protecció de la seva vida.

S'han de descentrar. Els **acords** són fonamentals: els han de descobrir i han de recuperar la possibilitat de **complir-los i respectar-los**, fins i tot quan les coses es posen difícils (i això no nega la possibilitat de renegociar sempre els acords).

Com que molts cops no preveuen, **viure les conseqüències dels seus actes** els pot ser molt útil. El patir, el dolor dels errors pot ser una palanca molt útil si ho entenen com una conseqüència. **El món no els odia:** podem escollir la llavor que plantem, però un cop plantada no podem escollir els fruits que recollim. **Cal que entenguin (i visquin) el concepte de conseqüència.**

Cal que tot el que demanin amb violència no ho aconseguixin per tal que entenguin que aquest camí és, literalment, impossible. Per sostenir això els caldrà, als altres colors, molta fermesa amorosa.

Que **entenguin els criteris de quan sí que tenen dret a l'ajuda i quan no** (i quan l'han de donar). Han d'entendre els criteris bàsics de l'ajuda: només tenen dret a l'ajuda (igual que la resta de persones) quan estan disposats a rebre-la (cal demanar-la), quan el que demanen no ho poden fer sols i quan ho demanen a qui li correspon ajudar pel seu rol¹².

¹² Aquestes normes de l'ajuda estan més explicades al llibre *21 creences que ens amarguen la vida* que ja hem esmentat i que figura a la bibliografia.

Entendre el concepte de “béns comuns”: semàfors, hospitals, escoles... la seva importància i que tothom hi ha de **contribuir en funció de les seves capacitats** (béns comuns per diferenciar-ho de: “si ho vull, és meu”).

Eines pràctiques per a aconseguir-ho

Una primera eina que pot ajudar a potenciar aquesta evolució pot ser **disposar de models o referents**. Veure que els seus iguals, gent de la seva ètnia, clan, han evolucionat pot ser un revulsiu que els empenyi a actuar. El suport d'**algú en qui confien** i que els ofereix un model més complet, més satisfactori.

També qualsevol acció que **els ajudi a preveure amb anticipació els costos/conseqüències** de les seves accions. Possiblement han de ser accions en gradació creixent i on les primeres han de ser d'una gran senzillesa perquè siguin clarament compreses.

D'altra banda, que caiguin en la **contradicció evident que molts cops fan el mateix que no volen viure**. Per exemple, discriminin els altres i sovint se senten víctimes d'una discriminació que no suporten.

Moltes vegades les accions dels vermells els porten a situacions dures, però que són conseqüències inevitables i que, per tant, si aconseguim que les assumeixin les podran

fer servir per créixer. Des d'aquesta perspectiva cal advertir, especialment als verds, que no els robin l'oportunitat de viure-les o no podran aprendre. Els verds han de superar el sentimentalisme en la relació amb ells (i amb tothom) per relacionar-se des de l'amor: què és el millor per a ells al marge del que jo sento. Remarquem que l'amor no és un sentiment, sinó el que fem per donar suport i ajudar a créixer¹³. La sobreprotecció i el mirar des de la pena o similar és, simplement, maltractament. I no ajuda.

b) La palanca dels grocs cap als taronges: Els grocs creixen quan...

S'adonen que la seva visió del món, que consideren omnicompreensiva, és, en realitat, la visió d'un grup particular. Aquest particularisme l'han de substituir per un universalisme. **Han de superar el seu etnocentrisme.** Han d'adonar-se que al món hi ha moltes cultures, igualment riques. **Que les coses no són d'una determinada manera “per naturalesa” i que la diversitat ens pot enriquir.** Naturalment, no hem de negar les dificultats que apareixeran en el procés d'integrar la diversitat, així als grocs se'ls pot ajudar oferint un relat mític basat en els valors (que encaixa perfectament amb la seva visió mítico-màgica del món). Aquest relat els ajudarà a superar les dificultats quan apareguin.

¹³ Al llibre *21 creences que ens amarguen la vida* i a *7 eines de l'amor*, s'amplia aquesta idea per a qui hi vulgui aprofundir. Els dos llibres surten a la bibliografia.

Han de ser animats a **pactar uns mínims “drets humans” que incloguin també els que no són del seu grup** i sotmetre's a aquests drets fins i tot quan els costa o, suposadament, entren en contradicció amb les prerrogatives del seu grup.

L'individu té valor en si mateix, no només les cultures i nacions. Els individus no estan exclusivament al servei del compliment d'uns dogmes culturals, socials o religiosos. L'individu no és mai un instrument.

Davant de la visió mítica de les coses, cal que vegin **la necessitat de contrastació de les coses, de verificació empírica**, en definitiva, cal que tinguin una visió científica de la realitat.

Així mateix, als grocs els hi cal **diferenciar entre allò que és natural i biològic, i allò que és cultural o construït.** Aquesta diferenciació els portarà a concebre el pensament com una eina crítica i d'anàlisi de la realitat, és a dir, al pensament crític i abstracte.

Eines pràctiques per a aconseguir-ho

Entre les eines pràctiques de l'autoconeixement i l'espai terapèutic que la política pot fer seves, tenim la introspecció com a eina bàsica. **Els cal adonar-se del que realment viuen i pensen, així podran captar les diferències d'opinió** quan es produeixin i podran atrevir-se a pensar diferent.

Han de poder experimentar –i l'autoobservació pot ser clau per adonar-se'n– que no són perfectes, tots són “pecadors” (qui no té un all té una ceba): **la perfecció que estan demanant a nivell grupal no el poden complir de forma total a nivell individual**, ni ells, ni ningú. Adonar-se'n d'això i usar l'amor als més propers com a palanca per posar en dubte allò que els atrapa.

Ajudar-los a **viure altres realitats culturals** també els serviria per empatitzar amb el diferent: viatges, programes similars als Erasmus universitaris...; així com recordar, per exemple, **el que “els del seu grup” han patit** quan han anat a altres llocs com a immigrants, per exemple, i els han **aplicat la visió que ara ells volen aplicar als altres**.

Tanmateix, una de les eines més poderoses per a aquesta cosmovisió (encara que això també és bàsic per a totes) és adonar-se'n que **no governen tant la seva vida com creuen**: que la preocupació, els nervis, la impaciència, la por, la inseguretat, etc., els guanyen en certs moments i que els

cal fer un treball interior per guanyar la pau interna i la capacitat d'estimar que, tot sovint, diuen que és el centre dels **seus valors**.

Des d'aquesta perspectiva, per a totes les persones grogues (però possiblement també per als altres colors), **els moments de crisi o de dol són especialment fèrtils perquè puguin posar en dubte les seves creences**: quedar-se a l'atur, casar-se, en cas de divorci, tenir fills (especialment el primer), jubilar-se, emmalaltir, quan els seus fills acaben l'educació obligatòria, quan busquen escola per primer cop, quan els fills i les filles descobreixen la sexualitat (en especial si no és estàndard), etc. Això també pot ser igual d'útil quan ho pateix alguna persona propera a ells amb qui tenen molt de vincle.

Com hem dit en altres cosmovisions, els seria útil **entendre que no importa tant el que sents com el que fas**, és a dir, que, per exemple, no importa tant que, en estimar, tinguis sentiments molt intensos com que tinguis cura de qui dius estimar. A més, pagaria la pena **desmuntar tota una sèrie de mites que els fan patir inútilment i que els ajudarien a incorporar una visió crítica**: *la vida és sacrifici, l'amor porta patiment, si no pateixes no estimes, no et pots cuidar o seràs egoista, has d'obligar els altres a canviar pel seu propi bé*¹⁴.

¹⁴ Al llibre *21 creences que ens amarguen la vida* es pot trobar una llista d'aquest tipus de creences, i de com donar-los la volta, cosa que pot resultar molt útil a aquesta cosmovisió, com també a les altres. El trobareu a la bibliografia.

c) La palanca dels taronges cap als verds: Els taronges creixen quan...

Cal que se'n adonin que no tot és material. El món va més enllà del que és observable des d'una perspectiva materialista i mecanicista. **S'ha de valorar allò que és qualitatiu**, no només el que és quantificable. Han de contactar amb tot allò que va més enllà de l'aspecte racional (emocions, cos, etc.). **Han de veure la globalitat de la realitat**, el món com un ecosistema interconnectat i a si mateixos com una part més d'aquest món. No estem separats del món: som part de la mateixa natura i tenim intel·ligència, però també emocions i també capacitat d'actuar. Cal alinear les tres capacitats, sense menystenir-ne cap.

És important que vegin que la ciència ben entesa no necessàriament intenta reflectir-ho tot, només allò que és resultat de l'aplicació del mètode científic; el que possiblement no esgota la realitat sencera. Donat el nivell de desenvolupament de la ciència possiblement hi hagi realitats que encara no poden copsar-se del tot a través de l'aplicació del mètode científic habitual. En aquest sentit, poden escapar de la ciència (actual), ara bé això no vol dir que la ciència sigui un punt de vista més (com afirmen els verds), sinó el coneixement més ben fonamentat que tenim.

Han d'adonar-se que no hi ha un únic estàndard, ni tot ha de seguir un mateix camí. **La diversitat és una realitat i**

reconèixer-la és una riquesa. Naturalment reconèixer la diversitat no passa per veure-la quantitativament, sinó qualitativament, íntimament, afectivament.

D'altra banda, han de copsar que **no tota la riquesa és material.** Les coses costoses són materials, però les valuoses poden ser no materials. Les coses materials es gasten, però les no materials (valors) creixen en compartir-se. **Els valors fan millors els processos** productius i les relacions. **La cooperació pot ser molt superior a la competència** quan sabem impulsar-la.

Els **drets dels col·lectius** (que impliquen aquesta diversitat) **han de ser reconeguts, no només els individuals**, com si fóssim àtoms sense context, un error típic d'aquesta cosmovisió i que ha estat àmpliament discutida per la filosofia política posterior al liberalisme clàssic.

El context social, la comunitat, és bàsic. La vida social no és una lluita de tots contra tots –i que guanyi el millor–, sinó que **en la comunitat és on podem anar més lluny**, a través de la cooperació.

Des d'aquesta perspectiva (i volem cridar l'atenció que moltes de les coses que estem dient són, també, vies que s'han usat en espais terapèutics i de creixement personal i ara estem suggerint que entrin a l'espai públic i polític), també podríem remarcar algunes eines.

Eines pràctiques per a aconseguir-ho

Per exemple, que vegin que quan posem l'atenció en alguna cosa, aquesta és multiplica i creix: entendre que és millor posar l'atenció en **allò que és valuós, més que en allò que és costós**.

O entendre que l'autoestima és inevitable **quan expresso els meus valors** al marge del que facin o diguin els altres (els taronges solen voler destacar per enfortir el seu ego... sovint perquè no es valoren prou... l'autoestima no és possible des d'aquí, cal entrar en una autovaloració: mostrar els valors)¹⁵.

d) La palanca dels verds cap als turqueses: Els verds creixen quan...

Se n'adonen que **les jerarquies existeixen**. Cal distingir entre jerarquies de domini i jerarquies de sentit o evolució. Una cosa és la igualtat de dignitat i una altra que siguem idèntics: igual que hi ha cossos diferents, hi ha també psiquismes diferents; igual que no tots els cossos tenen les mateixes habilitats, tampoc tots els psiquismes tenen les mateixes habilitats.

¹⁵ Des d'aquesta perspectiva animem a veure 5 valors claus que poden ressonar molt des de la perspectiva taronja i que estan recollits al llibre *5 valors per crear riquesa*. Aquest llibre, descarregable gratuïtament en PDF al web www.danielgabarro.cat, està citat a la bibliografia.

No tot és relatiu. Hi ha veritats i comprensions cada vegada més profundes. Totes les opinions no són respectables, allò que contradiu la ciència i contradiu els drets humans no és respectable. I cal **actuar amb fermesa amorosa** quan des d'una cosmovisió es pretén situar-se per sobre de les altres en un sentit de domini, i no d'evolució.

Els verds creixen quan es relacionen no des del menyspreu o la superioritat, sinó des del **suport als colors inferiors i reconeixent que són exemplars en moltes coses** (reconeixent el seu valor). **Sabent quan han d'ajudar** directament a l'evolució, o han de deixar que els colors evolucionin per si mateixos enfrontant-se a les seves pròpies contradiccions i recollint els resultats de les seves accions.

Cal que s'impliquin, no d'una manera identitària i “contrària a”, sinó **buscant el màxim bé de les persones i grups** amb els quals es relacionen... al marge que siguin verds, grocs o qualsevol altre color.

A vegades es relacionen estretament des d'una identitat de grup social que implica “la lluita contra els altres” per “millorar el món” i això no ajuda, sinó tot el contrari: enfurisma els altres colors que se senten clarament atacats (en parlarem en el capítol següent). La seva implicació ha de ser des de la integració: des de la comprensió dels altres colors i l'empatia cap a aquells que, a vegades, d'una manera

implícita, consideren que estan per sota d'ells; per exemple, defensant els treballadors, però considerant-los “irracionals” i “inferiors”¹⁶.

En definitiva, **adonant-se que “tothom fa el que pot”** i que el mal, en un sentit ontològic (com a maldat que busca per principi el dolor i el patiment) no existeix.

Eines pràctiques per a aconseguir-ho¹⁷

Per exemple, confrontar-los amb opinions de l'estil: *“les dones haurien d'estar a casa”*, *“als moros se'ls hauria d'expulsar”*, *“tothom té les mateixes oportunitats”*, *“els que són pobres ho són perquè volen”*, *“la Terra és plana”*, o, en general, totes les *fake news* que han servit a campanyes populistes i a la ultradreta. Segur que no hi ha una veritat? No caldria actuar per denunciar aquestes mentides¹⁸.

16 En dirien “quillos”, “hooligans”, “els de Tele5”, etc.

17 Aquestes eines molt sovint han estat utilitzades en entorns de creixement personal i espais terapèutics. Però, fins ara, difícilment s'havien mirat com a estratègies a integrar també dins dels àmbits polítics o públics. Nosaltres ens hem inspirat en els continguts que conformen “Aula interior” i “Universitat de Vida”, reunits en la web i el campus d'en Daniel Gabarró, que apleguen i ordenen moltes d'aquestes eines.

18 De fet, unes setmanes després de l'elecció del president Trump i tota les polèmiques que va generar per les seves falsedats i *fake news*, el New York Times va començar una campanya amb l'eslògan: *“The truth is more important now than ever”* (“La veritat és avui més important que mai”).

En definitiva, que s'adonin que tot allò que **contradiu la ciència i la lògica no és respectable**. Ni tampoc és respectable l'afirmació de qui, a través de la negació dels drets humans, defensa el patiment. **Totes les persones són dignes de respecte, però no totes les opinions.**

Confrontar-los amb les diferències jeràrquiques: no és el mateix fer-se mal a l'ungla que a la mà, ni fer-se'l a la mà que al cor o al cervell. Hi ha coses més essencials que altres per a determinats ecosistemes: és més important que una cadira tingui potes i sigui estable, que no pas que tingui un determinat color o forma. Jeràrquicament és més important el primer aspecte.

Entendre que les màquines tenen jerarquies, que l'ecologia té jerarquies, que a les feines hi ha jerarquies... i que vegin el risc, **el desgavell que hi hauria si no n'hi haguessin en aquelles àrees on les jerarquies són de desenvolupament i no pas de domini.**

Des d'aquesta perspectiva, és imprescindible que els verds (però possiblement també els altres colors) aprenguin **quan cal ajudar i quan hem de deixar que les persones experimentin i, en conseqüència, assumeixin les conseqüències dels seus errors.**

A més, també seria clau per als verds (i possiblement també per al conjunt de colors) **entendre que l'amor no és un**

sentiment, sinó una acció que busca el màxim bé i que s'utilitza a partir de la comprensió i d'**una sèrie d'accions concretes que exclouen, per exemple, la violència** física, verbal o mental contra ningú.

Per una altra banda, caldria que els verds integressin (seria molt positiu que també d'altres colors ho veiessin, però segurament els resultaria més difícil) que cada cosmovisió actua pensant que té raó. Des d'aquesta perspectiva, en tant que un no pot actuar diferent si creu actuar com pensa que és millor, **no hi ha necessàriament una voluntat expressa de fer mal, sinó de ser coherent amb la pròpia visió del món.** També haurien d'entendre que, per tant, rarament es busca danyar per danyar i, encara més, **que les injustícies socials poden reinterpretar-se com la conseqüència d'un menor nivell de comprensió i de saviesa.**

Vist, llavors, des d'aquesta perspectiva, els verds han de comprendre –i totes aquestes comprensions els sanen i els apropen a la perspectiva superior, la turquesa– que **no hi ha culpables, sinó persones que han d'aprendre.** I que, per tant, el propòsit ha de ser **donar suport d'una manera ferma però amorosa i no pas venjar-nos o castigar, però tampoc evitar les conseqüències** que tenen les accions sobre qui les fa per tal de possibilitar el seu aprenentatge.

En aquest sentit, els verds han d'**aprendre a posar límits** clars quan les accions dels altres porten a conseqüències que

no poden assumir o quan impliquen agressió a persones o a recursos. Però han d'entendre que **no han d'interferir quan l'únic aspecte que se sent ferit és la seva autoimatge.** Per posar un exemple ben senzill: han d'actuar quan algú vol posar aigua en lloc de benzina als autobusos de la nostra ciutat o quan vol excloure una part de la població del dret a participar políticament, però no han d'actuar quan, per exemple, algú pensa malament d'ells. Actuar només davant de fets, els flexibilitza davant d'atacs a la seva autoimatge o ego: això els enforteix i, a més, els fa fiables davant dels altres.

Ponts

Al'hora d'establir ponts, cal que els nivells superiors valorin les capacitats que aporta cada cosmovisió i se situïn en aquests valors per tal d'establir un vincle des del qual contribuir al creixement, en generar un espai de confiança, de valoració mútua.

Així, un turquesa ha de **posar en valor i fer sentir còmodes la resta de cosmovisions**, així com un verd podria ser capaç de fer-ho de totes menys, possiblement, de la turquesa, etc.

Si prenem el punt de vista d'un turquesa, podríem dir que aquest es posa en contacte amb les altres cosmovisions subratllant:

Dels verds, la defensa de la diversitat, l'empatia i la seva visió sistèmica de la realitat, la percepció humanocèntrica que els caracteritza.

Dels taronges, el seu individualisme i esperit crític, i recerca de l'objectivitat i de l'acció.

Dels grocs, la seva defensa dels valors, i la seva estimació per la seva cultura i nacionalitat, el fet de valorar la col·lectivitat com a quelcom positiu.

Dels vermells, el reconeixement de les seves necessitats, la seva energia, la seva valentia i la seva capacitat de cuidar-se a ells mateixos, així com la seva lleialtat al clan.

Aquests ponts poden ser utilitzats per totes les cosmovisions, no només pels turquesa, el que passa és que els ponts de nivells superiors, possiblement, no estaran a l'abast de les cosmovisions que estiguin per sota. Per exemple, un groc pot subratllar allò positiu del vermells però encara no entén en quin sentit és positiu el que proposen els taronges, els verds o els turqueses.

Des d'aquesta perspectiva, quan abordem un tema clau com la immigració, ens cal **plantejar una situació amb prou ponts perquè el màxim de cosmovisions se sentin concernides**.

No podem negar les visions d'altres cosmovisions, sinó **partir dels seus valors** per mirar de **respondre a les seves pors** i transformar-les amb un **nou relat que els faci entendre la realitat d'una manera nova**. Aquest nou relat, que es construeix des dels ponts de vincle que establím i la no negació del que viu cada estadi, ha de ser prou **real i ferm com per oferir un suport autèntic davant les dificultats** que apareixeran necessàriament.

Si prenem el fenomen de la immigració¹⁹ com a exemple i ens imaginem com s'hauria d'abordar per facilitar l'entesa de les diferents cosmovisions, es podria suggerir que:

Cal prendre en consideració i **valor el legítim neguit dels grocs** sobre el fet que que la immigració transformi les societats d'acollida fins a uns nivells mai vistos, el que podria posar en qüestió algunes normes socials i valors acceptats com a vàlids i aplicats en un territori durant segles. Ens atrevim a parlar-ne obertament per intentar arribar a algunes conclusions i a uns límits que aplicarem amb fermesa amorosa?

Cal prendre en consideració i **valor el legítim neguit dels taronges** perquè tots els éssers humans, en tant que individus, puguin actuar lliurement i sense restriccions i puguin decidir on volen viure en un planeta que no pertany a ningú, i on els éssers humans han pogut moure's durant mil·lennis.

Cal prendre en consideració i **valor el legítim neguit dels verds** per reconèixer la diversitat i la convivència sense que això impliqui una assimilació a una única matriu cultural o identitària, per molt fonamentada que estigui en una cultura, nació o religió majoritària. Les minories han de poder subsistir en qualsevol territori, que no pot ser considerat el monopoli de ningú.

Cadascuna d'aquestes consideracions legítimes, i que subratllen un valor, és una invitació a **establir un espai de comprensió mútua**, de confiança per intercanviar punts de vista, i establir ponts que poden tenir un impacte polític important.

En el **capítol següent** abordem, precisament, **l'evolució des d'un punt de vista col·lectiu o sociopolític**.

¹⁹ Exemple basat en les preguntes que Harari (2018) planteja com a legítimes i necessàries per tal d'abordar el repte de la immigració a escala global. Des del seu punt de vista, fins que no es doni resposta als 3 tipus de preguntes no hi haurà una resposta satisfactòria al fenomen de la immigració global. Vegem l'estreta relació que plantegen amb 3 cosmovisions: fins a quin punt els immigrants s'han d'assimilar als autòctons per no posar en perill els seus valors i tradicions? (groga); fins a quin punt la integració/acolliment és un deure o un favor? (taronja); són totes les cultures iguals o n'hi ha algunes que plantegen valors superiors a d'altres? (verda). Vegeu: Yuval Noah Harari, *21 lecciones para el siglo XXI*. Barcelona: Debate, 2018.

En resum

Afirmem que:

- **L'evolució social** té a veure amb **l'evolució de les persones** que conformen les societats.
- Les cosmovisions **plantegen una jerarquia evolutiva. No de dignitat.** I en cap cas hauria de representar una jerarquia de domini.
- Com en el creixement maduratiu, **sense haver passat per un estadi no és possible arribar a un altre.**
- **Cada cosmovisió aporta unes capacitats i uns límits,** punts forts a integrar i febleses a superar per arribar a l'estadi d'una cosmovisió superior.
- **Podem accelerar aquesta evolució** a través de palanques i ponts.
- Una **palanca és un repte o contradicció que ha d'afrontar una persona** i que la força a avançar perquè l'obliga a resoldre una **tensió interna.** Per exemple, quan un groc s'adona que una persona molt estimada (un/a fill/a) no compleix amb les normes socials, però això no la converteix en una mala persona ni en una "pecadora", com afirmen els valors i les tradicions que segueix.

- **Un pont és una connexió entre cosmovisions que, en generar un vincle de confiança i empatia,** permet que des d'un color més avançat es pugui contribuir a l'evolució d'un color menys desenvolupat. Per exemple, quan a través de la religió un groc pot obrir un espai perquè un vermell comenci a veure que ell i les seves necessitats no són l'únic al que cal donar resposta a la vida i que aquesta pot tenir altres sentits.

A la bibliografia final trobareu algunes fonts i referències per ampliar els continguts d'aquest capítol.

5.

El camí col·lectiu: l'evolució sociopolítica

A partir del capítol anterior

Vèiem en el capítol anterior que l'evolució de la ciutadania és possible i presentàvem un seguit d'**eines individuals per avançar: les palanques i els ponts.**

Ens centràvem, doncs, a abordar com pot canviar el punt de vista implícit i fonamental que tenim –la cosmovisió– sobre la societat i la política i ens resultava quasi inevitable afirmar que **quan la gent creix el país creix**²⁰. L'impacte del desenvolupament integral de les persones concretes, quan **el multipliquem per un nombre rellevant d'individus, necessàriament té un impacte en l'esfera col·lectiva**, per molt privats o individuals que siguin els canvis experimentats en primer terme.

És, cal dir-ho, una visió poc habitual: **estem afirmant que sense canviar el context d'entrada les societats poden evolucionar sociopolíticament.** Naturalment, aquests canvis finalment s'haurien de veure reflectits en forma de noves lleis, noves institucions, noves organitzacions i noves polítiques.

²⁰ Precisament, aquest va ser el lema del Pla Nacional de Valors que impulsà la Generalitat de Catalunya entre 2011 i 2015: “*El país creix quan les persones creixen*”.

Però ho hem plantejat en el sentit contrari a l'habitual, si més no en la ciència política més contemporània, que ha posat molt l'accent en la necessitat de canviar “les regles del joc” perquè les societats evolucionin.

Sovint no s'ha parat gaire atenció a la dimensió de la transformació més personal com a primer pas per a la transformació social.

Ara bé, això **no vol dir que oblidem**, o que s'hagi de menystenir en aquesta perspectiva, no només l'impacte del context socioeconòmic, sinó també el de la política mateixa i les administracions públiques. Al contrari. Són absolutament rellevants preguntes com:

Què poden fer les administracions públiques per a l'evolució i avenç en les cosmovisions?

Què es pot fer des de la política?

Com influeixen els entorns sociopolítics actuals en aquesta evolució?

I, a l'inrevés, com aquesta evolució, de manera agregada, pot acabar condicionant els entorns sociopolítics actuals?

Tenir clara la **connexió entre cosmovisions socials dels individus i l'esfera pública, col·lectiva**, ens ofereix **una nova clau explicativa**.

Sovint s'utilitzen **indicadors** com els índexs de pobresa per fer **prediccions força ajustades**, per exemple, sobre el fracàs escolar, l'esperança de vida o la salut. O l'indicador del gènere per predir potencials desigualtats en el sou (de les dones respecte dels homes, per exemple). Tenir-los en compte és una necessitat per poder elaborar polítiques públiques eficaces. Ens donen **informació molt rellevant**.

L'eix de les cosmovisions, convertit en un indicador sociopolític, pot tenir un impacte similar, ja que sintetitza molta informació sobre comportaments, actituds, hàbits, creences, etc. d'una manera molt resumida.

Més encara, quan ens adonem de la seva existència, **altres eixos** que sovint es consideren fonamentals per explicar el món de la política, com l'eix esquerra-dreta, **potser passin a un segon pla explicatiu**. L'eix ideològic potser està ocultant o interaccionant amb el de les preconcepcions polítiques que pot tenir molt més pes, en ser més fonamental i ampli.

En aquest darrer capítol **ens endinsem en la dimensió sociopolítica, el de l'esfera pública o col·lectiva**, del desenvolupament integral de la ciutadania.

L'impacte de les cosmovisions en l'esfera col·lectiva

Com canvia el panorama de la política tenint en compte les **cosmovisions socials**? Hi ha tota una sèrie de **conseqüències** en l'anàlisi política, fruit de tenir en compte l'eix de les cosmovisions que van des de **revisar el paper de les ideologies**, a entendre **els mecanismes que afavoreixen els populismes**, o **plantejar-se reptes globals com la immigració**, etc. Tot seguit, donarem unes pinzellades sobre alguns d'aquests aspectes de manera molt resumida i superficial. Naturalment, som conscients que cadascun d'aquests temes donaria, com a mínim, per a una conferència sencera²¹.

a) I si les ideologies no fossin tan importants?

S'acostuma a **interpretar la realitat política a partir d'uns eixos ideològics**, en primer terme, i d'uns *cleavages* o línies d'enfrontament o tensió política fonamentals, com l'eix territorial.

²¹ No dubteu a contactar amb els autors si us interessa desenvolupar alguns d'aquests punts.

S'acostuma a dir que:

Ser d'esquerres equival a ser **progressista** en els valors, igualitari, defensor dels treballadors i les **classes populars**.

Ser de dretes equival a ser **conservador** en els valors, defensor de la **llibertat**, dels **empresaris** o professionals que treballen per compte propi, i les **classes més benestants**.

Més enllà dels dubtes que pot generar aquesta gran simplificació, en les democràcies en què vivim, aquest eix ajuda poc a respondre preguntes com: **per què molts obrers voten partits de dretes? O per què molts treballadors no confien en els sindicats? Per què força professionals benestants voten esquerres?**

Com dèiem, **aquí no tractarem de donar resposta a cap d'aquestes preguntes**, sinó que tractarem d'**explorar** molt resumidament **quin possible impacte poden tenir les cosmovisions socials en aquests tipus de comportaments** i, en general, en el comportament polític i la seva relació amb les ideologies.

En primer lloc, és possible que el desenvolupament integral plantegi algun tipus de relació amb les ideologies. **És més fàcil donar suport a la visió que es promou des de les forces autoanomenades d'esquerres des d'una cosmovisió taronja o verda** –tot i que també es faci des de la groga–, i als plantejaments amb els quals sovint es presenten **els partits**

autoanomenats de dretes des de cosmovisions grogues o taronges –poques vegades des de la verda–.

Ara bé, pensem que a l'hora d'agrupar sensibilitats i posicionaments seria més fàcil fer-ho tenint en compte les cosmovisions que la ideologia.

Aquells que comparteixen una mateixa cosmovisió parteixen d'una anàlisi de la situació, d'uns valors i actituds que, fins i tot si voten partits diferents, els aproximen a una possible entesa fàcilment. Per això, més enllà de canvis circumstancials en el vot fruit del context polític immediat, hi ha **certs transvasaments de vot força fàcils** entre electors de partits que es poden presentar en posicions ideològiques contràries, però que comparteixen, almenys parcialment, uns trets que els apropen al tipus de comprensió d'una mateixa cosmovisió. Un groc pot votar un partit d'esquerres en un moment en què se subratllen els seus trets grocs, o votar un partit de dretes en un moment en què aquests trets grocs són més evidents en aquest cas.

Igualment, **certes lluites internes dins dels partits**, sense comptar les tensions pel poder i els càrrecs, poden reinterpretar-se deixant de banda els discursos ideològics (en principi, coincidents) si ens centrem en les **preconcepcions socials** diferents que manifesten. Lògicament, sempre hi haurà tensió, per exemple, entre taronges i verds dins d'un partit d'esquerres.

Les connexions per interessos possiblement siguin més febles, a mitjà i llarg termini, que les que es produeixen entre qui comparteix una mateixa cosmovisió. Sense aquesta informació es fa molt difícil posar-se en el lloc de l'altre. Es tendeix a pensar que n'hi ha prou a tenir en compte el que li interessa o que pot guanyar en termes materials, quan **la manera d'interpretar el món i el que és correcte fer és clau**.

Per què els obrers no voten les esquerres? No en saben prou. No tenen consciència de classe. Els manipulen. Totes són respostes possibles elaborades des d'una concepció tradicional i dogmàtica de les esquerres que traspua superioritat. Hi ha una incomprensió manifesta per part de qui diu defensar els seus interessos en aquest tipus de respostes, així com un paternalisme (“*jo sé el que et convé*”) que sembla aliè a la realitat quotidiana de molts dels seus potencials votants.

Sembla que no les visquin com a pròpies i entenguin les tensions que, per exemple, genera la **immigració**, en el dia a dia de molts barris, que juntament amb els avantatges que comporta la pluriculturalitat també planteja inconvenients. Especialment concentrats en algunes zones.

Sembla que siguin aliens als petits **furts** comesos per adolescents al carrer o al molest oci nocturn que gira al voltant del barat **botellón**.

De nou, inconvenients que es concentren en certs barris concrets.

Sembla que no vegin que molta gent **no es pot permetre comprar** productes ecològics.

Totes aquestes problemàtiques **afecten més especialment les classes populars** i, sobretot, seran interpretades des d'una cosmovisió que no necessàriament coincideix amb la que sovint es basen i traspuen els programes electorals, els anuncis i els eslògans, d'aquests partits d'esquerres que diuen representar els interessos dels treballadors. Però, **realment connecten amb els seus problemes? Comparteixen la seva cosmovisió?**

Segurament més important que viure en pròpia pell aquestes problemàtiques (cosa que difícilment passarà entre les elits polítiques no importa de quin signe), **la qüestió més rellevant és quin grau de similitud hi ha entre la cosmovisió dels votants i la dels seus representants.** Si aquesta és més gran entre classes populars i partits de dretes, els votants lògicament optaran per aquestes opcions.

Ja s'ha afirmat per part d'algun autor que en les societats del segle XXI són més importants les "guerres culturals" (tot i que sense fer la connexió amb les diverses cosmovisions) que l'eix esquerra-dreta.

Seguint amb la reinterpretació del comportament electoral, tenint en compte l'eix evolutiu de les cosmovisions, paga la pena també **reinterpretar algunes afirmacions habituals sobre el cycle vital i com aquest va fent variar la ideologia de les persones.**

S'acostuma a entendre l'**evolució del vot** que sovint experimenta una part important de la població com una **conseqüència del seu canvi d'estatus socioeconòmic** (i la seva maduresa). Així s'entén l'evolució des de vots més rupturistes a més conservadors, més d'esquerres en la joventut i més de dretes en la maduresa. O, suposadament, posicions més verdes en les primeres accions polítiques i més taronges o grogues a l'edat adulta.

Tanmateix, des de la perspectiva de l'evolució integral, un no pot deixar de ser el que és. Un no pot deixar de ser verd per passar a ser taronja perquè **un cop s'han ampliat les capacitats d'un mateix, d'una mateixa, aquestes no poden reduir-se de nou.** Seria com mirar una paraula i no llegir-la. Quan ja domines la lectura, això és impossible.

Si tenim en compte això, resulta evident que els "discursos" o posicionaments verds de certs ciutadans al llarg de la seva joventut no són expressions de la seva cosmovisió, sinó d'un entorn d'**hegemonia cultural**, de narrativa, que els fa expressar-se en aquests termes (tot i que els seus valors i capacitats de fons no tinguin res a veure amb els verds): en

el seu entorn –la universitat, els amics–, es fan aquest tipus d’afirmacions.

Per exemple, el jove que està en contra dels cotxes quan no en té (i, fins i tot, preferiria no trobar-se’ls quan va amb la seva bicicleta) però, al “madurar”, i comprar-se un cotxe, entén que els cotxes són necessaris i no els critica, i accepta que contaminen (però què hi farem)... i, fins i tot, li comencen a molestar les bicicletes!

La visió habitual des de les ciències socials acostuma a vincular la “maduresa” (entesa com a canvi de comportament polític) a canvis en el cicle vital i el context material: els interessos particulars han canviat.

Des de la visió de les cosmovisions, aquest canvi de context, si no ve acompanyat d’una evolució personal, no implica més que **un canvi en l’expressió d’una mateixa cosmovisió egocentrada**, si aquesta és la motivació principal de la valoració en contra o a favor del cotxe. Quan no en té, hi està en contra. Quan en té, hi està a favor. L’argument no és els pros i contres del cotxe, sinó tenir-ne o no: egocèntric, no verd.

En tot cas, no és que abans la persona fos verda i ara, a través d’un canvi existencial, s’hagi convertit en taronja. Sempre hauria estat taronja (expressant-se en contextos diferents).

Quan deixi de ser taronja és possible que continuï defensant el cotxe, però ho farà amb unes determinades actituds i amb

unes accions (agafar-lo el mínim, acceptant la importància del transport públic, o de les bicicletes, etc.) **coherents amb el seu nivell de comprensió** (des del qual qualsevol altre comportament no seria possible per manca de sentit profund, i més enllà de “discursos de cara a la galeria”, per quedar bé).

b) Enemics o conciutadans?

Els “anti-” que es reforcen mútuament

Hi ha moltes lluites polítiques i socials que es plantegen en termes “anti”: els antifeixistes, les antimasclistes, els antiseparatistes... Aquest vocabulari i aquesta visió són especialment habituals entre els grocs i els verds. Els que tenen més consciència del valor del grup.

Des d’aquestes cosmovisions sovint la política es planteja en termes antagonístics, d’oposició entre grups. Es pensa que una oposició en grup contra un altre grup portarà el progrés: si els vencem, avançarem (“*ni un pas enrere*”). En la política es tracta de “*guanyar batalles*”. En ambdós casos no s’adonen que els extrems i els “antis” es retroalimenten.

Entre els **grocs això forma part del nucli essencial de la seva cosmovisió**. Entre els **verds, en canvi, és una versió poc desenvolupada** que deixa de banda la comprensió global i humanista. En aquests casos són “multiculturals”, excepte contra les cosmovisions “inferiors”, perquè no tenen prou

perspectiva evolutiva per adonar-se que aquestes representen passos evolutius inevitables. Igual que un infant de 7 anys perd la paciència amb un de 5 quan no llegeix bé, però quan tens 20 anys ho comprens perfectament... A més, com que no poden admetre que tenen una cosmovisió més evolucionada per la seva fòbia a les jerarquies, els costa entrar en un debat franc i fer-ne autocrítica.

A més a més, les oposicions dicotòmiques generen un llenguatge propi, i una identificació de tribu que reforça l'oposició, l'exclusió, sovint també a través d'un llenguatge i unes consignes pròpies.

Per exemple, l'apel·latiu *feminazi*, com a reacció a plantejaments que suposadament situen les dones per sobre dels homes. Més enllà de la vivència subjectiva de menysteniment que ho pugui originar, aquesta es pot veure reforçada per afirmacions com “els homes i dones que lluiten contra els banquers i els corruptes” (sic), que semblen implicar que “els dolents” només poden ser homes. Un llenguatge més de progrés, per impulsar la transformació social, podria acabar promocionant una visió antagonista i dicotòmica no desitjable i que, en qualsevol cas, no ajuda a la integració.

Recordem que el llenguatge, en primer terme, expressa una forma de veure el món, tot i que pugui ser utilitzat com a eina de domini. Perquè aquest canvi cal, primer, canviar

aquesta visió evolucionant en el desenvolupament integral. Quan no es té en compte això, les “batalles dialèctiques o de llenguatge” acaben centrant l'atenció molt més que la veritable transformació. Fins i tot poden, en alguns casos, dificultar-la si acaben, ni que sigui involuntàriament, reforçant o consolidant l'oposició entre cosmovisions, en lloc d'ajudar a superar-la.

c) El populisme i la “superioritat” verda

També el **populisme pot ser reanalitzat** des del mapa de comprensió que ens ofereix **la perspectiva de les cosmovisions socials**. Fem-ne una exposició molt breu. Davant la crisi de la socialdemocràcia i els principis liberals, **estem vivint una època de reaparició dels populismes** que posa en entredit els marcs en els quals s'havien mogut les democràcies liberal-representatives de la segona meitat del segle XX.

La **definició del fenomen populista** és un tema obert i que suscita profunds debats acadèmics²², però, possiblement, puguem fer-ne una definició de mínims. El populisme es basa a **subratllar la desconfiança cap als representants polítics** i les elits que governen i **la defensa que el poble és**

22 Destaquem, entre moltes altres obres: Roger Eatwell i Matthew Goodwin, *Nacionalpopulismo. Por qué está triunfando y de qué forma es un reto para la democracia*. Barcelona: Ed. Península, 2019.

un cúmul de virtuts, que només “*el poble salva el poble*”. Per tant, la millor democràcia és la **democràcia popular**, sense restriccions o límits liberals (separació de poders), encarnada en l’elecció d’**un líder que connecti directament amb aquest poble no corrupte**, a diferència de les elits.

Per això, **cal comunicar-s’hi amb el seu llenguatge**, des de les emocions i els instints, i oferint **solucions fàcils, immediates**, a problemes complexos. Una definició massa elaborada d’aquests problemes, que molt probablement s’ajusti a la realitat complexa, s’identifica amb la “verborrea” de les elits que volen confondre la gent per als seus propis interessos.

La qüestió és **per què s’expandeix en moltes democràcies actuals?** La resposta també és complexa. Però entre els components d’una possible resposta n’hi ha algun que es pot distingir millor amb la perspectiva de les cosmovisions socials. Vegem-ho.

Hi ha qui ha assenyalat que el populisme actual és la conseqüència del despertar d’una mentida en la qual s’han basat totes les democràcies: el supòsit que, si tots els vots compten igual, és perquè tots som iguals.

La percepció que això no és així, que no som iguals ni com a ciutadans (alguns amb més privilegis) ni com a consumidors (alguns amb més recursos) no és nova, però l’esgotament d’un model de creixement i una certa redistribució que havia

funcionat en alguns països després de la Segona Guerra Mundial, l’ha fet emergir amb cruesa. Com a màxim, som una mica iguals en el consumisme massificat –tots podem tenir un mòbil– però en poca cosa més. Les conseqüències de la globalització han perjudicat àmplies capes de les classes populars. Les seves feines habituals (en fàbriques o petits negocis i tallers) s’han perdut com a resultat de la producció i de les importacions des de països en desenvolupament, i l’expansió de grans multinacionals i cadenes de consum.

El que no s’ha subratllat prou és que, més enllà de la pèrdua de recursos materials, del seu declivi econòmic, això ha produït una pèrdua de recursos socials, culturals i simbòlics de tots aquests milions de treballadors.

Al no treballar, o al fer-ho en molt pitjors condicions, o en noves feines menys reconegudes, **s’ha produït una pèrdua de dignitat entre aquells que situaven la feina i el treball en el centre del seu món**. El treball, a més, els dotava d’una identitat social que trontolla o es perd quan el ciutadà passa a ser un aturat o un sense feina de llarga durada. Sens dubte, **això es produeix entre els grocs** que, a més, **han percebut com la seva nació era “atacada” subtilment**, sense armes però dràsticament, per potències estrangeres que els deixaven sense feina.

Juntament amb la pèrdua de dignitat i d’identitat **apareix el ressentiment** cap a aquells que no comparteixen la mateixa

visió i que, des del punt de vista dels grocs, **no parlen clar, no fan una defensa dels valors i les tradicions** que conformaven el món d'aquests treballadors. Per aquests valors estaven disposats a sacrificar-se, però no per una globalització defensada per principis eteris, des del seu punt de vista, ja sigui basada en la competència mundial pel bé de l'economia (defensada pels taronges), o en la multiculturalitat, la diversitat i el respecte cap a totes les cultures i països (defensada pels verds).

L'animadversió s'ha produït sobretot cap als verds perquè aquests, sovint, s'han concentrat en àrees urbanes, però han estat molt actius a l'hora de valorar i jutjar els comportaments dels àmbits rurals i tradicionals, molt afectats per aquesta crisi.

Els *cosmopolites* i *urbanites* verds tenen com una de les seves temàtiques principals, cosa que no passa amb els taronges, la natura i la seva gestió, però quan parlen ho fan, moltes vegades, amb menyspreu cap a les consideracions dels que viuen en àrees rurals i entorns naturals. **Com si només ells, els verds, sabessin què convé i què no convé** a la natura, i als qui viuen en el seu entorn.

Aquesta **desconnexió entre la “xerrameca” urbanita, sovint verda, i l'àmbit rural i tradicional** també s'ha donat entre la **“xerrameca” economicista dels taronges, defensora del mercat** (com si del mercat, i només del

mercado, provinguessin totes les bondats dels nostres temps) i els treballadors i les treballadores.

La classe treballadora ja no es veu reflectida, en bona part, en els discursos dels partits d'esquerres que s'han situat entre aquestes dues cosmovisions, depenent de “l'accent més o menys verd” del partit. **La base tradicional sobre la qual construeix el discurs d'esquerres des dels seus orígens marxistes és la cosmovisió taronja**, crítica amb l'antic règim i d'exaltació de la racionalitat, l'empirisme i el mercat. Tanmateix, i molt abans de la seva connexió verda, a la pràctica, la cosmovisió taronja **es va associar amb la groga** en la defensa de una perspectiva nacional (sindicats i partits d'esquerres no només de classe, sinó també, i sobretot, nacionals) que la globalització deixa fora de joc.

En aquest panorama, els qui han estat capaços de parlar de manera simplista, però clara, de recuperar els antics valors nacionals, de criticar les “falsedats” de la globalització i el multiculturalisme, **han connectat immediatament amb la cosmovisió groga**, quantitativament molt important en les nostres societats. Per exemple, es calcula que, als Estats Units, com a mínim entre un terç i la meitat de la població se situaria en aquesta cosmovisió²³.

23 Vegeu Wilber (2018).

Els excessos verbals d'un mandatari, fins i tot quan no són creïbles, **són vistos com un alliberament de la pressió** pel llenguatge políticament correcte dels verds i una prova de valentia per part dels que han estat menyspreats i considerats constantment políticament incorrectes quan, simplement, qüestionaven “el mantra” de taronges i verds que amb la globalització, i el nou context, tot va bé.

“Ara hi ha un valent que parla per i com nosaltres” –es diuen–. El que més admiren és que algú pugui parlar així, que ell sí que ho pugui dir. No sempre necessàriament estant d'acord amb aquestes idees, sinó admirant la seva valentia! I la seva forma de dir-ho: sense prevencions ni ajustant-se al llenguatge políticament correcte de les elits verdes, que deixen sense paraula i com uns ignorants a qui diuen defensar.

La defensa **de les tradicions, de la pàtria, del treball**, de la dignitat dels treballadors, dels rols tradicionals de gènere i de la família són gairebé exclusivament defensats en moltes d'aquestes democràcies pels populistes, que així guanyen amplis suports. **Ni taronges ni verds han estat capaços, des de la política, d'integrar la dimensió positiva d'aquests valors** i defensar-la com a pròpia.

Així mateix, els verds han deixat la dimensió de la creació d'empreses i generació de riquesa en mans dels taronges. Sembla que aquests temes no estiguin “a l'alçada” del que

representa un verd, i aquest àmbit sociopolític ha quedat també fora del seu abast.

Ni família, ni pàtria, ni treball... **Àmbits bàsics de la vida han quedat mal representats** per una comprensió incompleta de la cosmovisió verda, focalitzada sobre la diversitat, la multiculturalitat, les lluites per la igualtat de gènere, d'orientació sexual, etc. Totes absolutament necessàries per a l'evolució sociopolítica, però que requereixen, igualment, estar connectades amb els valors positius incorporats en les cosmovisions anteriors.

A més a més, **la crítica a les jerarquies i el relativisme verd** ha estat reforçat pel desenvolupament d'internet i la informació múltiple i contradictòria de les xarxes. En aquest context s'ha fet **més difícil defensar la veritat i lluitar contra les fakes news** i les anàlisis simplistes que utilitzen els populistes. Hi ha qui ha dit que Google representa el “coneixement democràtic”, no el coneixement de veritat. Els seus algorismes de cerca posicionen en els primers llocs els continguts més vistos, no necessàriament els més rigorosos, de manera que s'hi reflecteixen els prejudicis de la majoria. La popularitat, la veu del poble, per sobre de la veritat, de la ciència, és una màxima populista i una condició per a la seva expansió que la patologia verda ha dificultat combatre.

Com actuar políticament des de la coherència amb la perspectiva de les cosmovisions socials

Entendre la realitat sociopolítica a partir del mapa de les cosmovisions i del coneixement dels estadis d'evolució integral de la ciutadania planteja un **seguit d'implicacions** sobre el què podríem dir-ne el “*camí col·lectiu*”, és a dir, l'evolució sociopolítica que depassa l'estricta esfera d'allò que és personal i individual, i es dona en l'**àmbit compartit o públic**.

Com dèiem, **si puja el nivell evolutiu d'un percentatge important de la ciutadania** és fàcil que això tingui alguna **conseqüència de caràcter sociopolític**.

El revers d'aquesta afirmació també és veritat i, potser menys optimista: **sense que hi hagi una evolució de la ciutadania, alguns avenços són difícils d'aconseguir** o de consolidar perquè no són coherents amb l'actual nivell de desenvolupament integral de la majoria de la ciutadania.

Això ens ha de sumir en la inacció? Al contrari! De fet, en l'àmbit de la política, la inacció és impossible, una no acció és una acció, ja que té un impacte col·lectiu (per petit que sigui). La no actuació també té un impacte (això a vegades cal recordar-ho a alguns turqueses).

Tenint en compte això, podem mirar de concretar, tot seguit, algunes condicions per a una actuació coherent amb els plantejaments del desenvolupament integral de la ciutadania.

No busquis “salvar” a ningú

Cadascú se salva a si mateix, des de la seva cosmovisió. Sense compartir una mateixa perspectiva és difícil que t'entenguin i, per tant, buscar “salvar-los” es pot considerar un acte d'agressió.

Pressionar els altres perquè canviïn d'acció sense que vagi acompanyat d'un canvi de perspectiva o cosmovisió serà sempre un canvi superficial. Alhora, no hem de valorar l'acció per si mateixa, sinó per la justificació que l'acompanya: estar en contra de l'abús dels cotxes a certes zones perquè no es té cotxe no és el mateix que defensar-ho per convicció.

A més a més, cal recordar que **ningú pot aprendre pels altres**, la feina l'ha de fer cadascú: el mestre no pot aprendre pels seus alumnes, el que pot fer és aprendre a ensenyar millor, i això sí que resultarà útil als seus alumnes.

Cal facilitar activament les condicions per a aquesta evolució, això és el més important.

Per altra banda, els conflictes entre vermells, o entre taronges, són difícils d'abordar des dels verds. Els

conflictes “interns” de cada cosmovisió segurament s’han d’acabar resolent, com a mínim, entre integrants d’aquesta cosmovisió.

Quan hi ha un enfrontament o conflicte entre membres d’una mateixa cosmovisió (patriotes, individualistes consumidors, etc.) és difícil que, des d’un altre nivell, se’ls pugui convèncer d’una determinada solució, a no ser que, com a mínim, aquesta proposta **s’adapti al llenguatge i a valors que ells/elles utilitzen.**

Ara bé, també és cert que, una cosmovisió superior pot contribuir, tot partint de la cosmovisió on es produeix el problema, a superar-lo arrossegant el conflicte cap a un espai compartit on es pugui articular una altra perspectiva del problema. És el que hem anomenat en el capítol anterior, un **pont.**

Si hi ha un conflicte de *nosaltres contra ells*, probablement només es pugui resoldre en un nou model de nosaltres més ampli. Reconeixent els *nosaltres previs*, i els patiments associats a ells, i permetent la intuïció d’un nosaltres més gran que es visibilitza més clarament des d’una cosmovisió superior.

Insistim: ningú pot comprendre per un altre. Es poden imposar regles –lleis, normes, càstigs...– però no es poden “imposar” solucions.

Els problemes o se solucionen entre els afectats, o se’ls proporciona una via per avançar en el seu desenvolupament integral i que se n’adonin per ells i elles mateixos/es que, des de la definició del problema que tenien abans, el problema era irresoluble.

Els antagonismes són inútils i generen molt patiment

Les distincions entre “*la bona gent*” o “*gent de bé*” i “*gent de no bé*”, o “*no evolucionats*”, “*primitius*”, “*de comarques*”, “*pixapins*” no tenen cap sentit i, molt menys, sociopolíticament parlant, és a dir, si es pretén que siguin el fonament d’alguna acció per a la transformació social.

Que una persona estigui situada principalment en una cosmovisió (sovint no necessàriament de manera total, sinó en alguns aspectes de la vida, però no en altres) no significa que unes persones siguin *humanament millors* que unes altres, o que els altres no comptin. **Tothom té valor. Tothom aporta a la societat.**

Un infant de 4 anys no és millor ni pitjor que una noia que cursa quart de carrera: no hi ha ningú millor que un altre.

Cal reinterpretar els conflictes polítics

Cal aprendre a **destacar totes les coses positives que aporten totes les cosmovisions** (com hem vist en capítols anteriors) i a situar-se en les diferents perspectives de comprensió de la realitat.

Per això, entre d'altres coses, és tan útil el mapa de les cosmovisions (resumeix molta informació a través d'assenyalar diferents "punts cardinals" o grans perspectives presents en les nostres societats plurals, les societats del segle XXI).

Cal plantejar-se quin grau de conflicte és degut a les diferents interpretacions de la realitat i del propi problema que estan presents a l'hora d'abordar-lo. Ser-ne conscient. I intentar actuar en conseqüència.

Això no vol dir que no hi hagi altres tipus de tensions, per exemple, degudes a diferents interessos materials. **Només que la interpretació que fem de la realitat social és molt rellevant** i cal tenir-la molt en compte... de fet, també en les tensions per interessos materials!

Cal buscar resoldre sense imposar un únic relat

Tots els conflictes es poden buscar de resoldre des de tots els colors. Cada tipus de recerca de solució (de definició del problema) implicarà un tipus de solució.

Una mateixa acció pot tenir lectures diferents per a les diferents cosmovisions: una ecotaxa pot ser interpretada com un càstig, una demostració de sobirania si no s'aplica a d'altres països, un cost, una forma de desincentivar certs comportaments i visualitzar el seu impacte negatiu sobre el planeta, una forma de solidaritat amb les generacions futures i la natura, etc.

Per aconseguir grans consensos cal trobar punts mitjos que puguin ser interessants des de diferents cosmovisions, **sense que ningú hagi de renunciar d'entrada a la seva perspectiva**. Interpretant l'acord de maneres diferents. La interpretació és molt important. Sovint, en política, no se'n té prou a aconseguir un acord, sinó que es busca imposar el relat. El perquè aquest acord és bo, i per què s'ha acceptat.

Integrar diversos relats en les nostres societats hauria de ser més fàcil un cop som coneixedors de la coexistència de diverses cosmovisions.

Pretendre que un groc doni suport a una mesura per les mateixes raons que un verd està abocat al fracàs. Però pot donar-hi suport i es pot buscar aquest suport per raons

diferents. I l'important és avançar, transformar positivament la realitat, no “convertir” a tothom sota una mateixa interpretació de la realitat que, en tot cas, anirà canviant a mesura que es produeixi una evolució i un desenvolupament integral de la ciutadania.

Cal valorar el que aporta cada cosmovisió en la recerca de solucions als problemes col·lectius

Dialogar i negociar des de diverses cosmovisions és valorar l'aspecte o dimensió que **cadascuna aporta de positiu** perquè està en el seu centre, i té molt pes en la seva preconcepció social. Al valorar molt aquest aspecte ens el fa evident. I així el tenim en compte, i no l'oblidem.

A més, és possible que, al ser tan important per a una cosmovisió, aquesta hagi desenvolupat qüestions concretes en aquell àmbit que, més enllà de la visió global a superar, puguin ser d'utilitat en estadis superiors.

Cal que la participació política s'adeqüi a la pluralitat de cosmovisions

També en la **participació política** s'haurien de tenir en compte els **colors** i **garantir la seva presència**, així com es busca fer aflorar altres tipus d'identitats de grups o de perfils socials.

Per exemple, quan es dissenyen mecanismes participatius (*mini-publics*, assemblees ciutadanes, consells ciutadans, etc.) seria bo plantejar-se com fer que la veu dels vermells, dels grocs, dels taronges, dels verds i dels turqueses estigui igualment present per aportar els punts de vista de les seves cosmovisions.

Sintèticament:

- **Cal actuar sempre en positiu**, és a dir, facilitar el desenvolupament (activament, però no des de la superioritat, o l'exigència).
- Segurament, en aquest desenvolupament, **transformar primer el teu entorn**, i després els altres: primer els del teu color (t'entendran d'entrada millor).
- Canviar acció **sense actitud és un canvi superficial**.
- **Queixar-se sense actuar** no ajuda al desenvolupament integral. Tot i que no fer res conscientment, no per passivitat, també és actuar.

El futur: el desenvolupament integral de la ciutadania és inevitable

En els últims 5.000 anys l'evolució integral de les persones humanes ha estat molt gran: des de la visió màgica de les tribus tancades fins a la perspectiva gaiacèntrica d'una humanitat interconnectada. Ara podem donar suport conscientment a aquesta evolució perquè sigui més ràpida.

Ens impulsa, especialment, la naturalesa dels reptes i **problemes als que hem de fer front en aquest segle XXI,** d'escala global, sense una resposta gaiacèntrica difícilment abordables, perquè **els problemes globals requereixen una visió global.**

L'existència de les cosmovisions ens fa entendre que hi ha moltes visions de la realitat, que cadascú jutja la realitat des d'aquestes preconcepcions i sovint busca el millor, tot i que des d'una altra preconcepció no ens ho pugui semblar.

Això es relaciona amb una idea complexa, però que defensem: el mal no existeix. El mal entès en sentit ontològic com una força que només busca la destrucció i el patiment. En tot cas, existeix la ignorància i la manca de desenvolupament. Allà on no hi ha llum hi ha foscor. Però la ignorància, com la foscor, no és una energia activa, sinó el resultat de l'absència de comprensió.

Aquesta idea ens porta a considerar que **els canvis sociopolítics són inevitables quan la societat evoluciona en el seu conjunt.**

Ara bé, l'evolució i el progrés social i polític passen per etapes difícilment previsible en les seves implicacions, en el que aportaran a aquesta evolució.

Per exemple, com apunten diversos autors amb fórmules diferents, podem plantejar-nos si els populismes podrien, finalment, ser una vacuna per superar la patologia verda i fer créixer aquesta cosmovisió sense les seves limitacions?

Potser l'existència de mandataris populistes i de característiques semblants, serveixi per qüestionar la correcció política malentesa, i la imposició de certs llenguatges “en contra” d'altres. I alhora, alertant-nos sobre les *fake news* i l'ús groller de les xarxes per difondre mentides, posi en evidència la necessitat de superar el relativisme extrem i la fòbia verda a les jerarquies. Ambdós fenòmens reforçarien una visió realment integral d'aquesta cosmovisió, contribuint a eixamplar-la i preparant el pas cap a una cosmovisió turquesa.

A vegades, alguns retrocessos aparents ens poden amagar el fet que no es pot anar en contra del desenvolupament integral. Un cop s'ha arribat a un estadi no és possible retrocedir. Ara bé, això sí, es pot anar més o menys ràpid en aquesta evolució. I no és fàcil preveure l'aportació de les diferents etapes sociopolítiques en la mateixa.

És possible, igualment, que una etapa sense conflictes aparents, suposadament més positiva, pugui implicar una aturada evolutiva, sense reptes clars que la impulsin. És possible, només possible. No ho sabem.

Per això, és necessari contribuir des de l'acceptació plena del que succeeix i assumint la idea que **en qualsevol situació hi ha aspectes que poden servir per seguir creixent** des de la perspectiva d'aquesta evolució. **Cal renunciar a la lluita (anti) com a eina per a la transformació social**, especialment més enllà dels àmbits que estan fora del propi abast, i sobretot si això vol dir seguir una guia rígida amb un horitzó inqüestionable i que difícilment pot predir els impactes de totes les accions i decisions.

En canvi, intentar promoure el desenvolupament integral, **començant per un/a mateix/a**, i allà on sigui possible, necessàriament tindrà una contribució positiva.

Apostem, doncs, per l'**acceptació de la realitat** en totes les seves dimensions, i el reconeixement de l'**aportació positiva de tothom**, alhora que s'actua per reduir l'impacte negatiu de les limitacions evolutives de cadascú. Aquesta acceptació no ha de ser contrària a la voluntat de contribuir a **ampliar els nivells de consciència** i de comprensió, i la reducció del patiment, amb totes les conseqüències sociopolítiques que, necessàriament, produeix.

En resum

Afirmem que:

- El **desenvolupament integral de les persones té un impacte sociopolític** molt important.
- L'eix de les **cosmovisions és un indicador clau** per entendre la realitat sociopolítica, fins i tot més important que d'altres de més usuals quan es tracta d'analitzar la política, com l'eix esquerra-dreta.
- Tenint això en compte, podem **entendre millor fenòmens** com les dificultats dels partits d'esquerres per connectar amb la classe treballadora, l'expansió del populisme, alguns transvasaments de vot habituals, certes dificultats per mantenir la cohesió interna dins dels partits, etc.
- **Si tenim en compte les cosmovisions**, i busquem actuar políticament amb coherència amb la informació que ens proporcionen, arribem a conclusions com les següents:
 - a. No es tracta de fer **política “anti”**, sinó **“pro”**.
 - b. En la **recerca de solucions col·lectives**.
 - c. **Ignorar el punt de vista dels altres és agredir**.

- d. Es poden **imposar les lleis, però no la comprensió.**
- e. No té sentit lluitar en contra de cap cosmovisió, sinó **treballar a favor de la seva evolució.**
- f. Cal entendre que, encara que nosaltres no podem evolucionar per una altra persona, sí que **podem generar espais o models que la facilitin**, utilitzant les eines ja vistes (palanques i ponts).
- És difícil valorar **quina contribució pot fer la situació política** d'un moment històric al desenvolupament integral dels éssers humans.
 - Aquesta evolució és, tanmateix, inevitable. No es pot anar enrere: quan coneixes no pots ignorar. El que podem fer és **intentar accelerar-la.**

A la bibliografia final trobareu algunes fonts i referències per ampliar els continguts d'aquest capítol.

Epíleg 1.

Què fer amb aquesta informació?

Tancàvem el darrer capítol plantejant com actuar políticament des de la coherència amb la perspectiva de les cosmovisions socials. Afirmàvem que cal contribuir al fet que les persones que formen les societats evolucionin en el camí del desenvolupament integral.

Aquesta és la millor fórmula per aconseguir veritables transformacions socials, com les que, de fet, ja s'han donat al llarg de la història.

Dèiem també que **l'evolució és inevitable, però que la podem accelerar** si, sent conscients de l'eix de les cosmovisions i de la seva aplicació per analitzar la realitat sociopolítica, podem actuar d'una manera que impulsi aquesta evolució.

A continuació plantegem, molt breument, algunes idees per fer-ho. Per desenvolupar-les, **cal connectar-les amb les anàlisis i reflexions que es presenten en el llibre**, així com amb les eines presentades (palanques i ponts).

Què pots fer tu?

- **Difondre aquestes idees.**
- **Créixer individualment:** passar d'una cosmovisió a una altra.
- Contribuir que **el teu entorn pugui evolucionar** i passar a una cosmovisió superior.
- **Interpretar millor la realitat** sociopolítica, el que està passant, tenint en compte un aspecte de la realitat que no acostuma a formar part de les anàlisis sociopolítiques: el mapa de les cosmovisions.
- **Actuar políticament amb coherència** amb aquesta visió.
- **Contribuir que les organitzacions socials** en les quals participes puguin tenir **en compte aquesta perspectiva** i que puguin impulsar el desenvolupament integral de la ciutadania.
- Fer que **es tinguin en compte** per part dels decisors polítics, les administracions i les organitzacions que treballen en el canvi social.

Què pot fer l'Administració pública?

- Tenir present, i actuar, des del principi que **allò que és personal és polític**. Cal que les persones evolucionin perquè la societat evolucioni.
- **Contribuir al desenvolupament integral de la ciutadania:** més enllà del desenvolupament material.
- Ser conscient que **alguns problemes sociopolítics són de difícil solució sense una major consciència gaiacèntrica**.
- Formar el personal tècnic en aquesta perspectiva i animar-lo a **elaborar les seves polítiques amb un mapa** que inclogui **les cosmovisions socials**. Avaluar-les objectivament i donar a conèixer el seu resultat.
- **Localitzar líders**, dins de les plantilles del personal tècnic i funcional, des d'aquesta perspectiva perquè **ajudin, liderin i motivin** les persones que encara no acaben de captar-la. No només hem de centrar-nos en la ciutadania, sinó també procurar que la mateixa organització (ajuntament, conselleria, diputació...) sigui el més desenvolupada possible... i això passa per potenciar el desenvolupament dels seus membres.

- **Difondre aquesta visió** perquè vagi calant també, **en la ciutadania**: quan les persones entenen el que estan vivint, poden potenciar el seu desenvolupament.
- Treballar buscant **treure el màxim profit de la diversitat de cosmovisions** que coexisteixen en una mateixa societat. **No a la contra, sinó adaptant-se a...**
- En aquest sentit, no oblidant tots els aspectes que incideixen i formen part de les preconcepcions, és a dir, tant **els aspectes més afectius/emocionals**, tan presents entre els vermells i els grocs, com **els aspectes més racionals i filosòfics** molt més protagonistes en el cas dels taronges i verds. Tots tenim cervells amb dos hemisferis (el dret o emocional i l'esquerra o lògic) i amb dos nivells (l'inferior, més **instintiu**, i el superior més **racional**) que **cal integrar en les respostes i accions** que des de l'Administració pública elaborem en relació amb diversos col·lectius (aquest tema el toquem en un altre material.)
- **Aprofitar les oportunitats** que certes situacions, o contextos públics, ofereixen com a **moments especialment útils per a potenciar l'evolució** de la ciutadania. Per exemple, entendre l'adolescència d'alguns adolescents –no tots– com una “crisi de vermellor” que pot plantejar oportunitats per deixar enrere aquest estadi. Altres moments que es poden entendre com a “crisis vitals” **per passar de cosmovisió: embaràs,**

independitzar-se, hipoteca, jubilació, primer fill, primer net, primera feina, divorci, malaltia que et fa dependent.

- Així mateix, hi ha certs **moments col·lectius** que també poden ser analitzats des d'aquesta dimensió de crisi/opportunitat i que podrien ser utilitzats per desenvolupar alguns aspectes de les polítiques que promouen les Administracions (polítiques socials, d'integració, de joventut, etc.): una festa major, diada, Nadal i/o cap d'any (pel discurs del president o del rei), Sant Jordi... Curiosament, **hem perdut molts rituals de pas que podien ser un bon espai per elaborar aquestes crisis existencials**, és a dir, de creixement (d'evolució integral)²⁴.

Quan tenim informació útil, només ens queda fer-la servir.

I, gràcies als nous horitzons que obre, tant de bo puguem dir, com Martí Pol: “*tot està per fer i tot és possible*”.

²⁴ Hem abandonat molts d'aquests rituals per la seva associació amb l'església catòlica (arribada a l'adolescència-primer comunió, naixement-bateig, emparellament-casament...). O perquè han quedat obsolets, com el servei militar obligatori. Els canvis socials, en aquest sentit, ens han deixat sense una correcta interpretació de la seva funció necessària (que podem reinterpretar en clau de cosmovisions). Però seria savi buscar-ne alternatives de forma conscient i activa. La funció dels rituals de pas es realitza millor si són col·lectius i públics, no individuals i privats.

Epíleg 2.

Un esbós de la cosmovisió turquesa

Per parlar amb claredat sobre l'estadi turquesa, caldria que nosaltres estiguéssim instal·lats de forma sòlida i permanent en aquesta cosmovisió. I no és el cas.

Només l'intuïm parcialment, o bé ens hi podem situar en moments puntuals. En tot cas, també hem pogut llegir i documentar-nos del que significa aquest estadi segons diverses autores i autors.

Per això hem volgut deixar la seva **descripció clarament separada de la resta**, i al final.

Pensem que, **des d'un punt de vista social i polític**, per fer front als principals reptes que tenim a les societats actuals, **el primer objectiu** és aconseguir que **el màxim de gent possible tingui una visió gaiacèntrica** des d'una cosmovisió verda.

Possiblement hi hagi persones que ja en aquests moments gaudeixin d'una perspectiva integral o turquesa, ja sigui de forma total o parcial, però segons algunes dades²⁵ les persones que tenen en aquest punt el seu centre real de gravetat **no arribarien ni a un 5% de la població** i, certament, els seus punts de vista semblen no tenir cap influència en el panorama polític actual.

²⁵ Vegeu Wilber (2018).

Això, en part, pot ser degut a un dels perills o **patologies** que ja hem esmentat en relació amb aquesta cosmovisió: **l'aïllacionisme**. Confondre la necessitat de no lluitar contra la realitat amb la de no enriquir-la des de la pròpia perspectiva.

Què vol dir “no lluitar contra la realitat”? Segons Ken Wilber, la perspectiva turquesa correspon a un nivell de consciència de segon grau, a diferència de les anteriors. És a dir, una perspectiva en la qual **la realitat no s'entén de manera dual**, amb un jo i els altres separats.

Implica, doncs, tenir **una visió i una acció no només sistèmica i global, sinó integral**.

Això vol dir diverses coses.

En primer lloc, entendre que **el centre de perspectiva no és la humanitat** en el planeta Terra (visió gaiacèntrica), sinó el kosmos, la Vida o energia expressant-se de forma contínua i diversa. Entendre que hi pot haver universos diferents, realitats diferents, éssers diferents i que molts d'ells pensaran que són els únics, i que són el centre de l'Univers. Però **l'Univers no té centre, és una totalitat**.

En segon lloc, la visió integral **supera tota dualitat**: matèria i energia, concret i transcendent, manifestat i no manifestat...

Tot és mogut per una força que s'expressa i que, segurament, les diverses cultures i religions han intuït i anomenat amb noms molt diversos. Aquesta força o **energia no es crea, ni es destrueix, és**. Està arreu. És aquesta força vital la que sempre s'expressa. Una manera de caracteritzar aquesta força creadora que a nosaltres ens resulta més fàcil de copsar és identificar-la amb l'Energia.

En qualsevol moment i situació, l'Energia s'està expressant en **un procés de creació que és bo en si mateix perquè implica creixement, experiència i evolució**.

Això comporta, necessàriament, **una idea difícil de captar en un primer moment: tot és perfecte i necessari** perquè tot està imbuït d'aquest ordre, d'aquesta energia ordenada. És el seu resultat, en un context i una situació determinats.

Això vol dir que es pot expressar de formes més o menys desenvolupades, més o menys generadores de patiment, però no deixa de ser la mateixa energia o realitat expressant-se.

Per posar un exemple molt senzill, però que esperem que sigui aclaridor: encara que la resposta d'un infant a una situació determinada sigui poc encertada, no deixa de ser una resposta perfecta i necessària en funció de les capacitats que té l'infant en aquell moment.

Partint d'aquesta perspectiva, els turqueses entenen **la realitat com una obra d'art** en contínua creació que

s'autogenera a si mateixa, però en la qual **podem afegir**, aportar, enriquir, sense odi i amb **la guia de l'amor i no dels sentiments**.

Els integrals reconeixen fàcilment tot el que senten perquè tenen una profunda connexió amb el seu món emocional i sentimental, però no confonen aquests sentiments amb la brúixola que ha de dirigir les seves accions.

La seva brúixola no és el que senten, sinó les seves decisions, el que han decidit: això els dona gran llibertat davant de qualsevol dificultat. **Poden decidir lliurement perquè poden acceptar qualsevol cosa que sentin**, que formi part dels seus sentiments. I, al mateix temps, decidir si la tenen en compte o no a l'hora d'actuar.

No lluiten contra res, ni, evidentment, contra el que senten. **Busquen enriquir el món**: actuen moguts per l'amor.

Però no és un amor nascut del que estan sentint, sinó a favor d'ajudar els altres a evolucionar cap a estadis cada cop més elevats.

La missió d'un turquesa, per tant, és **facilitar el desenvolupament**, facilitar la seva evolució per aconseguir expressions amb major consciència d'aquesta unitat, d'aquesta energia, d'aquest amor que ho és tot.

Des d'aquest punt de vista, els turqueses no judiquen la realitat, ni els altres, perquè entenen que cadascú fa el que pot. I si cadascú fa el que pot perquè creu que té raó, el mal (com a força ontològica) no existeix. Per això **no hem de lluitar** contra el mal, ni contra el món, i **no hem de castigar els culpables** (que, com a conseqüència de l'anterior, literalment no existeixen), sinó que simplement **hem d'ajudar les persones a aprendre, a entendre, a avançar**.

A vegades, **aquest entendre ha d'implicar aïllar-los, protegir-nos** de certes accions (igual que ens protegim dels mosquits o les serps), però per amor, sense odi, sense judici, sense lluita; és a dir, actuant **buscant el nostre i el seu màxim bé**.

La justícia, des de la perspectiva turquesa, s'entén molt més enllà de cobrir les pròpies necessitats, i del compliment d'unes normes, i de la igualtat uniforme i, fins i tot, de l'equitat. S'entén la justícia com a aquelles accions que, al marge que a mi em beneficiïn o no, generen **un més gran enriquiment de l'Univers**. Es tracta d'una posició davant del món clarament impersonal i, alhora, unificada amb la totalitat de la realitat.

Des d'aquesta consciència integral es renuncia a molts dels privilegis que es poden tenir. Per exemple, pel fet de ser home, o blanc, o ciutadà d'un país del primer món, o per tenir una carrera acadèmica o una posició social elevada. Es pot

renunciar a aquests drets quan se sap que aquesta renúncia millorarà la realitat.

El filòsof John Rawls ho expressava afirmant, en un altre context, la necessitat d'actuar *sota el vel de la ignorància*: si no sabéssim on hem nascut (o on hem de néixer) tindriem una visió més neta del que és just i del que no ho és.

Quan es té una visió integral, això es fa amb plena consciència, simplement perquè **s'intueix que això és el millor per al món i per a mi**. Tot el que millora el conjunt em millora a mi, perquè **no hi ha una diferència entre el jo, el món i els altres**, simplement jo sóc la mateixa energia que hi ha en les altres persones, els altres éssers vius i les altres coses, expressant-se en mi.

Des d'aquest punt de vista, es mira totes les persones i tots els éssers amb **un amor sòlid i, alhora, no sentimental**. Fins i tot en moments molt durs, com les guerres, o les persecucions justificades amb tota mena d'idees, fins i tot en nom de Déu, com amb les execucions de la Inquisició catòlica, o quan terroristes islàmics posen una bomba, quan certs budistes posen gas sarín al metro de Tòquio o ataquen a rohingyes a Myanmar, o quan cristians baptistes posen bombes a clíniques avortistes als Estats Units.

Des de la visió turquesa es pot entendre que en lloc de parlar d'extremisme islàmic, o budista, o cristià, cal parlar

d'extremisme groc, o fins i tot més que “extremista” caldria dir “extraviat” des del seu nivell groc d'evolució.

Cadascuna de les cosmovisions té la possibilitat d'extraviar-se, i des de la mirada integral, que ho veu tot com una sola unitat, es pot concebre com formes de l'amor o **l'energia que s'expressa en una humanitat que va aprenent dels errors**. Tot el que passa en un moment donat és com només pot ser en aquest nivell de consciència, no pot ser d'una altra manera. Alhora, aquesta cosmovisió s'adona **que ningú no pot arribar a turquesa sense passar pels estadis anteriors...** per tant, veu inevitables certs errors: són el cost de l'aprenentatge de la humanitat.

Segurament aquesta idea resulti més evident quan girem la nostra mirada cap a un passat llunyà i no ens resultarà gaire difícil afirmar que **el comportament d'una persona del segle XI** no es pot jutjar des de la nostra visió actual. **No té sentit qualificar-la d'injusta**.

Vist des d'aquest punt de vista, des d'una visió integral **es renuncia a les utopies**. El millor món possible ja és ara i aquí. En aquest moment i en aquest lloc no pot ser d'una altra manera. Quan s'és capaç de veure'l així, des de la perfecció en la qual tot està encaixat, engranat, i expressant l'Amor en una forma concreta, el món ja és perfecte.

En aquest món hi ha un procés d'enriquiment constant en el qual participo, **alliberant-me de la necessitat de tenir resultats**, que en gran part no depenen d'un mateix.

Per tant, cal **donar el nostre màxim, però sabent que l'èxit no depèn de nosaltres de forma absoluta**. L'únic que depèn de nosaltres és donar el màxim. Això també és evident en mirar enrere a la història: veure com les feministes han treballat incansablement durant segles (només cal recordar a Christine de Pisan escrivint el seu llibre sobre patriarcat a finals del segle XIII), fins que la seva llavor va començar a donar fruits abundosos (que no totals encara) després de la Segona Guerra Mundial.

Actuar sense lluitar, des de l'amor, amb una visió global, amb una acció que renuncia a les utopies, com un cuiner que mira el que té a la nevera i no jutja els ingredients, sinó que es limita a cuinar amb el que té, sense maleir el fet que només tingui aquests ingredients al seu abast, ni desitjant tenir-ne uns altres per cuinar un plat diferent²⁶.

Els integrals no pateixen pel que tenen o haurien de tenir, simplement són i amb el que són i tenen, fan.

26 Això fa que resulti paradoxal, en paraules de Wilber (2018), que el qui està en millors condicions per liderar col·lectivament i *“treballar políticament per un demà millor, és aquell que sap que no és necessari fer-ho”* (p.197). En el sentit que, tard o d'hora, hi arribarem. Perquè només arribarem a on podem arribar, i si hi podem arribar no deixarem de fer-ho.

Això planteja una gran diferència amb la cosmovisió anterior, i la supera. Els verds acostumen a voler que la realitat s'ajusti a unes visions que consideren més justes i maleeixen el que hi ha, sovint agredeixen (ni que sigui verbalment o mental). Tot ha d'encaixar amb la seva visió predeterminada del que hauria de ser.

Als turqueses no els mou aquesta visió. I per això aquesta manca de lluita els pot portar, equivocadament, cap a una falta d'implicació amb el món i amb els altres. Aquesta patologia és fruit de confondre no lluitar amb no enriquir el procés d'evolució, no contribuir en la mesura de les pròpies possibilitats. Des de la força de l'Energia, contribuint a l'evolució.

Per això, també caldria que no només el màxim possible de persones es vagin atansant cap a una cosmovisió turquesa, sinó també les organitzacions: administracions públiques, fundacions, ONGs, empreses...

Què vol dir això? Què és una organització integral? Aquella que s'acosta als valors i a la visió que caracteritza aquesta cosmovisió.

Una organització que no jutja, que no lluita, que té com a eix fonamental buscar el màxim bé per a totes les persones: no agredeix, respecta les decisions dels altres,

els deixa aprendre, permet que tothom assumeixi les seves responsabilitats mentre l'organització assumeix les seves, no culpa²⁷...

Les organitzacions haurien de procurar passar a verd al més aviat possible i després a turquesa. Ara bé, fins que una proporció important de persones no arribi a turquesa no tindrem ni la perspectiva suficient ni el combustible interior suficient per a actuar des d'un amor, una pau, prou sòlids **perquè l'acció turquesa d'una organització sigui realment inspiradora a nivell col·lectiu.**

Cal transformació personal per assolir una transformació col·lectiva. Jo m'he de transformar, mentre dono suport als altres perquè ho facin, i aquests ajuden a d'altres a fer-ho. Cadascú al seu nivell. (I segurament hi hagi estadis més enllà del turquesa que ni tan sols podem intuir ara.)

Quan s'arriba a turquesa, no importa el que passa al món, el propi món sempre és un món d'amor, sense odi i sempre estem disposats a aportar el nostre màxim, sense lluita, però de forma inevitable.

Així arribarem a un món en el qual jo estic al servei de la veritat i dels altres. Ja ho veieu: un món que, possiblement, encara no podem ni imaginar perquè encara continuem lligats a una visió dual de primer grau.

Ens cal seguir endavant. Som-hi!

²⁷ Una possible caracterització d'aquests elements de l'Amor la trobareu a *7 eines de l'amor*, citat a la bibliografia.

Bibliografia

Algunes de les matèries que hem anat abordant al llarg del llibre es poden ampliar a partir d'algunes referències d'altres autors que ens han estat molt útils en la seva redacció, o bé a través d'altres obres nostres on cobrim, amb més profunditat, alguns dels aspectes que toquem aquí. Convidem els lectors i lectores a consultar-les si hi volen seguir aprofundint.

És el cas d'algunes de les obres pioneres en promoure una visió evolutiva que connecta el desenvolupament humà individual amb l'històric i col·lectiu. Per exemple, Don Edward Beck et al. *Spiral Dynamics in Action: Humanity's Master Code* (Hoboken: Wiley, 2018); C. Gilligan *In a different voice: Psychological theory and women's development* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1982); i Ken Wilber *Una teoria del todo* (Barcelona: Kairós, [1996] 2007).

Per ampliar el tema del valor de les coses més enllà de l'econòmic, exposat en el capítol 4, pot resultar útil l'obra de Daniel Gabarró *5 valors per generar riquesa* (Lleida: Boira Editorial, 2015). En aquest mateix capítol es fa referència a certes creences molt habituals i esteses que poden dificultar l'evolució personal. En parlen en Daniel Gabarró i la Nieves Machín a *21 creences que ens amarguen la vida... i com superar-les per ser més feliç* (Lleida: Boira editoria, 2016).

Sobre una visió evolucionada de l'amor, que diferencia entre els sentiments i el suport conscient i l'ajuda als altres, a la qual ens referíem en el capítol 4 quan exposàvem diverses

eines pràctiques per a les palanques, paga la pena fer una ullada a Daniel Gabarró i Nieves Machín, *7 eines de l'amor* (Lleida: Boira editorial, 2017).

En aquest mateix capítol fem referència a l'ús de la doble perspectiva intern/extern i individual/col·lectiu per classificar el nivell de desenvolupament de les diverses dimensions amb les quals es caracteritzen les cosmovisions. En aquest sentit, i aplicant-ho a qüestions molt diverses, vegeu el capítol dedicat a la ment a Ken Wilber, T. Patten, A. Leonard i M. Morelli, *La pràctica integral de la vida* (Barcelona: Kairós, 2010).

Passant de l'evolució personal a la col·lectiva, ja al capítol 5, tenim també alguns suggeriments per a l'ampliació de continguts, començant per l'anàlisi de la democràcia nord-americana i el populisme, així com de la patologia verda, que fa Ken Wilber a *Trump y la posverdad* (Barcelona: Kairós, 2018). Sobre com plantejar-se l'acció política i social en l'àmbit més personal i immediat, us recomanem la lectura de *Revolució sense enemics* de Daniel Gabarró i Jaume López (Lleida: Boira Editorial, 2012). Trobareu molts exemples i reflexions sobre com una aportació individual, de granet de sorra, pot acabar tenint una incidència que va més enllà de l'entorn més immediat. I, per a una anàlisi més global sobre la implicació política i el desenvolupament integral, us pot interessar Daniel Gabarró a *Temps difícils, accions sàvies* (Lleida: Boira Editorial, 2017).

Les COSMOVISIONS SOCIALS: La peça que faltava

El desenvolupament integral de la ciutadania i el seu impacte sociopolític

Daniel Gabarró i Jaume López

Avui ningú se sorprèn quan usem la renda per càpita com un indicador predictiu del fracàs escolar, del tipus de consum o de l'esperança de vida. No és possible dissenyar polítiques públiques sense tenir en compte l'eix socioeconòmic.

Igual passa amb altres eixos fonamentals com, per exemple, el gènere. O, en el camp de la política, l'eix esquerra-dreta.

Sense el mapa que ofereixen aquests eixos seria molt més difícil guiar-nos en el món sociopolític.

En aquest llibre volem presentar un nou eix també basat en diverses evidències científiques.

Creiem que gaudeix d'una potència explicativa, fins i tot superior als anteriors: **l'eix de les cosmovisions socials**.

Un eix nou que, unit als anteriors, ha de permetre anàlisis més profundes i realistes, i proporcionar, a les polítiques que volen transformar la societat, més garanties d'èxit.

Aquesta és la peça que faltava.

ISBN: 978-84-16680-78-8

 Boira
editorial
boiraeditorial.cat

